

Tekst jednolity stanowiący załącznik nr 2
do uchwały Zarządu z dn. 04.12.2018

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (LSR)

dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku na lata 2016-2023

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

LSR opracowana w ramach planu włączenia

Poddziałanie 19.1 Wsparcie przygotowawcze mające na celu zrealizowanie planu włączenia społeczności
współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach działania
Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2014-2020

www.lgd.ziemiagotyku.com

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

ZIEMIA GOTYKU

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka LGD	2
Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR	8
Rozdział III. Diagnoza - opis obszaru i ludności	17
Rozdział IV. Analiza SWOT	36
Rozdział V. Cele i wskaźniki	41
Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	74
Rozdział VII. Plan działania	77
Rozdział VIII. Budżet LSR	79
Rozdział IX. Plan komunikacji	82
Rozdział X. Zintegrowanie	83
Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja	89
Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	91
Wykaz tabel, wykresów i map	94
Wykaz wykorzystanej literatury	95
Załącznik nr 1. Procedura aktualizacji LSR	96
Załącznik nr 2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu	97
Załącznik nr 3. Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu.....	100
Załącznik nr 4. Budżet LSR i Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020	109
Załącznik nr 5. Plan komunikacji	110

LSR opracował zespół w składzie:

Mariola Epa-Pikuła, Marta Rzeźnik, Bartosz Danielewicz przy wsparciu merytorycznym Ewy Pudo, Marka Komudy i Pawła Puczkarskiego

I.1. Nazwa LGD

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku”

I.2. Zwięzły opis obszaru

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku” terytorialnie przynależy do województwa kujawsko-pomorskiego i obejmuje teren czterech gmin wiejskich: Chełmża, Łubianka, Łysomice, Papowo Biskupie i jednej gminy miejskiej: Chełmża. Łączna powierzchnia obszaru wynosi 468 km², a liczba mieszkańców 45 033.

Tabela 1.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

Lp.	Nazwa gminy	Rodzaj gminy	Ludność	Powierzchnia w km ²
1.	Chełmża	gmina miejska	14967	7
2.	Chełmża	gmina wiejska	9682	180
3.	Łubianka	gmina wiejska	6610	84
4.	Łysomice	gmina wiejska	9418	127
5.	Papowo Biskupie	gmina wiejska	4356	70
Podsumowanie			45 033	468

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, 31.12.2013 r.

Niniejsza strategia ma charakter wielofunduszowy. Zakres oddziaływania poszczególnych EFSI (Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne) przedstawia się następująco:

- EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – cały obszar LSR
- EFS – Europejski Fundusz Społeczny – cały obszar LSR
- EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego:

Obszar gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie, objęty Gminnymi Programami Rewitalizacji w zakresie typu projektów: Działania infrastrukturalne przyczyniające się do rewitalizacji społeczno-gospodarczej miejscowości wiejskich - w szczególności o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych - zmierzające do ożywienia społeczno-gospodarczego danego obszaru i poprawy warunków uczestnictwa osób zamieszkujących obszary problemowe w życiu społecznym i gospodarczym.

Obszar gminy Miasta Chełmża w zakresie typów projektów: Wspieranie tworzenia i rozwoju małych inkubatorów przedsiębiorczości poprzez dostosowanie istniejących budowli do pełnienia funkcji inkubatora i wsparcie usług świadczonych przez inkubator oraz wsparcie inwestycyjne mikro i małych przedsiębiorstw.

Równomierne planowanie środków z poszczególnych funduszy na całym obszarze LSR ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju całego obszaru, do wyrównania deficytów rozwojowych oraz włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

I.3. Mapa obszaru objętego LSR z zaznaczeniem granic poszczególnych gmin wykazująca spójność przestrzenną obszaru objętego LSR

Mapa 1.1. Obszar Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku z podziałem administracyjnym gmin

Źródło: opracowanie własne LGD.

Spójność przestrzenna jest rozumiana w kontekście geograficznym. Obszar ten zlokalizowany jest w obrębie Aglomeracji Toruńsko-Bydgoskiej i rozwija się pod silnym wpływem tych dwóch głównych ośrodków miejskich, centrów administracyjnych i samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego. Znacząca część tego obszaru należy do krainy geograficzno-historycznej, leżącej pomiędzy Drwęcą, a dolną Wisłą zwanej Ziemią Chełmińską.

Obszar LGD ma charakter typowo rolniczy, a w krajobrazie dominują uprawy rolne, natomiast mało jest terenów leśnych. Z uwagi na wysoką jakość gleb od wieków gospodarka tych terenów opiera się na rolnictwie.

Obszar LGD jest spójny pod względem przestrzennym, gminy sąsiadują ze sobą, a w centrum obszaru położone jest miasto Chełmża, które jest głównym ośrodkiem funkcjonalno-przestrzennym dla mieszkańców z pobliskich miejscowości. Na jego terenie znajdują się siedziby banków, poczty, szpital, ośrodki zdrowia, policja, straż miejska, targowisko oraz sieć sklepów. Pod względem komunikacyjnym miasto jest ściśle związane z gminami obszaru LGD, dobrze rozbudowana sieć dróg gminnych i powiatowych pozwala na szybkie dotarcie do miasta zarówno środkami komunikacji publicznej, jak i prywatnymi pojazdami. Wszystkie gminy tworzą zwarty geograficznie obszar.

I.4. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku powstało w oparciu o doświadczenia Fundacji „Ziemia Gotyku” Lokalna Grupa Działania. Zostało powołane na zebraniu założycielskim w dniu 29.01.2015 roku. W zebraniu założycielskim wzięło udział 27 członków założycieli, w tym osoby prawne 5 jednostek samorządu terytorialnego, 2 organizacje pozarządowe, 1 przedsiębiorstwo. W dniu 25 czerwca 2015 roku stowarzyszenie zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000562287. Od tego czasu LGD rozpoczęło starania o rozszerzenie partnerstwa o nowe osoby i podmioty zaangażowane w lokalny rozwój. Nowoutworzona LGD realizuje plan włączenia społeczności lokalnej w opracowanie LSR w ramach tzw. „wsparcia przygotowawczego” (ze środków PROW 2014-2020).

W skład LGD weszła Fundacja „Ziemia Gotyku” Lokalna Grupa Działania, która powstała w 2006 roku i realizowała kolejno II Schemat Pilotażowego Programu LEADER w latach 2007-2008, a następnie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w latach 2009-2015 w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. W 2013 roku Fundacja „Ziemia Gotyku” pozyskała środki na realizację zadań dodatkowych LSR. W 2015 roku obszar LGD Ziemia Gotyku powiększył się poprzez włączenie Miasta Chełmża, centralnie położonego na obszarze LSR. Gminy wiejskie wchodzące w skład LGD mają doświadczenie w tworzeniu i realizacji Podejścia LEADER od 2005 roku, kiedy w ramach I Schematu Pilotażowego Programu LEADER podjęły inicjatywę powołania LGD. Doświadczenia we wdrażaniu LSR z okresu PROW 2007-2013 zostały przeniesione z Fundacji do Stowarzyszenia poprzez zachowanie ciągłości zatrudnienia osób z doświadczeniem we wdrażaniu LSR w ramach Podejścia LEADER oraz siedziby biura LGD. Wszystkie dotychczasowe działania w ramach podejścia LEADER przez partnerów nowoutworzonej LGD – Gmin i Fundacji – realizowane były w sposób prawidłowy i skuteczny osiągając cele związane w podniesieniu poziomu życia mieszkańców, rozwoju społeczno-gospodarczego i atrakcyjności turystycznej obszaru LSR. Został zbudowany silny potencjał partnerstwa dobrze współpracujących ze sobą partnerów ze wszystkich sektorów i istotnych interesariuszy, co zaowocowało w procesie przygotowania LSR na lata 2016-2023.

I.5. Opis struktury LGD i charakterystyka jej członków

W strukturze organizacyjnej Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku powołane zostały następujące organy:

- 1/ Walne Zebranie Członków,
- 2/ Zarząd,
- 3/ Rada,
- 4/ Komisja Rewizyjna.

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na członków zwyczajnych, wspierających i honorowych. Najwyższą władzę Stowarzyszenia pełni Walne Zebranie Członków, które podejmuje najważniejsze decyzje zgodnie ze statutem. Zarząd kieruje bieżącą działalnością Stowarzyszenia zgodnie z uchwałami Walnego Zebrania Członków, regulaminem i uchwałami własnymi oraz reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz i działa w jego imieniu. Rada jest organem decyzyjnym, głównym jej zadaniem jest wybór operacji zgodnie z zapisami art. 2 pkt. 9 rozporządzenia nr 1303/2013, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalaniem kwoty wsparcia. Komisja rewizyjna pełni rolę organu kontrolującego bieżącą pracę Stowarzyszenia. Stowarzyszenie jest otwarte dla nowych członków, którzy deklarują chęć uczestniczenia w realizacji celów statutowych.

Na dzień 17 grudnia 2015 roku Stowarzyszenie liczy 40 członków, którzy reprezentują sektory publiczny, społeczny, gospodarczy oraz mieszkańcy. Ich udział przedstawia się następująco:

- sektor publiczny: 5 podmiotów (12 %)
- sektor społeczny: 7 podmiotów (18%)
- sektor gospodarczy: 8 podmiotów (20%)
- sektor mieszkańcy: 20 osób (50%)

Sektor publiczny stanowi 12% liczby członków, w jego skład wchodzi wszystkie gminy i miasto z obszaru LGD. Sektor gospodarczy reprezentowany jest przez 8 członków i stanowi 20%. Podmioty wchodzące w skład sektora gospodarczego to przede wszystkim firmy z branż handlowo-usługowych, są też 2 spółdzielnie socjalne reprezentujące grupy defaworyzowane na rynku pracy. Sektor społeczny liczy 7 członków, składa się z sześciu Stowarzyszeń i jednej Fundacji, w tym stowarzyszenia działającego na rzecz osób niepełnosprawnych z utrudnionym dostępem do rynku pracy oraz organizacja prowadzącej centrum integracji społecznej jako przedstawiciele grup defaworyzowanych. Najliczniejszą grupę stanowi sektor mieszkańcy - 20 członków. Tak więc **skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu, uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańców, w tym grupy defaworyzowane, szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR.**

I.6. Opis składu organu decyzyjnego

Rada Stowarzyszenia jest organem decyzyjnym, powołanym przez Walne Zebranie Członków, której głównym celem jest wybór operacji realizowanych w ramach LSR i ustalanie kwoty wsparcia. Rada Stowarzyszenia LGD Ziemia Gotyku liczy **15 osób**. W składzie Rady są reprezentanci wszystkich gmin. **Zachowane są zasady reprezentatywności, władza publiczna, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji.** Przestrzeganie powyższej zasady zagwarantowane zostało w dokumentach statutowych stowarzyszenia, w tym statucie i Regulaminie Rady.

Wg stanu na dzień 17.12.2015 r. Rada posiada następującą strukturę reprezentacji:

- sektor publiczny: 5 podmiotów (33,3%), w tym 2 mieszkańców powiązanych służbowo z sektorem publicznym,
- sektor społeczny: 2 podmioty (13,3 %),
- sektor gospodarczy: 4 podmioty (26,7%)
- sektor mieszkańcy: 4 (26,7%)

Taki skład zapewnia zachowanie parytetów sektorowości i grup interesów na poziomie podejmowania decyzji przez Radę. Ponadto opracowane zostały niedyskryminacyjne i przejrzyste procedury gwarantujące, że co najmniej 50% głosów pochodzi od partnerów nie będących instytucjami publicznymi.

W składzie Rady ponad 1/3 członków ma doświadczenie w procesie oceny i wyboru operacji w ramach naborów wniosków prowadzonych przez Fundację „Ziemia Gotyku” w ramach LSR 2009-2015. Ta wiedza i doświadczenie stanowią istotny wkład merytoryczny w działania nowoutworzonej LGD.

I.7. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Rada LGD działa w oparciu o zapisy statutu oraz regulamin zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków. Członkowie Rady są powoływani spośród członków LGD z zachowaniem następujących wymogów:

„W skład Rady wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańcy, przy czym osoby reprezentujące sektor publiczny lub powiązane z sektorem publicznym stanowią mniej niż 50% składu Rady. Członkowie Rady reprezentujący w LGD sektor społeczny, gospodarczy lub mieszkańcy, którzy służbowo są powiązani z sektorem publicznym, są zaliczani do grupy interesu publicznego. Skład Rady powinien być dobrany z zachowaniem zasady, że ani władze publiczne ani żadna pojedyncza grupa interesu, rozumiana jako grupa jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści, której członkowie mają świadomość istnienia tych więzów, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. W składzie Rady znajduje się co najmniej 1 przedsiębiorca, co najmniej jedna kobieta i co najmniej 1 osoba poniżej 35 roku życia. Członek Rady nie może być jednocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej, Zarządu lub pracownikiem LGD”.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które będą realizowane w ramach LSR w formie projektów grantowych, operacji własnych oraz innych operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD. Przyjęty przez Walne Zebranie Członków w dniu 25.11.2015 r.

Regulamin Rady, ustanawia szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, procedurę wyłączenia z wyboru operacji członków Rady, sposób podejmowania decyzji, tryb głosowania oraz formę dokumentowania posiedzeń.

Rada wybiera operacje oraz grantobiorców zgodnie z procedurami w oparciu o kryteria wyboru ustalone przez Zarząd LGD po uzyskaniu pozytywnej opinii Walnego Zebrania Członków. Procedury oraz kryteria są upublicznione na stronie internetowej LGD i dostępne dla wszystkich zainteresowanych.

I.8. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

LGD funkcjonuje w oparciu o statut Stowarzyszenia oraz Regulaminy poszczególnych organów i biura LGD.

Tabela 1.2. Wykaz dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

Lp.	Rodzaj dokumentu / sposób uchwalania i aktualizacji	Regulowane kwestie
1.	Statut LGD / przyjęcie i aktualizacja przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia (WZC)	<p>Statut stanowi podstawę funkcjonowania LGD, wyznaczając cele działalności stowarzyszenia, zadania i sposób ich realizacji. Dokument określa zasady funkcjonowania LGD, w tym warunki członkostwa, wyboru i kompetencji poszczególnych organów władz stowarzyszenia, a także dysponowania majątkiem własnym.</p> <p>W statucie określony został obszar działania LGD Ziemia Gotyku, obejmujący 5 gmin województwa kujawsko-pomorskiego: Chełmżę, Łysomice, Łubiankę, Papowo Biskupie oraz miasto Chełmża. Powyższy obszar jest tożsamy z obszarem objętym LSR. Statut reguluje zasady zmiany obszaru objętego LSR.</p> <p>W odniesieniu do członków LGD, statut określa szczegółowe warunki członkostwa, w szczególności okoliczności ustania członkostwa, obowiązki oraz uprawnienia, a także okoliczności przyjmowania członków wspierających i nadawania członkostwa honorowego.</p> <p>Statut reguluje również zasady funkcjonowania władz stowarzyszenia, wskazując kompetencje poszczególnych organów, sposób wyboru członków tych organów, a także tryb pracy i sposób podejmowania decyzji. Istotnym elementem jest precyzyjne określenie warunków członkostwa w organach władzy, w tym reprezentatywności, która warunkuje zachowanie zasady współuczestniczenia partnerów społecznych, gospodarczych i mieszkańców w podejmowaniu decyzji. Statut wskazuje podział kompetencji w odniesieniu do przygotowania, przyjęcia i późniejszej aktualizacji, a także wdrażania LSR.</p> <p>Ponadto dokument określa sposób dysponowania majątkiem LGD w zakresie gromadzenia, udostępniania i prowadzenia gospodarki finansowej, wskazując osoby odpowiedzialne za gospodarowanie majątkiem. W statucie uregulowano sprawy związane z uiszczaniem składek członkowskich.</p> <p>Statut wskazuje sposób reprezentowania LGD i zaciągania zobowiązań majątkowych. Zmiany przedmiotowego statutu możliwe są jedynie na zasadach w nim określonych. Podobnie procedura rozwiązania stowarzyszenia została uregulowana w przepisach statutu.</p> <p>Organem upoważnionym do uchwalenia oraz zmiany statutu stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków.</p>
2.	Regulamin obrad Walnego Zebrania Członków /przyjęcie i aktualizacja przez WZC	<p>Regulamin obrad Walnego Zebrania Członków określa szczegółowe zasady organizacji i prowadzenia obrad organu. Dokument uzupełnia zapisane w statucie zasady zwoływania i przebiegu posiedzeń. Precyzuje m.in. kompetencje i obowiązki Przewodniczącego zebrania. Reguluje sposób powoływania komisji skrutacyjnej i komisji nadzwyczajnych, a także zmian przedmiotowego regulaminu.</p>
3.	Regulamin Rady /przyjęcie i aktualizacja przez WZC	<p>Regulamin Rady LGD określa szczegółowe uprawnienia i kompetencje organu, przede wszystkim w zakresie wyboru operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.</p> <p>Dokument reguluje zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady (sposób informowania członków organu o posiedzeniu, udostępniania materiałów rozpatrywanych w trakcie posiedzenia, prowadzenia obrad i podejmowania uchwał). W regulaminie ujęto obowiązki oraz uprawnienia członków Rady, w tym Przewodniczącego oraz Wiceprzewodniczących.</p> <p>Regulamin określa zasady reprezentatywności sektorów przy podejmowaniu decyzji oraz mechanizm wyłączenia poszczególnych członków z oceny operacji.</p> <p>Zapisy regulaminu regulują również poszczególne etapy procedowania w zakresie oceny wniosków o przyznanie wsparcia, tryb podejmowania uchwał i dokumentowania decyzji Rady w przedmiotowym zakresie (wzory dokumentów stanowią załącznik do regulaminu).</p>

		W regulaminie określono zasady rozpatrywania protestów i odwołań od decyzji Rady.
4.	Regulamin prac Komisji Rewizyjnej /przyjęcie i aktualizacja przez WZC	Regulamin prac Komisji Rewizyjnej określa tryb zwoływania, obradowania, podejmowania decyzji oraz precyzuje uprawnienia Komisji w zakresie kompetencji sformułowanych w Statucie stowarzyszenia. Regulamin wskazuje również system prowadzenia kontroli, a także sposób dokumentowania przebiegu czynności kontrolnych. Dokument określa procedurę postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości oraz przekazywania zaleceń Zarządowi stowarzyszenia.
5.	Regulamin Pracy Zarządu /przyjęcie i aktualizacja przez WZC	Regulamin pracy Zarządu LGD precyzuje uprawnienia i zadania zarządu wskazane w statucie stowarzyszenia. Określa tryb zwoływania posiedzeń i organizacji pracy, w tym zwoływania posiedzeń, podejmowania uchwał i dokumentowania przebiegu posiedzeń. Regulamin określa również szczegółowe kompetencje i obowiązki członków Zarządu z uwzględnieniem pełnionych funkcji. W regulaminie wskazano uprawnienia do zaciągania zobowiązań majątkowych, zawierania umów, udzielania pełnomocnictw i składania oświadczeń woli we wszystkich sprawach majątkowych. Ponadto w regulaminie określono ogólne zasady funkcjonowania biura LGD oraz prowadzenia przez stowarzyszenie gospodarki finansowej i rachunkowej.
6.	Regulamin biura LGD/ przyjęcie i aktualizacja przez Zarząd	Biuro stowarzyszenia podlega nadzorowi Zarządu LGD, który uchwała regulamin jego pracy. Regulamin pracy biura LGD określa organizację wewnętrzną i tryb pracy biura oraz podstawowe obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność pracowników. Wskazane w regulaminie zasady organizacyjne dotyczą w szczególności struktury organizacyjnej, zasad funkcjonowania i zarządzania pracą biura. Regulamin formułuje zakres obowiązków i uprawnień Dyrektora Biura oraz pozostałych pracowników.

I.9. Potencjał ludzki LGD.

Potencjał LGD Ziemia Gotyku jest bardzo duży. Składają się na niego wiedza i doświadczenie członków zarządu, rady, komisji rewizyjnej, członków stowarzyszenia oraz pracowników. W zarządzie zasiadają reprezentanci ze wszystkich gmin, zaangażowani w działalność w organizacjach pozarządowych oraz pracę w lokalnym samorządzie. Każdy z nich ma wieloletnie doświadczenie w zarządzaniu projektami finansowanymi z funduszy unijnych (EFRROW, EFS, EFRR). Wszyscy oni od kilku lat związani są z LGD i programem Leader.

Pracownicy biura LGD mają bogatą wiedzę i doświadczenie w stosowaniu podejścia LEADER, poczynając od 2005 roku w ramach I Schematu Pilotażowego Programu LEADER, także w projektach z Europejskiego Funduszu Społecznego. Pracownicy biura posiadają doświadczenie m.in. w szkoleniu, doradztwie, promowaniu, sieciowaniu współpracy, aktywizacji lokalnej społeczności. Zarząd LGD opracował i zatwierdził opis stanowisk pracy, w którym szczegółowo został opisany podział zadań pracowników biura, do każdego stanowiska pracy określono wymagania konieczne dla pracowników biura, a także zakres ich odpowiedzialności, w tym dotyczący wdrażania i monitoringu LSR. Wymagania wobec pracowników biura są adekwatne do przewidzianych dla nich obowiązków, a podział zadań jest odpowiedni do wdrażania wielokfunduszowej LSR.

W związku z dużym naciskiem położonym na działania komunikacyjne LGD oraz zadania z zakresu włączenia społecznego, zostało w strukturze biura LGD wyznaczone **stanowisko specjalisty ds. aktywizacji i animacji**, do którego zadań należy m.in. udzielanie lokalnym środowiskom wsparcia w zakresie diagnozowania ich potrzeb i tworzenia planów działania, wyszukiwanie liderów lokalnych, wspieranie ich w rozwoju umiejętności, wypracowywanie koncepcji współpracy ze społecznością lokalną, w tym z instytucjami, które mają wpływ na sytuację w danym regionie (samorząd lokalny, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, szkoły itd.), docieranie do potencjalnych projektodawców, zachęcania ich do podejmowania inicjatyw w zakresie nawiązywania partnerstw ukierunkowanych na wspólne rozwiązywanie problemów lokalnych, w tym z wykorzystaniem możliwości stwarzanych przez EFS. Efektywność działań aktywizujących i animacyjnych będzie monitorowana przez Dyrektora Biura LGD i mierzona poprzez **ilość złożonych do LGD projektów partnerskich oraz projektów w zakresie włączenia społecznego**.

Za doradztwo w biurze LGD będą odpowiadały 2 osoby zajmujące stanowiska: **specjalista ds. obsługi projektów oraz specjalista ds. administracyjnych i obsługi projektów grantowych**. LGD opracowało także sposób pomiaru ilości i jakości udzielanego doradztwa oraz działań szkoleniowych w formie ankiet oceniających. Efektywność doradztwa będzie także mierzona ilością wniosków złożonych w naborach LGD i procentową skutecznością liczoną dla każdego doradcy wg metody ilość wniosków, które otrzymały wsparcie po udzielonym doradztwie/ ilość wniosków, którym udzielono doradztwa. Dodatkowo ww. specjaliści będą także w zakresie swoich obowiązków posiadać działania animacyjne.

Wiedza i umiejętności pracowników biura LGD oraz członków Rady będą stale podnoszone i sprawdzane za pomocą testów sprawdzających wiedzę organizowanych na zakończenie kluczowych szkoleń, opisanych w planie szkoleń.

Wśród członków stowarzyszenia – osób fizycznych i prawnych – są osoby z wiedzą i doświadczeniem w różnych sektorach, także w **obszarze ekonomii społecznej i wsparcia dla osób z grup defaworyzowanych**.

Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR

II.1. Opis procesu partycypacji LSR

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla obszaru LGD Ziemia Gotyku powstawała w okresie od marca do grudnia 2015 roku. LSR została opracowana przez przedstawicieli LGD i pracowników biura, **bez korzystania z pomocy podmiotu zewnętrznego**. W przygotowaniu LSR wykorzystano **wyniki badań ewaluacyjnych** w zakresie wdrażania LSR za okres 2009-2015, opracowane w marcu 2015 r. Wstępny proces partycypacji rozpoczęty został jeszcze przez Fundację Ziemia Gotyku LGD w marcu 2015 r. w formie organizowanych w każdej z gmin **partnerskich spotkań informacyjno-konsultacyjnych (dn. 10,17,18,19 marca)**, podczas których przedstawiciele LGD prezentowali efekty realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju z lat 2009-2015) oraz instrument RKLS na lata 2014-2020. Podczas spotkań zostały pozyskane początkowe dane od lokalnej społeczności, które następnie posłużyły do przygotowania Planu włączenia społeczności w proces przygotowania LSR w ramach tzw. wsparcia przygotowawczego. W spotkaniach łącznie wzięło udział 76 przedstawicieli różnych sektorów, których znaczna część zadeklarowała chęć współpracy przy opracowaniu LSR oraz określiła w formie „mini sondażu” preferowane formy informowania, najczęściej wykorzystywane źródła pozyskiwania informacji o wydarzeniach lokalnych oraz możliwości udziału w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych. Wyniki tego sondażu zostały uwzględnione w planie włączenia.

W kwietniu na stronach LGD i wszystkich gmin partnerskich został zamieszczony formularz online pn. **Baza pomysłów do Lokalnej Strategii Rozwoju Ziemi Gotyku**, poprzez który zostało zgłoszonych 108 koncepcji projektów z różnych zakresów i różnych środowisk na zasadzie „burzy mózgów”. Zgłaszane pomysły odzwierciedlały potrzeby lokalne (https://docs.google.com/forms/d/1dkBRtTGnwpno1lpr_Yx8-1_5w-JCh3G-3o86F-lc9e8/viewform)

Proces partycypacji był następnie kontynuowany przez Stowarzyszenie LGD Ziemia Gotyku, które w dniu 25 czerwca 2015 uzyskało wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) i mogło już formalnie działać, przygotowując wniosek o przyznanie pomocy w ramach „Wsparcia przygotowawczego”.

Zgodnie z przyjętym planem włączenia, LGD Ziemia Gotyku zastosowała koncepcję partycypacji na 3 poziomach:

1. Poziom najszerzy konsultacji **z ogółem społeczności lokalnej** w formie ogólnodostępnych ankiet online zamieszczonych na stronie internetowej LGD, ogólnodostępnych spotkań informacyjno-konsultacyjnych oraz ogłoszeń w ogólnodostępnej i bezpłatnej prasie lokalnej, a także zgłaszanie uwag i pomysłów poprzez formularz konsultacyjny zamieszczony na stronie internetowej LGD.
2. Poziom węższy w ramach tzw. **Zespołu partycypacyjnego**, składającego się z przedstawicieli wszystkich sektorów oraz mieszkańców obszaru objętego LSR, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych. Udział zespołu będzie polegał głównie na zaangażowaniu w warsztaty partycypacyjne w poszczególnych etapach planowania LSR.
3. Poziom najwęższy w ramach tzw. **Zespołu roboczego ds. LSR**, składający się z przedstawicieli biura i Zarządu Stowarzyszenia, polegający na koordynacji procesu przygotowania LSR i opracowaniu jego poszczególnych elementów, a następnie przeprowadzeniu procesu konsultacji i wersji końcowej do zatwierdzenia przez władze Stowarzyszenia.

Zarząd Stowarzyszenia przyjął założenie stosowania minimum **4 różnorodnych metod partycypacji** na każdym kluczowym etapie prac nad LSR. Założenie to zostało zrealizowane w stopniu wyższym od zakładanego. W procesie partycypacji szczególnie uwzględniano **włączenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR**:

- osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy – poprzez GOPS informowano o spotkaniach konsultacyjnych osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej, włączenie w opracowanie LSR przedstawicieli 2 istniejących spółdzielni socjalnych oraz przedstawiciela powiatowego urzędu pracy,
- przedsiębiorców, w szczególności właścicieli mikro i małych przedsiębiorstw – poprzez wyszukiwanie baz danych CEIGD oraz poprzez Urzędy Gmin (komórki zajmujące się ewidencją działalności gospodarczej), wysyłanie zaproszeń drogą mailową i zapraszanie telefoniczne na spotkania informacyjne w gminach oraz wywiady indywidualne w biurze LGD,
- dzieci i młodzież – poprzez szkoły i organizacje zajmujące się działaniami na rzecz dzieci i młodzieży,
- seniorów – poprzez kluby seniora oraz uczestników Uniwersytetu Trzeciego Wieku,

- osób niepełnosprawnych – dotarcie i zaproszenie do współpracy przedstawicieli 2 organizacji zajmujących się wsparciem na rzecz osób niepełnosprawnych,
- organizacji pozarządowych – poprzez bazy kontaktowe (mailowe i pocztowe) będące w posiadaniu Gmin i LGD,
- mieszkańców miejscowości o skoncentrowanych problemach społeczno – gospodarczych – poprzez przekazywanie informacji o możliwościach włączenia się w opracowanie LSR na zebraniach sołeckich np. we wsiach popegeerowskich,
- osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - poprzez GOPS informowano o spotkaniach konsultacyjnych osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej, poprzez organizacje niosące pomoc tym osobom np. charytatywne.

II.2. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR oraz wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Metoda partycypacji	Zakres konsultacji / zgłoszone uwagi
Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne w 5 gminach (sierpień / wrzesień 2015)	<p>Spotkania miały część informacyjną o nowym instrumencie finansowania rozwoju obszarów wiejskich jakim jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność – RLKS, a także część konsultacyjną: prezentacja diagnozy i analizy SWOT, dyskusja z uczestnikami spotkań i zgłaszanie uwag. Podczas spotkań przeprowadzono sondaż na kartkach można było odpowiedzieć na 2 otwarte pytania:</p> <p>Do jakich grup powinno zostać skierowane wsparcie w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju „Ziemia Gotyku”</p> <p>Jakie najważniejsze cele powinny zostać zrealizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Ziemi Gotyku w latach 2016-2023</p> <p>Zgłoszone propozycje zostały opracowane, a wyniki sondażu znalazły w znacznym stopniu odzwierciedlenie w zapisach strategii.</p> <p><u>Grupy</u> do których powinno być skierowane wsparcie: lokalni przedsiębiorcy, rolnicy, wszystkie grupy zawodowe różniące się wiekiem, wykształceniem, zainteresowaniami, organizacje pozarządowe, jednostki wspierające lokalne działania i rozwój turystyki, osoby bezrobotne, osoby bez kwalifikacji zawodowych, osoby młode poszukujące pracy, osoby starsze, dzieci i młodzież, osoby wykluczone społecznie, w tym osoby niepełnosprawne, rodziny wielodzietne, osoby deklarujące założenie działalności gospodarczej, grupy nieformalne (np. Koła Gospodyń Wiejskich), dzieci i młodzież.</p> <p><u>Cele zaproponowane do LSR</u>: wzrost przedsiębiorczości i miejsc pracy, zachowanie dziedzictwa historyczno- kulturowego, rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej poprzez budowanie boisk sportowych, małej infrastruktury, ścieżek pieszo-rowerowych, powstawanie nowych gospodarstw agroturystycznych, podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, powstanie inkubatora przedsiębiorczości, zintegrowanie i zaangażowanie młodzieży w życie społeczne, budowa i modernizacja dróg, zwiększenie dostępu do środków publicznych, zwiększenie pomocy dla osób niepełnosprawnych, rozwój infrastruktury społecznej, zwiększenie promocji miasta Chełmża, aktywizacja społeczeństwa, zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowościach, zwiększenie dostępu do komunikacji publicznej, zwiększenie bezpieczeństwa (budowa chodników, ścieżek rowerowych), rewitalizacja byłych terenów popegeerowskich, pomoc osobom wykluczonym społecznie.</p>
Warsztaty zespołu partycypacyjnego (3 spotkania)	<p>Na podstawie zebranych informacji w formie diagnozy i analizy SWOT, wyników badań i wyników konsultacji członkowie zespołu partycypacyjnego metodą world cafe i burzy mózgów określili ostateczny zakres analizy SWOT, biorąc pod uwagę możliwości w LSR. Czynniki mniej istotne z punktu widzenia realizacji LSR zostały wyłączone np. w aspektach związanych z rolnictwem, ponieważ w LSR rolnictwo nie będzie wspierane. Zespół partycypacyjny określił również wizję na lata 2016-2023, a także określił główne priorytety rozwojowe obszaru: gospodarka, infrastruktura, kapitał społeczny, co zostało wprost przeniesione do zapisów LSR. Na drugim spotkaniu zespół partycypacyjny pracował w 3 grupach tematycznych zgodnie z wyznaczonymi priorytetami gospodarka, infrastruktura, kapitał społeczny nad wypracowaniem celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz wskaźników. Założenia opracowane na warsztatach zostały następnie dopracowane przez zespół roboczy ds. LSR, a potem przedstawione do konsultacji na III spotkaniu zespołu partycypacyjnego. Na III spotkaniu została dokonana, także analiza projektu zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów, zasad</p>

	<p>monitorowania i ewaluacji oraz planu komunikacji. Zostało złożonych kilka uwag, które w większości zostały ujęte w zapisach dokumentów (uwagi zostały zawarte w osobnym dokumencie).</p>
Spotkanie konsultacyjne w Zegartowicach (wieś popegeerowska)	<p>Mieszkańcom zostały zaprezentowane założenia LSR, a następnie zbadane ich potrzeby jako miejscowości o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych. Zgłoszone potrzeby mieszkańców: założenie stacji promocji artykułów rolnych, potrzeba wyposażenia do klubu sportowego, zwiększenie bezpieczeństwa publicznego: budowa chodników, zagospodarowanie miejscowości, utworzenie świetlicy wiejskiej w Zegartowicach. Kwestie zagospodarowania miejscowości zwłaszcza terenów zdegradowanych zostały uwzględnione w celach związanych z rewitalizacją obszaru LSR.</p>
Konsultacje z sektorem publicznym	<p>Konsultacje dotyczyły ustalenia zasad pracy i składu organu decyzyjnego LGD. Przedstawiciele sektora publicznego - Wójtowie oraz Burmistrz ustalili, by sektor publiczny reprezentowało 5 osób mimo utraty dodatkowych punktów przy wyborze LSR. Ustalono kryteria w stosunku do Rady, które zostały zapisane w projekcie regulaminu Rady związane z wyborem operacji w ramach LSR.</p> <p>Przedstawiono propozycję budżetu LSR 2016-2023. Uzgodniono potrzeby samorządu lokalnego w zakresie związanym z rewitalizacją i ogólnodostępną infrastrukturą. Burmistrz miasta Chełmża wyraził chęć i potrzebę utworzenia inkubatora przedsiębiorczości na terenie miasta Chełmża, służącego firmom z terenu LSR. Uwaga została uwzględniona w LSR.</p>
Badanie fokusowe nt. włączenia społecznego	<p>Przedstawiono projekt kryteriów do celu ogólnego 3 Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR, cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku.</p> <p>Rynek pracy miałby być powiązany z osobami wykluczonymi. Pomysł, by wdrożyć takie działanie jak: pracodawca zgłasza do biura zapotrzebowanie na pracowników, którzy będą zajmowali się daną dziedziną (np. stolarka) LGD szuka osób, które chciałyby podjąć zatrudnienie w tym zakresie i ich szkoli, pracodawca zatrudnia takie osoby.</p> <p>Wniesiono uwagi do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kryterium 1 - preferencje dla projektów realizowanych w gminach o najwyższym bezrobociu – żeby aktywizować np. osoby z miasta Chełmży, Papowa Biskupiego (zmiana kryterium) - kryterium nr 3 - Powiązanie projektu z lokalnym rynkiem pracy, dopisanie w kryterium, że staże, nauka zawodowa będzie się odbywać w siedzibie lokalnych przedsiębiorców obszar LSR. Uwagi częściowo uwzględnione. Poddane dalszym konsultacjom.
Forum lokalne	<p>Celem spotkania było skonsultowanie założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku na lata 2016-2023. W formie prezentacji zostały przedstawione kluczowe etapy przygotowania LSR:</p> <p>Diagnoza obszaru i analiza SWOT Cele, przedsięwzięcia i wskaźniki Zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru Zasady komunikacji LGD ze społecznością Zasady ewaluacji i monitoringu</p> <p>Szczegółowo skonsultowano przedsięwzięcie 3.1.1. Razem dla siebie i dla innych, które w głównej mierze będzie dotyczyło organizacji pozarządowych. Została zgłoszona uwaga i przyjęta przez większość, by zmniejszyć maksymalną wartość grantu do 25 tys. zł oraz poziom dofinansowania ustalić na 90%.</p>
Konsultacje nt. wyłączenia społecznego	<p>Na spotkaniu omawiano przedsięwzięcie 3.2.1. Lokalne ośrodki włączenia społecznego. Ośrodki Pomocy Społecznej wraz z Partnerstwem Społecznym CISTOR podjęły się inicjatywy opracowania wspólnego projektu międzygminnego, składającego się z kilku edycji dot. aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, osób bez doświadczenia, osób młodych.</p>
Debata dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju	<p>Podczas debaty zostało skonsultowane przedsięwzięcie 1.1.1 oraz propozycja zakresu pomocy: Rozwijanie działalności gospodarczej-poziom dofinansowania 70% dla zakresów PKD turystyka, rekreacja, kultura, edukacja, zdrowie w pozostałych przypadkach poziom dofinansowania 50% Podejmowanie działalności gospodarczej – 70 tys. zł dla zakresów PKD turystyka, rekreacja, kultura, edukacja, zdrowie, w pozostałych przypadkach – 50 tys. zł.</p> <p>Większość osób negatywnie zaopiniowała rozgraniczenie zakresu na preferowane branże, propozycja żeby poziom dofinansowania wynosił 50% i premia dla przedsiębiorców wyniosła 50 tys. zł, wsparcie powinno być jednakowe dla wszystkich. Część uczestników proponowała, żeby poziom dofinansowania był wyższy np. 60%. Po dalszych analizach została uwzględniona kwota</p>

Konsultacje dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju	<p>50 tys. dla podejmujących działalność i 60% poziom dofinansowania dla rozwoju firm.</p> <p>Na spotkaniu została przedstawiona propozycja 5 kluczowych etapów przygotowania LSR. Zgłoszono m.in. uwagi, że nie należy rozgraniczać poziomu dofinansowania i premii na preferowane branże. Mniejsza kwota i mniejsze dofinansowanie dla wszystkich jednakowa, wniesiono również uwagę dot. tworzenia większej liczby miejsc pracy i innowacyjności. Koszty zatrudnienia pracowników są wysokie, przy nowoczesnych i innowacyjnych maszynach, urządzeniach nie są potrzebni dodatkowi pracownicy. Uwagi zostały uwzględnione.</p>
Grupa robocza przedstawicieli sektora publicznego	<p>Grupa robocza pracowała nad ustaleniem wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu w przedsięwzięciach skierowanych głównie do jednostek samorządu terytorialnego w celu 2 LSR „Poprawa standardu życia na obszarze LSR”. Zespół roboczy wziął pod uwagę informacje zawarte w diagnozie, analizie SWOT i bazie pomysłów zgłaszanych przez formularz online. Następnie zespół roboczy dokonał analizy kryteriów oceny operacji i wniósł uwagi w zakresie wsparcia przedsiębiorczości, by premiować operacje Wnioskodawców zamieszkujących na obszarze LSR przez okres co najmniej 5 lat. Uzasadnienie – uniknięcie sytuacji nadużyć meldunku na obszar LSR w celu pozyskania dofinansowania. Następnym postulatem dotyczyło tego by nie premiować nadmiernie wnioskodawców z terenu gmin o wysokich wskaźnikach bezrobocia i pomocy społecznej. Wskaźnik ma pozostać ale w mniejszej wartości punktowej. Następnie zaproponowano większe zróżnicowanie punktowe wewnątrz danego kryterium, by Rada miała większe możliwości wyboru operacji i by uniknąć sytuacji że wiele operacji uzyska tą samą liczbę punktów.</p>
Konsultacje społeczne w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców	<p>Wyniki badania ankietowego na formularzu online https://docs.google.com/forms/d/1qDlCSMBpNxnB6cvLI_zKHH-fde2FKTy5g66Tmveuh-E/viewform zostały uwzględnione w diagnozie i analizie SWOT, wyznaczeniu celów i przedsięwzięć LSR. (wyniki przedstawiono w Raporcie z konsultacji opublikowanym na stronie www.lgd.ziemiagotyku.com).</p>
Ankieta badająca lokalne warunki do rozwoju działalności gospodarczej	<p>Wyniki badania ankietowego na formularzu online https://docs.google.com/forms/d/1qDlCSMBpNxnB6cvLI_zKHH-fde2FKTy5g66Tmveuh-E/viewform zostały uwzględnione w diagnozie i analizie SWOT, wyznaczeniu celów i przedsięwzięć LSR. (wyniki przedstawiono w Raporcie z badania lokalnych warunków do rozwoju działalności gospodarczej opublikowanym na stronie www.lgd.ziemiagotyku.com).</p>
Konsultacje społeczne z zakresu planu komunikacji LGD Ziemia Gotyku	<p>Wyniki badania ankietowego na formularzu online https://docs.google.com/forms/d/1Os6AGFDDG1tk7raZg9OH21O6lLv0jDbO5FQhOCxliE/viewform zostały uwzględnione w opracowaniu planu komunikacji (wyniki przedstawiono w Raporcie z badań komunikacji opublikowanym na stronie www.lgd.ziemiagotyku.com).</p>
Wywiady indywidualne w punkcie konsultacyjnym LGD	<p>Wnioski z wywiadów indywidualnych: największe zainteresowanie ze strony przedsiębiorców lokalnych oraz osób, które planują podjąć działalność gospodarczą w następujących branżach: catering, stolarstwo, usługi transportowe, hotelarstwo, pośrednictwo pracy, agencja reklamowa, salon tatuażu, pracownia protetyczna, usługi kosmetyczne, działalność edukacyjna i usługi opiekuńcze dla osób starszych, usługi budowlane. Ponadto konsultacje dotyczyły działań w zakresie aktywizacji osób wykluczonych społecznie (w tym osób niepełnosprawnych), obszarów rewitalizacyjnych, odnowienia zabytków sakralnych, rozwój turystyki i lokalnych inicjatyw społecznych. Część zgłoszonych potrzeb i pomysłów ujęta została w analizie SWOT, celach i przedsięwzięciach (wyniki zostały zawarte w osobnym dokumencie)</p>
Baza projektów z użyciem metody „burzy mózgów”	<p>Zestawienie koncepcji projektów i ich zakresów wskazujące na potrzeby w zakresie: podjęcia działalności gospodarczych, rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, rozwoju infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej, rozwój kapitału (szkolenia, warsztaty), aktywizacja społeczno-zawodowa (w tym osób wykluczonych społecznie, młodzieży), działania związane z edukacją, ekologią, ochroną środowiska, rozwój produktów lokalnych, rozwój spółdzielni i firm socjalnych, zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Pomysły zostały przeanalizowane pod kątem LSR i ujęte w większości w formułowaniu celów i przedsięwzięć oraz przy ustalaniu kwot wsparcia i zasad dofinansowania.</p>
Konsultacje koncepcji projektów planowanych do	<p>Zestawienie koncepcji projektów i ich zakresów wskazujące na potrzeby w zakresie: rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, rozwój produktów lokalnych,</p>

**realizacji
w ramach Lokalnej
Strategii Rozwoju
LGD Ziemia Gotyku
na lata 2016-2023**

edukacja dzieci, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, ochrona środowiska naturalnego, rozwijanie pasji oraz kształtowanie wrażliwości i estetyki u dzieci i młodzieży, działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej, rozbudowa i przebudowa instytucji kultury wraz zakupem wyposażenia związanego z prowadzeniem działalności kulturalnej, w tym edukacyjnej, promocja obszaru LGD, rozwój społeczno-gospodarczy obszaru, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, aktywizacja osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pomysły zostały przeanalizowane pod kątem LSR i ujęte w większości w formułowaniu celów i przedsięwzięć oraz przy ustalaniu kwot wsparcia i zasad dofinansowania.

II.3. Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR

Partycypacja to branie w czymś udziału, uczestnictwo. Aby mieszkańcy obszaru jak najszerzej włączyli się w proces tworzenia LSR przedstawiciele LGD Ziemia Gotyku podjęli szereg działań informacyjno-promocyjnych w ramach tzw. wsparcia przygotowawczego m.in. na stronach internetowych i portalach społecznościowych LGD i Gmin Partnerskich zostały zamieszczone zaproszenia otwarte dla wszystkich zainteresowanych udziałem w tworzeniu LSR, do udziału w spotkaniach konsultacyjnych w każdej z gmin oraz do indywidualnych konsultacji w biurze LGD. Publikowano liczne komunikaty zapraszające do udziału w badaniach ankietowych prowadzonych, przez LGD w zakresie potrzeb i problemów, warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, do zgłaszania pomysłów na projekty w tzw. bazie pomysłów (online) oraz zasad komunikacji LGD z lokalną społecznością. U podstaw partycypacji leży współpraca różnych grup interesu, pozwalająca trafniej diagnozować potrzeby społeczności, projektować zaspokajające je działania i efektywniej korzystać z dostępnych zasobów i kapitałów, dlatego LGD podjęła wszelkie wysiłki i dostępne kanały komunikacji, aby pozyskać jak najwięcej uczestników procesu tworzenia LSR. W dniu 14 sierpnia ukazał się artykuł w bezpłatnej gazecie POZA TORUN, który ma nakład 30 tys. i jest dystrybuowany w miejscach najczęściej odwiedzanych przez mieszkańców, instytucje, sklepy, oraz rozdawanie na ulicach. W ten sposób informacje o przygotowaniu LSR dotarły do "zwykłych" ludzi, których głos był niezwykle ważny w procesie tworzenia LSR.

LGD zastosowała pełną partycypację, która zakłada udział jak najszerzej grupy interesariuszy na kluczowych etapach procesu tworzenia LSR: od diagnozy po zasady ewaluacji. Poprzez to pełne włączenie uczestnicy procesu partycypacji podjęli realne współdziałanie i wymianę doświadczeń, w efekcie realny wpływ na kształt LSR. **Metody użyte w partycypacji opierały się o dobre praktyki z projektu „Decydujemy razem” (<http://partycypacja.fise.org.pl/x/777930>)**

Na każdym kluczowym etapie zostało zastosowanych kilka metod partycypacyjnych w zakresie:

1. **diagnozy i analizy SWOT** – spotkania konsultacyjno-informacyjne, wywiady indywidualne w biurze LGD, warsztaty zespołu partycypacyjnego, badania ankietowe w zakresie potrzeb, badania ankietowe w zakresie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (pytania dotyczące problemów i potrzeb), forum lokalne z organizacjami pozarządowymi, debata z mieszkańcami, e-konsultacje za pomocą formularza przesyłanego mailem;
2. **celów, przedsięwzięć i wskaźników** – sondaż w zakresie celów i grup docelowych LSR, warsztaty zespołu partycypacyjnego (określenie priorytetów, celów i przedsięwzięć), badania ankietowe w zakresie potrzeb, badania ankietowe w zakresie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (pytania dotyczące kierunków rozwoju obszaru), „baza projektów” (online), koncepcje projektów zgłaszanych przez JST za pomocą formularza fiski, forum lokalne z organizacjami pozarządowymi, debata z mieszkańcami, e-konsultacje za pomocą formularza, grupa robocza przedstawicieli sektora publicznego, badanie fokusowe nt. wyłączenia społecznego (cele, przedsięwzięcia, grupy docelowe), konsultacje z mieszkańcami wsi popegeerowskiej (dyskusja moderowana), wywiady indywidualne, e-konsultacje (poprzez stronę internetową i maila);
3. **zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru** - forum lokalne z organizacjami pozarządowymi, debata dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju, konsultacje nt. wyłączenia społecznego, warsztaty zespołu partycypacyjnego, grupa robocza przedstawicieli sektora publicznego, badanie fokusowe nt. wyłączenia społecznego, e-konsultacje (poprzez stronę internetową i maila);
4. **zasad komunikacji LGD ze społecznością** – badanie w zakresie planu komunikacji, warsztaty partycypacyjne (konsultacje w zakresie form komunikacji), forum lokalne z organizacjami pozarządowymi (dyskusja na temat preferowanych form komunikacji przez ngo), debata dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju, konsultacje nt. wyłączenia społecznego (dyskusja na temat preferowanych form komunikacji z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym), e-konsultacje (poprzez stronę internetową i maila);
5. **zasad ewaluacji i monitoringu** - warsztaty zespołu partycypacyjnego, forum lokalne z organizacjami pozarządowymi (prezentacja założeń do procedur projektu grantowego oraz kryteriów w zakresach skierowanych

głównie do ngo), debata dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju, konsultacje nt. wyłączenia społecznego, e-konsultacje (poprzez stronę internetową i maila).

II.4. Opis metod i form partycypacji:

- **Spotkanie informacyjno-konsultacyjne** – spotkania służące prezentacji założeń RKLS, diagnozy i analizy SWOT oraz uzyskiwania opinii, stanowisk, propozycji itp. od instytucji, organizacji i osób, których w pewien sposób dotkną, bezpośrednio lub pośrednio, skutki wdrożenia LSR. Spotkania posłużyły do konsultacji diagnozy i analizy SWOT, a także dyskusji o kierunkach rozwoju obszaru LSR (5 spotkań w każdej gminie po 1, łączny udział 191 osób)
- **Sondaż w zakresie celów i grup docelowych** – pytania otwarte w formie formularza papierowego – 119 formularzy
- **Badania ankietowe** w zakresie potrzeb mieszkańców, przedsiębiorczości oraz w zakresie komunikacji w formie ankiety online upowszechniane poprzez stronę internetową LGD oraz gmin partnerskich i portale społecznościowe (w ankietach pytania zamknięte do wyboru z katalogu oraz pytania otwarte)
- **Warsztaty zespołu partycypacyjnego** - zespół został powołany w otwartym naborze prowadzonym w dniach 2-7 września 2015 roku (ogłoszenie na stronie, wysłanie drogą mailową), według określonych kryteriów reprezentacji sektorów oraz proporcjonalnej reprezentacji z każdej z gmin. Członkami zespołu partycypacyjnego zostali przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców, w tym przedstawiciele tzw. grup defaworyzowanych i przedsiębiorców. Z terenu każdej z gmin, będących członkami LGD. Do zespołu weszło od 3 do 7 osób reprezentujących poszczególne gminy. Zespół pracował metodami warsztatowymi np. world cafe, burza mózgów, dyskusja, praca warsztatowa w oparciu o formularze. Zakres prac zespołu dotyczył wszystkich 5 etapów budowania LSR. Efekty prac były opracowywane przez zespół roboczy ds. LSR. W oparciu o materiały wypracowane przez zespół były tworzone założenia LSR. Łącznie w pracach zespołu wzięło udział 37 osób.
- **Badanie fokusowe** – to zogniskowany wywiad grupowy, opierający się na aktywności prowadzącego (moderatora), który zadaje pytania i prowadzi wywiad równocześnie z kilkoma osobami w oparciu o wcześniej przygotowany scenariusz. Badanie fokusowe zostało przeprowadzone z grupą 7 osób zajmujących się tematyką wykluczenia społecznego. Ustalenia grupy stały się podstawą do określenia zakresu przedsięwzięcia „Lokalne ośrodki włączenia społecznego”, kryteriów wyboru.
- **Forum lokalne** – spotkanie dyskusyjne na forum organizacji społecznych przeprowadzone przez moderatora z zapisem zgłoszonych wniosków lub uwag
- **Debata** – przedstawienie kilku propozycji rozwiązań a następnie debata zwolenników i przeciwników danego rozwiązania
- **Wywiady indywidualne** – konsultacje w biurze LGD dotyczące konkretnych indywidualnych potrzeb oraz pomysłów na projekty, zapisywane na liście zgłoszone potrzeby i propozycje.
- **Dyskusja** – to zastosowany szeroko w partycypacji sposób wymiany poglądów na temat proponowanych w LSR rozwiązań, popartych argumentami, prowadzona w gronie od kilku do kilkudziesięciu osób. W wyniku dyskusji dochodzi do ścierania się różnych poglądów związanych z różnymi punktami widzenia osób prowadzących dyskusję. Określenie zbieżnego (wspólnego) stanowiska, o ile do tego dojdzie, może mieć formę kompromisu lub konsensusu.
- **Grupy robocze** – w zakresie sektora publicznego i ds. włączenia społecznego, utworzono grupy robocze, które doprecyzowywały założenia LSR w zakresie inwestycji JST oraz w zakresie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem, praca zespołu roboczego miała formę warsztatową i dyskusyjną.
- **e-konsultacje poprzez stronę www** – na każdym etapie opracowania LSR były prowadzone konsultacje – zaproszenie do zgłaszania uwag i opinii na temat proponowanych zapisów w LSR.
- **Baza pomysłów do LSR** – formularz online do zgłaszania propozycji projektów do LSR. Baza była podstawą do określania zakresów projektów w poszczególnych operacjach oraz budżetu na poszczególne typy projektów.

Tabela. 2.1. Podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną tj. daty spotkań, ilość uczestników – zestawienie

Lp.	Metoda partycypacji	Data i miejsce spotkania (okres)	Zakres	Grupa docelowa	Ilość uczestników/ respondentów
1.	Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne	20.08.2015, Kończewice	Prezentowanie podstawowych informacji o RLKS, konsultacje analiza SWOT, badanie dot. grup docelowych oraz celów LSR	Mieszkańcy gminy Chelmża, w tym władze lokalne, przedsiębiorcy, przedstawiciele lokalnych organizacji	65
2.	Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne	26.08.2015, Chelmża	Prezentowanie podstawowych informacji o RLKS, konsultacje analiza SWOT, badanie dot. grup docelowych oraz celów LSR	Mieszkańcy Miasta Chelmża, w tym władze lokalne, przedsiębiorcy, przedstawiciele lokalnych organizacji	23
3.	Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne	27.08.2015 Brąchnowo	Prezentowanie podstawowych informacji o RLKS, konsultacje analiza SWOT, badanie dot. grup docelowych oraz celów LSR	Mieszkańcy gminy Łubianka, w tym władze lokalne, przedsiębiorcy, przedstawiciele lokalnych organizacji	35
4.	Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne	02.09.2015 Papowo Biskupie	Prezentowanie podstawowych informacji o RLKS, konsultacje analiza SWOT, badanie dot. grup docelowych oraz celów LSR	Mieszkańcy gminy Papowo Biskupie, w tym władze lokalne, przedsiębiorcy, przedstawiciele lokalnych organizacji	16
5.	Ogólnodostępne spotkanie informacyjno-konsultacyjne	03.09.2015 Wytrębówice	Prezentowanie podstawowych informacji o RLKS, konsultacje analiza SWOT, badanie dot. grup docelowych oraz celów LSR	Mieszkańcy gminy Łysomice, w tym władze lokalne, przedsiębiorcy, przedstawiciele lokalnych organizacji	52
	Warsztaty zespołu partycypacyjnego	15.09.2015 Łysomice	Diagnoza obszaru, analiza SWOT	przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców, w tym przedstawiciele tzw. grup defaworyzowanych i przedsiębiorców.	28
6.	Warsztaty zespołu partycypacyjnego	25.09.2015 Chelmża	Określenie celów i przedsięwzięć	przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców, w tym przedstawiciele tzw. grup defaworyzowanych i przedsiębiorców.	29
7.	Spotkanie konsultacyjne	28.09.2015 Zegartowice	Prezentowanie podstawowych informacji o RLKS, konsultacje analiza SWOT, badanie dot. grup docelowych oraz celów LSR	Mieszkańcy wsi popegeerowskiej Zegartowice o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych	11
8.	Konsultacje z sektorem publicznym	01.10.2015 Brąchnówko	Istotne sprawy dot. funkcjonowania LGD, przygotowanie do konkursu na wybór LGD do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju	Przedstawiciele sektora publicznego (w tym Wójtowie oraz Burmistrz)	7
9.	Badanie	10.11.2015	Konsultacje z zakresie celów,	Przedstawiciele ośrodków	7

	fokusowe nt. włączenia społecznego	Brąchnówko	przedsięwzięć i wskaźników LSR, zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru (procedury)	pomocy społecznych z gmin, spółdzielni socjalnej. Przedstawiciel Partnerstwa Społecznego CISTOR	
10.	Forum lokalne	12.11.2015 Łysomice	Konsultacje w zakresie 5 kluczowych etapów (praca w grupach roboczych): diagnoza i analiza SWOT, cele i przedsięwzięcia i wskaźniki LSR, zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru, zasady komunikacji LGD ze społecznością, zasady ewaluacji i monitoringu.	Przedstawiciele organizacji pozarządowych, lokalni liderzy	16
11.	Konsultacje nt. wyłączenia społecznego	20.11.2015 Chełmża	Analiza w zakresie zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru	Przedstawiciele Ośrodków Pomocy Społecznej	12
12.	Warsztaty zespołu partycypacyjnego	25.11.2015 Chełmża	Konsultacje w zakresie 5 kluczowych etapów (praca w grupach roboczych): diagnoza i analiza SWOT, cele i przedsięwzięcia i wskaźniki LSR, zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru, zasady komunikacji LGD ze społecznością, zasady ewaluacji i monitoringu.	przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańców, w tym przedstawiciele tzw. grup defaworyzowanych i przedsiębiorców	28
13.	Debata dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju	25.11.2015 Chełmża	Analiza w zakresie zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru	Przedstawiciele sektora publicznego, społecznego, gospodarczego, mieszkańcy	26
14.	Konsultacje dot. projektu Lokalnej Strategii Rozwoju	26.11.2015 Chełmża	Konsultacje w zakresie 5 kluczowych etapów: diagnoza i analiza SWOT, cele i przedsięwzięcia i wskaźniki LSR, zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru, zasady komunikacji LGD ze społecznością, zasady ewaluacji i monitoringu	Przedstawiciele sektora publicznego, społecznego, gospodarczego, mieszkańcy gminy Chełmża	19
15.	Grupa robocza przedstawicieli sektora publicznego	02.12.2015	Konsultacje z zakresie celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR, zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru (procedury)	Przedstawiciele sektora publicznego	10
16.	Konsultacje społeczne w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców	Od 1 sierpnia do 18 września w formie ankiety internetowej	diagnoza i analiza SWOT	Mieszkańcy obszaru LGD	154
17.	Ankieta badająca lokalne warunki do	Od 1 kwietnia do 18 września w formie ankiety	zidentyfikowane problemów i potrzeb przedsiębiorców.	Przedsiębiorcy z obszaru LGD	69

	rozwoju działalności gospodarczej	monitorującej			
18.	Konsultacje społeczne z zakresu planu komunikacji LGD Ziemia Gotyku	Od 2 do 11 listopada W formie ankiety internetowej	zasady komunikacji LGD ze społecznością,	Mieszkańcy obszaru LGD	32
19.	Wywiady indywidualne w punkcie konsultacyjnym LGD	lipiec – grudzień 2015	Analiza potrzeb i problemów w kontekście określenia celów, przedsięwzięć i wskaźników, a także kryteriów lokalnych	Mieszkańcy obszaru LGD	31
20.	Baza projektów z użyciem metody „burzy mózgów”	maj – listopad 2015	Analiza potrzeb do wytyczenia celów i przedsięwzięć i wskaźników LSR	Mieszkańcy obszaru LGD, JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, sołtysi, parafie	108 pomysłów zgłoszonych do bazy online
21.	Konsultacje koncepcji projektów planowanych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Ziemia Gotyku na lata 2016-2023	wrzesień – grudzień 2015	Analiza potrzeb JST do wytyczenia celów i przedsięwzięć i wskaźników LSR	Jednostki sektora publicznego	44 koncepcje projektów
22.	E-konsultacje (strona www i wysłane mailem)	4-14.12.2015	Konsultacje w zakresie 5 kluczowych etapów (praca w grupach roboczych): diagnoza i analiza SWOT, cele i przedsięwzięcia i wskaźniki LSR, zasady wyboru operacji i kryteriów wyboru, zasady komunikacji LGD ze społecznością, zasady ewaluacji i monitoringu.	Mieszkańcy obszaru LGD, w tym wszystkie sektory	2

Rozdział III. Diagnoza - opis obszaru i ludności

III.1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup

Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, ich problemy oraz obszary interwencji odnoszące się do tych grup zostały ustalone w procesie konsultacji społecznych (m.in. podczas ogólnodostępnych spotkań), podczas warsztatów, badań i analiz.

Grupa istotna w realizacji LSR	Problemy grupy	Interwencja w LSR
Grupy defaworyzowane na rynku pracy	<p>Osoby w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy na obszarze LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoby do 30 roku życia , - osoby powyżej 50 roku życia, - kobiety, - długotrwale bezrobotni (powyżej 12 miesięcy), - bez kwalifikacji zawodowych, - niepełnosprawni. <p>Szczegółowo problemy opisane poniżej w diagnozie, poparte konkretnymi danymi statystycznymi. Potrzeby zdiagnozowane na spotkaniach z instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej oraz w wywiadach indywidualnych.</p>	<p>Bezpośrednia interwencja polegająca na skierowaniu premii na podejmowanie działalności gospodarczej i rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw, z preferencjami dla osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy (PROW 2014-2020).</p> <p>Bezpośrednia interwencja – aktywizacja społeczno-zawodowa poprzez możliwość udziału w projektach z EFS (Oś 11 RPO WK-P)</p> <p>Pośrednia interwencja – realizacja projektów rewitalizacyjnych w miejscowościach wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych (Oś 7 RPO WK-P). Podniesienie standardu życia na tych obszarach powiązane z aktywizacją społeczno-zawodową.</p> <p>Pośrednio – preferencje przy wyborze operacji na rozwój mikro i małych przedsiębiorstw, które są prowadzone przez osoby z grup defaworyzowanych lub zadeklarują zatrudnienie dla osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy.</p>
Przedsiębiorcy, w szczególności właściciele mikro i małych przedsiębiorstw	<p>Problemy wskazane w badaniu własnym LGD pn. Badanie lokalnych warunków do rozwoju działalności gospodarczej – ograniczony dostęp do źródeł finansowania, wysokie podatki, świadczenia socjalne, skomplikowane przepisy prawne i podatkowe, zbyt mała powierzchnia lokalu/hali produkcyjnej, niestabilny stan rynku/ gospodarki, wysokie koszty wynajmu lokalu, duża konkurencja.</p>	<p>Bezpośrednia interwencja polegająca na skierowaniu do mikro i małych przedsiębiorstw wsparcia finansowego w formie dofinansowania do inwestycji (PROW 2014-2020) oraz w RPO WK-P (oś 7).</p>
Dzieci i młodzież	<p>Utrudniony dostęp do oferty kulturalnej, pozaszkolnych form edukacji. Ograniczony dostęp do placówek opieki nad dziećmi – brak publicznych żłobków,</p> <p>Zła sytuacja finansowa wielu rodzin – znaczny odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej.</p>	<p>Bezpośrednia interwencja polegająca na skierowaniu do dzieci i młodzieży oferty kulturalnej i pozaszkolnych form edukacji w ramach projektów grantowych (PROW 2014-2020)</p> <p>Bezpośrednia interwencja polegająca na aktywizacji społecznej i zawodowej młodzieży w ramach programów aktywnej integracji (Oś 11 RPO WK-P)</p> <p>Pośrednia interwencja polegająca na możliwości korzystania z infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej objętej wsparciem w ramach PROW 2014-2020 i w ramach odnowionych obiektów objętych projektami rewitalizacyjnymi(Oś 7 RPO WK-P)</p>

Osoby niepełnosprawne	Zła sytuacja na rynku pracy Mała oferta aktywizacji osób niepełnosprawnych Liczne bariery architektoniczne także w instytucjach publicznych	Bezpośrednia interwencja polegająca na aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w ramach programów aktywnej integracji i promowania podmiotów ekonomii społecznej (Oś 11 RPO WK-P). Pośrednia interwencja polegająca na preferencji projektów inwestycyjnych/rewitalizacyjnych uwzględniających dostosowanie infrastruktury lub/i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.
Przedstawiciele organizacji społecznych, w tym organizacje senioralne	Niski potencjał ludzki i finansowy, ograniczone możliwości realizacji inicjatyw lokalnych.	Umożliwienie realizacji projektów w ramach tzw. grantów na warunkach uproszczonych procedur, bez wymaganego wkładu finansowego do projektów (PROW 2014-2020) Preferencja dla organizacji pozarządowych w projektach grantowych w ramach aktywnej integracji (Oś 11 RPO WK-P)
Mieszkańcy miejscowości o skoncentrowanych problemach społeczno – gospodarczych	Wysokie wskaźniki bezrobocia i ubóstwa w szczególności w miejscowościach popegeerowskich lub oddalonych od ośrodków miejskich. Niski poziom przedsiębiorczości na tych terenach, a tym samym mało miejsc pracy oferowanych na lokalnym rynku.	Pośrednia interwencja – realizacja projektów rewitalizacyjnych w miejscowościach wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych (Oś 7 RPO WK-P). Podniesienie standardu życia na tych obszarach powiązane z aktywizacją społeczno-zawodową (Oś 11 RPO WK-P)
Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym *	Wzrastający poziom wykluczenia społecznego – w 2014 roku 2275 gospodarstw domowych z terenu LSR korzystało z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego, a w 2009 było tych gospodarstw łącznie 2012.	Bezpośrednia interwencja – aktywizacja społeczno-zawodowa poprzez możliwość udziału w projektach z EFS (Oś 11 RPO WK-P)

*Osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym:

- a) osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- b) osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- c) osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- d) osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2014 r. poz. 382);
- e) osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- f) osoby z niepełnosprawnością – osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375);
- g) rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, o ile co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością;
- h) osoby zakwalifikowane do III profilu pomocy, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149, z późn. zm.);
- i) osoby niesamodzielne;
- j) osoby bezdomne lub dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań w rozumieniu Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego i realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- k) osoby odbywające kary pozbawienia wolności;
- l) osoby korzystające z POPŻ.

Część zadań realizowanych w ramach LSR będzie podejmowana przez samorządy lokalne, które zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym są zobowiązane do zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej. W tym zakresie samorządy obejmujące obszar LSR wykazują się dużą aktywnością, a dobra współpraca gmin w ramach LSR jest istotną szansą na dalszy spójny rozwój lokalny obszaru „Ziemi Gotyku”.

III.2. Potencjał demograficzny

Obszar LGD na dzień 31 grudnia 2013 roku zamieszkiwały 45 033 osoby. Najwięcej osób zamieszkuje w Mieście Chełmża – 14 967, a najmniej w Gminie Papowo Biskupie – 4 356. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 96 osób na 1 km². Obszar ma duży potencjał rozwojowy w zakresie demograficznym ze względu na dobrą lokalizację w stosunku do Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego. W ostatnich 5 latach jest obserwowana stała tendencja wzrostu liczby mieszkańców obszaru. Liczba ludności w gminie Łubianka i Łysomice z roku na rok systematycznie wzrasta, **co spowodowane jest dodatnim przyrostem naturalnym oraz napływem ludności miejskiej z pobliskiego miasta Toruń (rozwój budownictwa jednorodzinne)**. Saldo migracji na 1000 osób w tych gminach wynosi odpowiednio 10,5 oraz 15,0. Odwrotną sytuację można zaobserwować w mieście Chełmża oraz w gminie Papowo Biskupie, gdzie wielu młodych ludzi, nie widząc perspektyw w swoim miejscu zamieszkania, wyjeżdża za granicę. Przyrost naturalny na 1000 ludności na całym obszarze LSR w 2013 roku wyniósł 1,42 z kolei w 2010 wyniósł 2,8. Na obecną chwilę na obszarze jest więcej urodzeń niż zgonów, jednakże z roku na rok wskaźnik ulega spadkowi.

Tabela 3.1. Liczba ludności na terenie LGD w latach 2010-2013 według zamieszkania/ zameldowania

Lp.	Nazwa gminy	Liczba ludności 31.12.2010	Liczba ludności 31.12.2011	Liczba ludności 31.12.2012	Liczba ludności 31.12.2013
1.	Miasto Chełmża	15267	15189	15066	14967
2.	Chełmża	9627	9674	9738	9682
3.	Łubianka	6287	6385	6496	6610
4.	Łysomice	9045	9223	9272	9418
5.	Papowo Biskupie	4445	4435	4414	4356
	RAZEM	44 671	44 906	44 986	45 033

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2013

Struktura demograficzna mieszkańców obszaru LSR kształtuje się korzystnie w stosunku do sytuacji w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce. Liczba osób do 25 roku życia wynosi 13 818, w ogólnej populacji obszaru LGD stanowią 30,7%, natomiast osób powyżej 55 roku życia jest 11288 i stanowią 25,1%. W województwie kujawsko-pomorskim powyższe grupy stanowią odpowiednio 27,9 % i 38,1%. W strukturze Polski osoby do 25 roku życia stanowią 27,3%, osoby powyżej 55 roku życia – 39,6%.

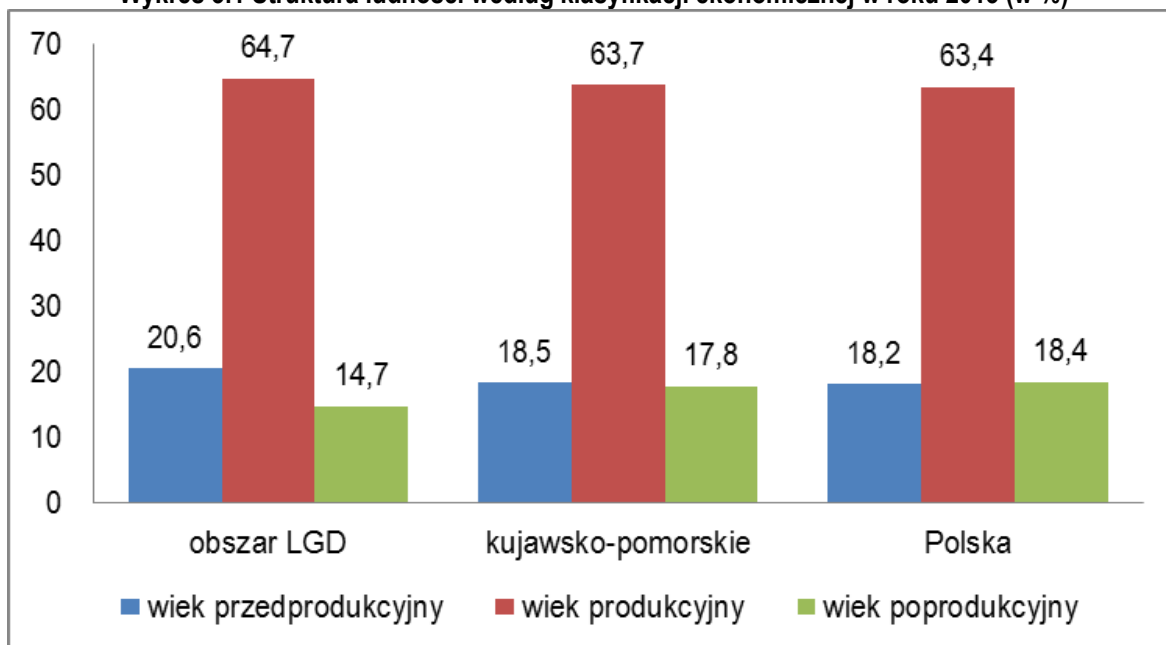
Tabela 3.2. Ludność wg funkcjonalnych grup wieku w podziale na gminy w roku 2013

Wiek	Miasto Chełmża	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie	Suma
0-2	408	308	224	306	135	1381
3-6	691	431	370	514	208	2214
7-12	897	697	492	680	289	3055
13-15	488	355	239	339	145	1566
16-19	720	477	362	463	238	2260
20-24	1049	709	536	691	357	3342
25-34	2544	1582	1085	1524	727	7462
35-44	2088	1435	979	1551	594	6647
45-54	1976	1176	871	1223	572	5818
55-64	2177	1309	778	1181	562	6007
65 i więcej	1929	1203	674	946	529	5281
RAZEM	14967	9682	6610	9418	4356	45033

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2013

W odniesieniu do sytuacji na rynku pracy, analizowanej w dalszej części diagnozy, istotne są dane o strukturze wiekowej w odniesieniu do tzw. grup ekonomicznych. Na obszarze LGD najwięcej osób stanowi grupa w wieku produkcyjnym – 64,7%, natomiast przedprodukcyjnym wynosi 20,6%, a poprodukcyjnym – 14,7%. Ludność w wieku przedprodukcyjnym przeważa nad grupą w wieku poprodukcyjnym, w porównaniu z województwem i obszarem całego kraju wskaźniki są korzystne, mimo trwających zmian demograficznych. Ludność w wieku produkcyjnym na obszarze LGD jest porównywalna do grup w województwie i w Polsce.

Wykres 3.1 Struktura ludności według klasyfikacji ekonomicznej w roku 2013 (w %)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2013

W ostatnich latach liczba osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się na takim samym poziomie, natomiast w grupie przedprodukcyjnej liczba osób nieznacznie spada, a wzrasta grupa w wieku poprodukcyjnym. Niekorzystna sytuacja demograficzna jest zauważalna w całym kraju, proces starzenia się społeczeństwa widoczny jest również na obszarze LGD.

III.3. Charakterystyka gospodarki, w tym przedsiębiorczości społecznej i branż z potencjałem rozwojowym

Obszar objęty LSR jest położony blisko 200 - tysięcznego Torunia i 350-tysięcznej Bydgoszczy- dużych aglomeracji miejskich z bogatym rynkiem pracy i ośrodkami akademickimi. Przez obszar przebiegają ważniejsze szlaki drogowe – droga krajowa 91, autostrada A1 (węzeł Turzno, gm. Łysomice), poza tym na terenie gmin dobrze rozwinięta jest sieć dróg wojewódzkich i powiatowych. W ostatnich latach drogi gminne są utwardzane nawierzchnią asfaltową, tworzone są drogi rowerowe i chodniki, wiele chodników jest modernizowanych. W 2014 roku prawie cały obszar LSR został włączony do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego, co daje możliwość pozyskania dodatkowych środków. Położenie oraz aktywność gmin daje impuls do rozwijania lokalnej przedsiębiorczości, jednak z badań własnych przeprowadzonych przez LGD wynika słaba kondycja finansowa większości firm, bariery rozwojowe związane z trudnymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej i wysokimi kosztami zatrudnienia.

Tabela 3.3. Liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem w latach 2010-2014

Nazwa gminy	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Chełmża	1202	1146	1144	1157	1163
Chełmża	551	558	558	589	614
Łubianka	433	443	461	509	548
Łysomice	826	871	910	981	1007
Papowo Biskupie	186	176	186	204	205
RAZEM	3198	3194	3259	3440	3537
Kujawsko-pomorskie	186007	184365	187996	191252	192078

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2014

W 2014 r. zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było 3537 z kolei w 2010 roku – 3198. Najwięcej z nich znajduje się w mieście Chełmża oraz w gminie Łysomice, a najmniej w typowo rolniczej gminie Papowo Biskupie. Zauważalny jest wzrost podmiotów gospodarczych zwłaszcza w gminie Łysomice, gdzie od 2010 do 2014 zostało utworzonych 181 nowych firm. Jest to ściśle powiązane ze wzrostem liczby ludności napływowej, w szczególności z pobliskiego Torunia.

Na obszarze LSR dominuje sektor prywatny (95,9%), a w nim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (77,7%), których jest 2751 na 3537 podmiotów ogółem. Z kolei w sektorze publicznym w 2014 r. zarejestrowanych było 142 podmiotów.

Tabela 3.4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

Podmioty wg sektorów własnościowych	Miasto Chełmża	Gmina Chełmża	Gmina Łubianka	Gmina Łysomice	Gmina Papowo Biskupie	ogółem
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1163	614	548	1007	205	3537
sektor publiczny - ogółem	90	11	16	16	9	142
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	30	7	12	13	5	67
sektor publiczny - spółki handlowe	2	1	1	0	0	4
sektor prywatny – ogółem	1073	603	532	991	196	3395
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	862	497	436	802	154	2751
sektor prywatny - spółki handlowe	45	30	20	89	8	192
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7	3	1	21	2	34
sektor prywatny - spółdzielnie	9	8	4	5	3	29
sektor prywatny - fundacje	1	2	2	2	0	7
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	31	24	25	19	8	107

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na 31.12.2014

W 2014 roku podmioty gospodarcze z obszaru LSR stanowiły 1,8% wszystkich podmiotów województwa kujawsko-pomorskiego. Z kolei udział podmiotów województwa w ogólnej liczbie podmiotów w kraju wynosi 4,7%. Niski udział podmiotów z kujawsko-pomorskiego w ich ogólnej liczbie w kraju świadczy o deficytach przedsiębiorczości województwa.

Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, utrzymanie miejsc pracy, wysokie podatki, stanowią przeszkodę w rozwoju przedsiębiorczości (zdiagnozowane w badaniu własnym LGD i wywiadach z przedsiębiorcami), zarówno na obszarze LSR jaki i całego województwa kujawsko-pomorskiego. Od 2012 roku można zaobserwować powolny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co korzystnie wpływa na kondycję gospodarczą regionu.

Wiele nowych firm powstało w miejscu po zamkniętych fabrykach japońskich w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Ostaszewie, m.in. Tioman Sp. z o.o. Sp. k. (produkcja m.in. znaków i tablic drogowych, znaków aktywnych i podświetlanych), Kreis Pack (zajmująca się wyrobem plastikowych pojemników i opakowań), Boryszew Tensho Poland Sp. z.o.o. (produkcja komponentów do samochodów). Z kolei firma Apator S.A. (produkcji aparatury łącznikowej i licznikowej) utworzyła nowoczesny zakład produkcyjny, w którym usprawniono procesy technologiczne, nowe hale wybudowała również firma Katarzynki Akcesoria Meblowe sp. z o.o. Poza Strefą niewielkie są tereny inwestycyjne w innych gminach.

Tabela 3.5. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców

Nazwa gminy	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Chełmża	787	754	759	759	780
Chełmża	572	577	573	573	627
Łubianka	689	694	710	710	819
Łysomice	913	944	981	981	1058
Papowo Biskupie	418	397	421	421	470
Kujawsko-pomorskie	886	879	897	897	919
Polska	1015	1004	1004	1032	1071

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2014

Najbardziej rozwinięte branże, w których najwięcej jest podmiotów gospodarczych to handel i naprawa pojazdów samochodowych i motocykli (933 firmy), budownictwo (542 firmy), przetwórstwo przemysłowe (347 firm). Liczną grupę stanowi również transport i gospodarka magazynowa (244 firmy), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (141), pozostałe usługi takie jak fryzjerstwo, naprawa i serwis sprzętu komputerowego. Największa liczba podmiotów związana z obsługą rolnictwa jest w gminie Chełmża – 55 (źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, dane na dzień 31.12.2014 r).

Z badań w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR oraz przeprowadzonych konsultacji wynika, że w niewystarczającym stopniu zaspokojone są potrzeby mieszkańców w zakresie: dostępu do żłobków i przedszkoli, oświaty i edukacji, kultury, rekreacji i wypoczynku oraz ochrony zdrowia. Zdiagnozowano popyt na usługi niepubliczne w zakresach:

- 1/ - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ (Sekcja R), z wyłączeniem działalności bibliotek i archiwów publicznych oraz działalności klubów sportowych.
- 2/ EDUKACJA (Sekcja P)
- 3/ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI (Sekcja I)
- 4/ OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA (Sekcja Q) z wyłączeniem działalności szpitali i pogotowia ratunkowego.

Na obszarze LSR funkcjonują **podmioty ekonomii społecznej** - dwie spółdzielnie socjalne - w gminie Łubianka i na terenie Miasta Chełmża. Spółdzielnia socjalna to specyficzna forma spółdzielni pracy, która może być założona przez osoby prawne, a także przez osoby należące do grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Spółdzielnie socjalne są szansą na poprawę bytu osób wykluczonych społecznie, niepełnosprawnych, bezrobotnych, którzy mimo chęci do pracy nie znaleźli zatrudnienia.

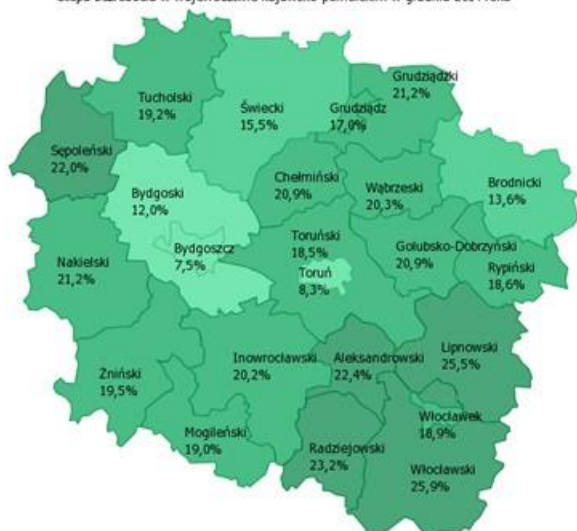
Na obszarze LSR **brakuje inkubatorów przedsiębiorczości**, nie ma instytucji, która wspierałaby młodych przedsiębiorców pod względem prawno-organizacyjnym. Ponadto z badań i konsultacji wynikły konkretne potrzeby związane z rozwojem lokalnej przedsiębiorczości: promocja przedsiębiorczości w formie publikacji i wydarzeń, tworzenie i rozwój instytucji otoczenia biznesu typu inkubatory przedsiębiorczości, klastry, parki technologiczne, wsparcie dla innowacyjnych rozwiązań w biznesie, sieciowanie współpracy, poszukiwanie rynków zbytu, aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru i wsparcie w zakresie doskonalenia kadr (Raport z badania lokalnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej zamieszczony na stronie www.lgd.ziemiagotyku.com).

III.4. Opis rynku pracy

Obszar objęty LSR charakteryzuje się dość wysokim poziomem bezrobocia na tle województwa kujawsko-pomorskiego i kraju. Analizując dane na koniec 2014 roku można zauważyć, że stopa bezrobocia w powiecie toruńskim – 18,5% i powiecie chełmińskim – 20,9% jest wyższa niż średnia stopa bezrobocia dla województwa, która wyniosła w tym czasie 15,7 %, a w Polsce 11,5 %. Biorąc pod uwagę tylko powiaty ziemskie, sytuacja w powiatach toruńskim i chełmińskim wypada umiarkowanie.

Mapa 3.1. Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim w grudniu 2014 roku

Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Źródło: Dane ze stron internetowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu i Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Stan na 31.12.2014 r.

W ostatnich 2 latach następuje powolny spadek stopy bezrobocia na obszarze powiatu toruńskiego i chełmińskiego, na których znajduje się obszar LSR. Porównując z poprzednimi latami wyraźny spadek nastąpił w 2014 roku.

Tabela 3.6. Bezrobotni zarejestrowani wg płci (liczba osób) wg stanu na dzień 31.12.2014 na obszarze LGD

Liczba osób	Miasto Chelmża	Gmina Chelmża	Gmina Łubianka	Gmina Łysomice	Gmina Papowo Biskupie	RAZEM
Ogółem	1346	727	291	477	445	3286
Mężczyźni	634	316	117	215	206	1488
Kobiety	712	411	174	262	239	1798

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2014

Na dzień 31 grudnia 2014 roku na obszarze LGD było zarejestrowanych 3 286 bezrobotnych. W grupie tej przeważa liczba kobiet, które stanowiły 54,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Wynika to głównie z prac domowych przez nie wykonywanych, które nie są rejestrowane jako zatrudnienie, również po urodzeniu dziecka kobietom trudniej powrócić na rynek pracy. Większe bezrobocie wśród kobiet jest spowodowane, także stereotypami, gdzie uznaje się tradycyjny model rodziny – mężczyzna pracuje i utrzymuje rodzinę, a kobieta wychowuje dzieci. Takie myślenie powoduje nierówności w życiu zawodowym. Analizując dane dotyczące liczby osób bezrobotnych należy na to nałożyć wskaźnik z poniżej wskazanej tabeli, który pokazuje procentowy udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym wg gmin. Wyraźnie sytuacja w Gminie Papowo Biskupie oraz Mieście i Gminie Chelmża jest znacznie gorsza w niż w pozostałych 2 gminach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie Torunia.

Tabela 3.7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%) na obszarze LGD w 2014 roku.

Procentowy udział osób	Miasto Chelmża	Gmina Chelmża	Gmina Łubianka	Gmina Łysomice	Gmina Papowo Biskupie	Średnio dla obszaru LSR
Ogółem	14,0	11,7	6,7	7,7	15,9	11,20
Mężczyźni	12,6	9,4	5,1	6,5	13,5	9,42
Kobiety	15,6	14,3	8,6	9,0	18,9	13,28

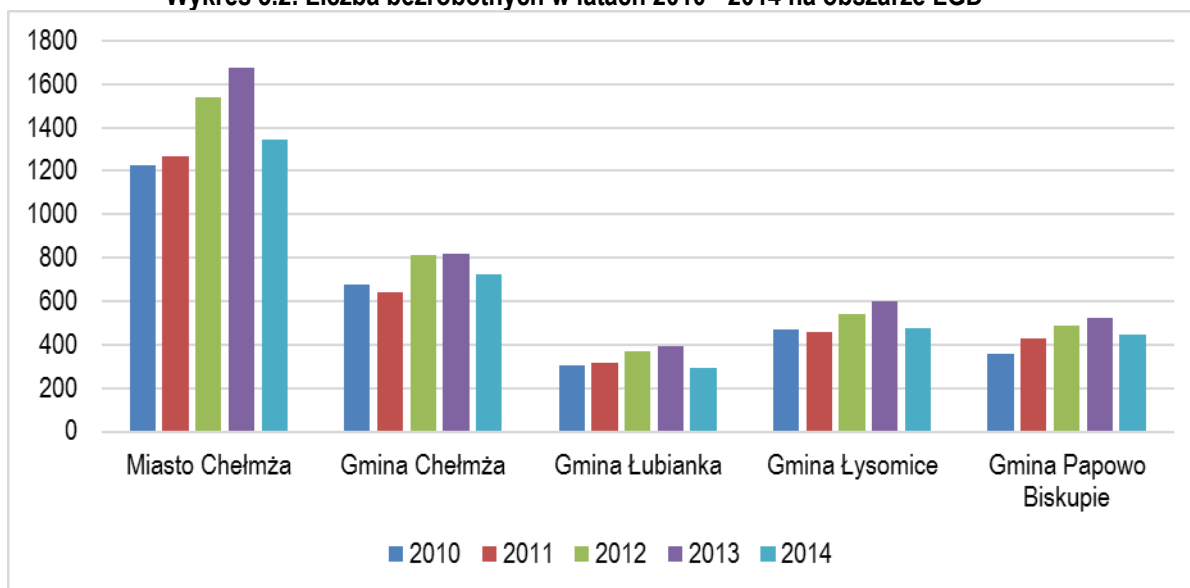
Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2014

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie LSR od 2010 do 2013 roku wzrosła o 21,5%. Taki stan rzeczy był spowodowany ogólnosiwiatowym kryzysem gospodarczym, a w konsekwencji zamykaniem firm w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Ostaszewie, gdzie wielu mieszkańców obszaru LSR było zatrudnionych.

W latach 2012-2013 zmniejszono zatrudnienie o około 3000 osób. W 2013 roku zaprzestali produkcji zakłady Orion, Sumika i Kimoto, które łącznie zatrudniały – 1 400 osób. W zakładach Sharp, które w 2015 roku przejęła słowacka firma UMC POLAND zmniejszono zatrudnienie o 1 800 osób. W 2014 roku nastąpił zauważalny spadek poziomu bezrobocia. Największy spadek odnotowało miasto Chełmża - 24,3%. Jedną z przyczyn zmniejszenia się liczby bezrobotnych było ożywienie gospodarcze, zauważalny jest wzrost zgłaszanych wolnych miejsc pracy przez pracodawców.

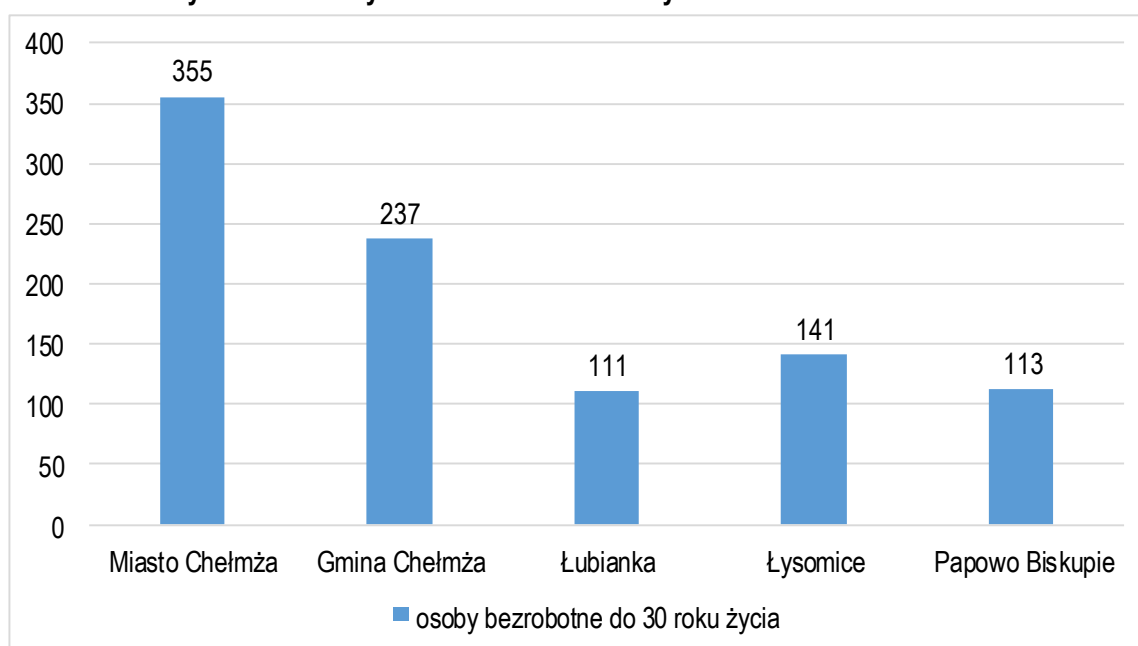
Wykres 3.2. Liczba bezrobotnych w latach 2010 - 2014 na obszarze LGD

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego w Chełmży, Powiatowy Urząd Pracy w Chełmnie.

Na dzień 31.12.2014 roku na obszarze objętym LSR w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy było 2778 osób, w tym osoby do 25 roku życia - 22,1%, powyżej 50 roku życia – 25,5%, długotrwale bezrobotni – 66,9%, bez kwalifikacji zawodowych - 37,2%, bez doświadczenia zawodowego – 24 %, bez wykształcenia średniego – 85%, niepełnosprawni – 3,9% (komentarz: wyliczenie procentowe poszczególnych grup od liczby wszystkich osób w trudnej sytuacji z obszaru, czyli osoby do 25 roku życia – $614 \cdot 100 / 2778 = 22,1\%$, na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy).

Wykres 3.3. Osoby bezrobotne do 30 roku życia na dzień 30.06.2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy

Po wejściu ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (opublikowana w Dzienniku Ustaw pod poz. 598) rozszerzono katalog osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy m.in. o osoby bezrobotne do 30 roku życia. Celem takich działań jest zwiększenie pomocy osobom młodym w wejściu na rynek pracy i utrzymaniu się na nim. **Łączna liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia na obszarze LGD wynosi 957 osób.** W porównaniu z liczbą wszystkich osób bezrobotnych obszaru grupa ta stanowi 32,8% (stan na dzień 30.06.2015 r., źródło: PUP Powiatu Toruńskiego, PUP Chełmno). Osobom młodym po ukończeniu szkoły trudniej znaleźć pracę. System edukacji nie jest dopasowany do aktualnych potrzeb rynku pracy. Absolwenci po ukończeniu szkoły posiadają głównie wiedzę teoretyczną, brakuje praktycznych zajęć, dzięki którym mogliby zdobyć doświadczenie. Opisana powyżej grupa mieszkańców obszaru LSR charakteryzująca się szczególnie trudną sytuacją na rynku pracy została w LSR zdefiniowana jako grupa osób defaworyzowanych na rynku pracy. Do grup defaworyzowanych jest kierowane szczególne wsparcie w ramach PROW na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej, gdzie zarówno we wskaźnikach zatrudnienia jak i w kryteriach wyboru operacji osoby te mają szczególne preferencje.

Urzędy pracy prowadzą aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu m.in. kierowanie bezrobotnych na staże, prace interwencyjne oraz roboty publiczne, realizowanie projektów unijnych na aktywizację m.in. poprzez jednorazowe dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej; refundowanie pracodawcom kosztów wyposażenia stanowiska pracy, przyznawanie dodatków aktywizacyjnych, kierowanie na szkolenia i kursy zawodowe. Jednakże obecny system oświaty w Polsce nie przystaje do potrzeb rynku pracy. Osoby młode, które wchodzi na rynek pracy nie posiadają przygotowania zawodowego. Brakuje wykwalifikowanych pracowników specjalizujący się w określonych dziedzinach. Takie problemy sygnalizowali w konsultacjach i badaniach także lokalni przedsiębiorcy.

Tabela 3.8. Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia

WYKSZTAŁCENIE					
Nazwa gminy	Wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Miasto Chełmża	40	181	153	473	499
Chełmża	28	90	55	241	313
Łubianka	21	72	20	89	89
Łysomice	38	110	30	114	185
Papowo Biskupie	11	56	22	130	226
RAZEM	138	509	280	1047	1312

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy, Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko – pomorskiego w 2014 roku, 31.12.2014

Na obszarze LSR przeważają osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Najmniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym. Podobnie jest w województwie kujawsko-pomorskim, gdzie największy udział bezrobotnych stanowią osoby z najniższym wykształceniem – osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 32% ,osoby z wykształceniem zasadniczym – 30%. Analizując powyższe dane widać duże pole do działań z zakresu szkoleń i kursów zawodowych podnoszących kwalifikacje osób bezrobotnych (w ramach środków EFS).

III.5. Przedstawienie działalności sektora społecznego, w tym integracja i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Na obszarze LSR funkcjonuje wiele organizacji z sektora społecznego, przyjmujących formę organizacji formalnych bądź nieformalnych. W ostatnim czasie wzrosła aktywność społeczna. Na terenie gminy Łysomice w ostatnich 3 latach, powstały 4 organizacje pozarządowe, w gminie Łubianka – 3, w gminie i mieście Chełmża po 2 organizacje pozarządowe, co może świadczyć o rosnącym zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczności lokalnej.

Tabela 3.9. Zestawienie podmiotów sektora społecznego obszaru LSR na dzień 31.08.2015r.

Nazwa gminy	Stowarzyszenia i Fundacje	Kluby sportowe	Ochotnicze straże pożarne	Koła Gospodyń Wiejskich
Miasto Chelmża	19	7	-	-
Chelmża	12	4	9	13
Łubianka	12	8	7	12
Łysomice	15	1	5	9
Papowo Biskupie	1	2	3	1
RAZEM	58	22	24	35

Źródło: KRS online, dane własne pozyskane z Urzędów Gmin.

Wśród zarejestrowanych w KRS podmiotów jest 58 stowarzyszeń i fundacji, 17 Kółek Rolniczych, 24 Ochotniczych Straży Pożarnych, 7 związków zawodowych, 3 organizacje wspierające osoby niepełnosprawne, 6 organizacji producentów rolnych. Najwięcej organizacji pozarządowych funkcjonuje na terenie Miasta Chelmża, najmniej w gminie Papowo Biskupie. Poza tym na obszarze funkcjonują ośrodki kultury (Centrum Kultury w Łubiance, Gminny Ośrodek Kultury w Papowie Biskupim, Centrum Inicjatyw Kulturalnych Gminy Chelmża, Chelmżyński Ośrodek Kultury w Chelmży) oraz biblioteki samorządowe i szkolne, a także kluby seniora i oddziały uniwersytetów trzeciego wieku (działającego przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy). Aktywnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, które biorą czynny udział w różnych uroczystościach, imprezach, festynach gminnych i lokalnych, wystawiając swoje wyroby. W ostatnich latach część świetlic wiejskich na obszarach gmin zostało wyremontowanych i w pełni wyposażonych, powstało wiele boisk sportowych, siłowni zewnętrznych, placów zabaw. Na obszarach samorządów gminnych organizowane są imprezy i festyny lokalne odpowiadające potrzebom mieszkańców.

Na obszarze LGD działa kilka zespołów lokalnych: chór żeński „Alebabki” z Łubianki, „Malwa” z Papowa Biskupiego oraz powstałe w ostatnich latach zespół „Łubianioki” z Łubianki, „Polskie Kwiaty” i „Niezapominajki” z gminy Chelmża. Zespoły biorą udział w przeglądach i konkursach piosenek, swoimi występami uświetniają również imprezy okolicznościowe, tj. dożynki, festyny i imprezy okolicznościowe. Wykonują utwory ludowe, patriotyczne, biesiadne. Natomiast na terenie miasta Chelmża funkcjonuje kościelny chór mieszany „Św. Cecylia” oraz Stowarzyszenie Muzyczne Kamerton. Grupy artystyczne działają przy wsparciu lokalnych samorządów oraz instytucji kultury.

Tabela 3.10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	2011	2012	2013	2014
Miasto Chelmża	16	19	19	21
Chelmża	27	28	28	27
Łubianka	38	38	39	40
Łysomice	17	17	21	22
Papowo Biskupie	18	18	18	18
Kujawsko-pomorskie	26	27	28	29
Polska	28	30	32	33

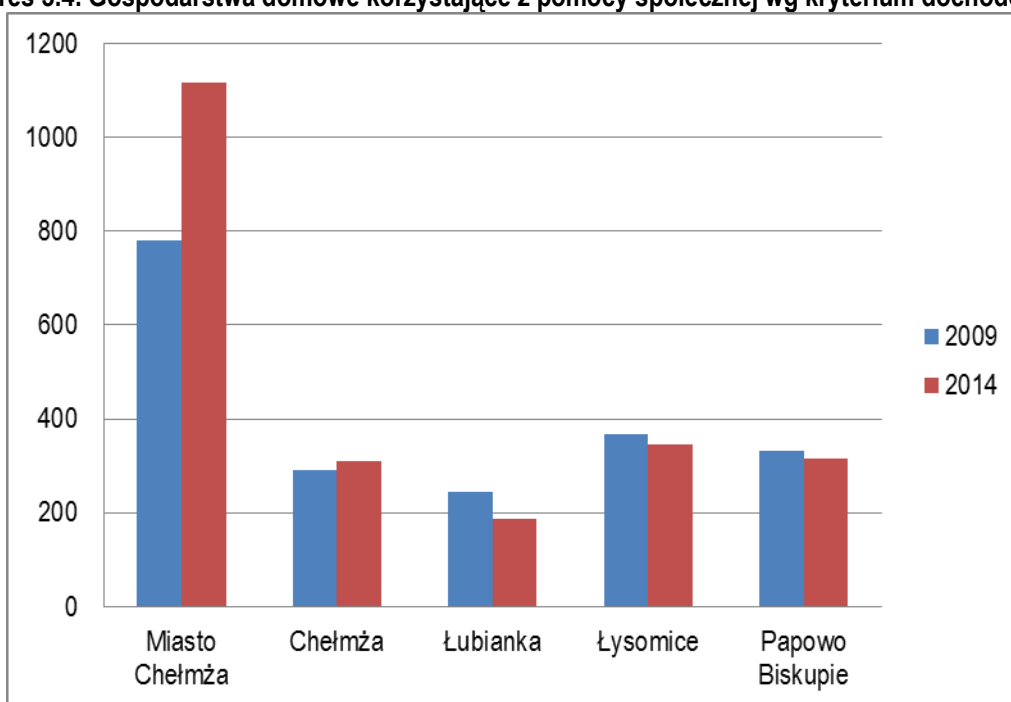
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na 31.12.2014

Większość organizacji lokalnych charakteryzuje niewielki potencjał finansowy i organizacyjny, co ogranicza ich działania. Kwestie te podnoszone były podczas spotkań otwartych oraz w pracach zespołu partycypacyjnego. Mimo rosnącej aktywności społecznej mieszkańców, nadal brakuje wsparcia finansowo-organizacyjnego dla organizacji społecznych. Wiele inicjatyw lokalnych, mogących rozszerzyć ofertę kulturalną obszaru nie jest realizowanych ze względu na brak środków i wsparcia merytorycznego. **Oferta kulturalna jest niewystarczająca**, na co szczególną uwagę wskazywali mieszkańcy biorący udział w internetowej ankiecie dotyczącej problemów i potrzeb (Raport z Konsultacji w zakresie problemów i potrzeb mieszkańców opublikowany na stronie internetowej LGD www.lgd.ziemiagotyku.com).

III.6. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk

Na terenie LGD funkcjonują cztery gminne i jeden miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, które mają za zadanie zapobiegać problemom bezrobocia, ubóstwa i patologiom. W ostatnich latach wzrosła liczba osób korzystających z różnych form pomocy. Wsparcia potrzebują zarówno osoby długotrwale bezrobotne, jak również osoby starsze, niepełnosprawne, przewlekle chore, rodziny wielodzietne. Problem ubóstwa na obszarze LGD dotyka nie tylko pojedyncze osoby, ale całe gospodarstwa domowe. Ubóstwo, rozumiane jako brak środków materialnych do życia, bieda, niedostatek, wiąże się z problemami osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych, długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, osób starszych, którzy nie rozwiązują swoich problemów ze względu na ubóstwo (brak środków na zakup leków, żywności, opłaty mieszkaniowe). Często rodziny wielodzietne lub niepełne nie radzą sobie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Brak wykształcenia, bieda, alkoholizm, niezaradność życiowa powoduje uzależnienie od pomocy społecznej.

Wykres 3.4. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, stan na 31.12.2014

Pomoc społeczna dla gospodarstw domowych znacznie wzrosła w mieście Chełmża, od 2009 nastąpił wzrost o 43,3%. W pozostałych gminach liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej utrzymuje się na podobnym poziomie. W konsultacjach zespołu ds. włączenia społecznego wskazano na jeszcze jeden problem, mianowicie system opieki społecznej w Polsce wzmacnia patologie społeczne, często zdarza się, że zbyt intensywna pomoc społeczna nie motywuje do podjęcia zatrudnienia.

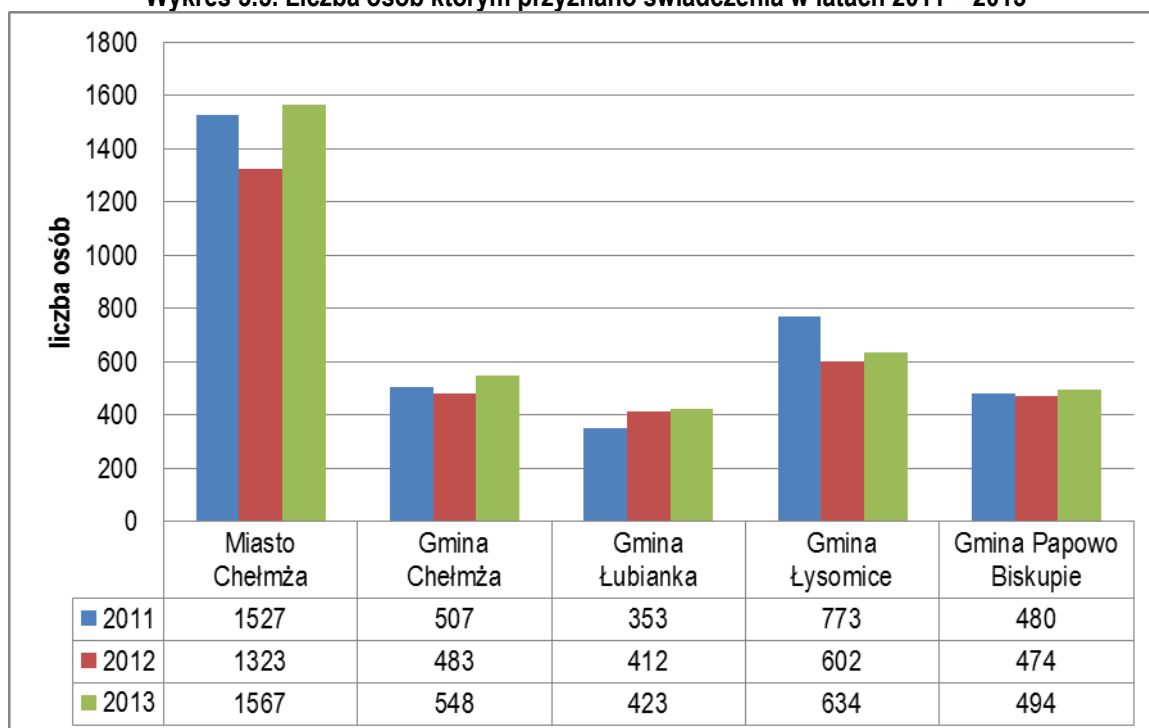
Tabela 3.11. Liczba osób objętych pomocą społeczną na obszarze LGD

Nazwa Gminy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie z pomocy społecznej	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej
Miasto Chełmża	1567	1150	2835
Chełmża	548	322	1128
Łubianka	423	237	827
Łysomice	634	365	1169
Papowo Biskupie	494	363	1112
Razem	3666	2437	9508

Źródło: Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej, 31.12.2013

Ze świadczeń pomocy społecznej udzielonych przez Ośrodki Pomocy Społecznej skorzystało 2437 rodzin i 9 508 osób w tych rodzinach, co stanowi odpowiednio 2,5% rodzin i 3,7% osób w rodzinach województwa kujawsko-pomorskiego. Rodziny korzystające z pomocy społecznej to głównie rodziny z dwójką i trójką dzieci.

Wykres 3.5. Liczba osób którym przyznano świadczenia w latach 2011 – 2013

Źródło: Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Dane z wykresu powyżej wskazują, że prawie we wszystkich gminach oraz mieście Chełmża wzrosła liczba osób otrzymujących świadczenia społeczne, co w głównej mierze spowodowane jest wzrostem bezrobocia. W większości osoby zgłaszające się do Ośrodka Pomocy Społecznej to osoby, które faktycznie znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Niemniej jednak zdarzają się osoby, dla których pomoc społeczna stała się sposobem na życie.

Tabela 3.12. Liczba osób niepełnosprawnych na obszarze LSR

	Miasto Chełmża	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie	RAZEM
Osoby niepełnosprawne	1890	1180	782	819	490	5161

Źródło: Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej, 2002

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku na obszarze LSR zamieszkiwało 5161 osób niepełnosprawnych i stanowiły w tym czasie 12,1% ludności obszaru. Największym problemem osób niepełnosprawnych jest brak wykształcenia, niskie kwalifikacje zawodowe oraz brak pracy. Większość z nich postrzegana jest jako osoby nie w pełni wartościowe, cechujące się niską wydajnością. Wskazane jest, by na obszarze powstawały warsztaty terapii zawodowej dla osób niepełnosprawnych oraz ośrodki rehabilitacji. Konieczne jest kształtowanie otoczenia przyjaznego osobom niepełnosprawnym, pobudzanie społecznej aktywności tych osób. Niestety utrudnieniem w uczestniczeniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych są bariery architektoniczne. Większość budynków użyteczności publicznej nie jest przystosowana. Dodatkowo wiele osób niepełnosprawnych z powodu braku transportu ma problemy, by dotrzeć w określone miejsce, na konkretne zajęcia. W 2013 roku było na terenie LSR 1261 osób niepełnosprawnych, które pobierały świadczenia z pomocy społecznej (na podstawie danych z OPS z obszaru LSR).

Tabela 3.13. Liczba osób długotrwale bezrobotnych

	Miasto Chełmża	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie	RAZEM
Osoby długotrwale bezrobotne	846	386	131	220	276	1859

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy, Informacja o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko – pomorskiego w 2014 roku, 31.12.2014

Osoby długotrwale bezrobotne, czyli osoby pozostające bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy, w 2014 roku ich liczba wynosiła 1859 osób co stanowi 4,1% ludności całego obszaru LSR.

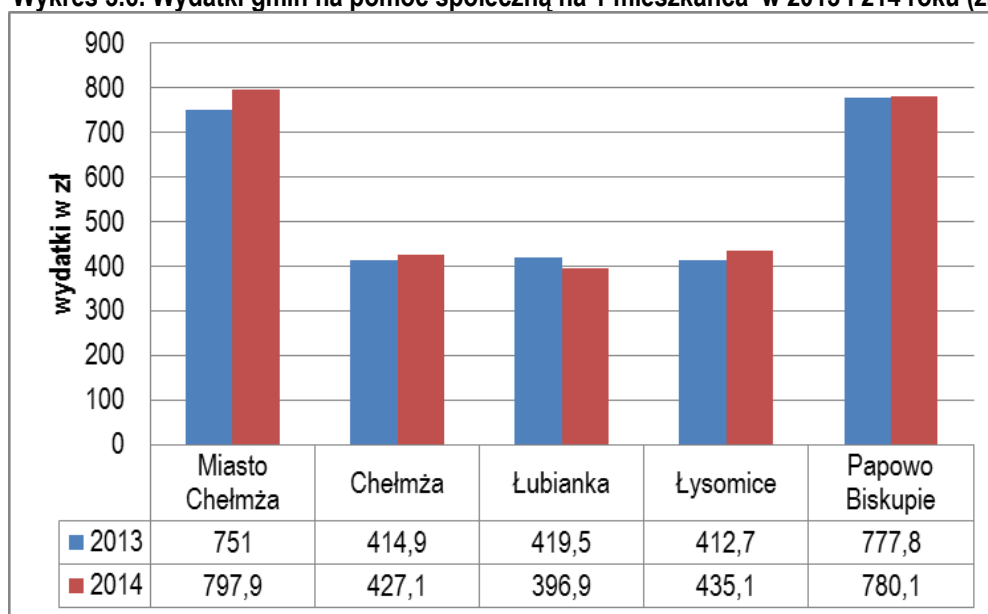
Tabela 3.14. Liczba osób bezdomnych na obszarze LSR

	Miasto Chełmża	Gmina Chełmża	Gmina Łubianka	Gmina Łysomice	Gmina Papowo Biskupie
Osoby bezdomne	32	8	2	8	3

Źródło: Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej, 31.12.2013

W 2013 roku na terenie LSR były 53 osoby bezdomne. W województwie kujawsko – pomorskim w 2013 roku funkcjonowały 23 placówki, które wspierały osoby bezdomne. Na omawianym obszarze funkcjonują tylko dwie placówki - noclegownia i schronisko: Ośrodek Wsparcia „Caritas” Diecezji Toruńskiej w Chełmży.

Wykres 3.6. Wydatki gmin na pomoc społeczną na 1 mieszkańca w 2013 i 2014 roku (zł)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, 31.12.2014

Wydatki na pomoc społeczną są największe w mieście Chełmża oraz w gminie Papowo Biskupie, pozostałe gminy są na podobnym poziomie. Na 1 mieszkańca województwa kujawsko-pomorskiego, z wydatków na zadania poniesione przez jednostki samorządowe w roku 2013 przypadało średniorocznie 762,85 zł, a w 2014 roku – 788,90 zł.

Na obszarze LGD funkcjonuje 1 środowiskowy dom samopomocy, 2 domy pomocy społecznej, 3 kluby seniora. Nadal brakuje placówek opieki nad osobami starszymi takich jak dzienny dom pomocy społecznej.

III.7. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (inne niż spójność przestrzenna)

Obszar LSR jest spójny pod względem geograficznym i historycznym, a także kulturowym i społecznym. Obszar częściowo obejmuje Pojezierze Chełmińskie, Równinę Chełmżyńską oraz Kotlinę Toruńską. Rzeźba tego obszaru została ostatecznie ukształtowana w czasie ostatniego zlodowacenia skandynawskiego, które zakończyło się około 16 tys. lat temu. Podstawową formą rzeźby terenu jest utworzona przez cofający się łądolód wysoczyzna morenowa, w większości płaska, miejscami lekko falista, zbudowana z gliny zwałowej lub piasków gliniastych. Wysoczyznę urozmaicają płytkie doliny wód roztopowych oraz zagłębienia wytopiskowe, a także niewielkie pagórki morenowe (średnio 80- 90 m n.p.m.). Rzeźbę terenu urozmaicają liczne polodowcowe rynny jeziorne i pojeziorne. Największe z nich są rynny jezior: Chełmżyńskiego, Papowskiego, Jeleniec, Bartlewskiego i Młyńskiego. Ponadto rozległe obniżenie w sandrze wypełnia Jezioro Kamionkowskie. Ukształtowanie rzeźby tego terenu stwarza **dogodne warunki dla gospodarki rolnej oraz rozwoju procesów urbanizacyjnych**. Zwłaszcza rozległe płaskie powierzchnie od wieków **sprzyjały rozwojowi rolnictwa**, w związku z tym żadna z gmin nie została zaliczona do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).

Zasoby wodne

Obszar położony jest w dorzeczu Wisły, w zlewniach jej dopływu: Strugi Toruńskiej i Fryby (Browiny), które są prawobocznym dopływem Wisły. Zasoby wodne na terenie LGD są dość ubogie, wyjątek stanowi tu obszar gminy i miasta Chełmża z kilkoma jeziorami i rzeczkami. Ważnym elementem hydrograficznym obszaru są jeziora, największym z nich jest Jezioro Chełmżyńskie, które jest typem jeziora rynnowego o powierzchni 271,1 ha. Jezioro jest położone na obszarze gminy oraz miasta Chełmża.

Obszar Jeziora Chełmżyńskiego charakteryzuje się dość urozmaiconą rzeźbą terenu, a zróżnicowanie morfologiczne decyduje o wysokich walorach krajobrazowych tego terenu. Jezioro należy do grupy jezior zaliczanych do II kategorii przydatności turystycznej. Kolejnym większym zbiornikiem wodnym na terenie LGD jest Jezioro Kamionkowskie w gminie Łysomice o powierzchni 71,4 ha. Jezioro ma I klasę czystości wód. Innymi mniejszymi jeziorami są Jeziora Grażyna, Grodzieńskie, Dźwierzno, Papowskie i Gluchowskie.

Ochrona przyrody

Na obszarze LSR znajduje się kilka form wieloprzestrzennej ochrony przyrody i krajobrazu. Ponadto przez Miasto Chełmża przebiega ciąg przyrodniczy rynny chełmżyńskiej o znaczeniu regionalnym. Jest to jedyny w tej rolnej i bezleśnej części Pojezierza Chełmińskiego pas terenu o korzystnej strukturze przyrodniczej o charakterze korytarza ekologicznego. Na terenie LGD, głównie w gminie Łysomice, Chełmża i Papowo Biskupie występują pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej (głazy narzutowe, dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy, dąb czerwony, buk pospolity, buk czerwolistny, robinia akacja, jesion, grab, platan klonolistny, miłorząb dwuklapowy, modrzew europejski, sosna czarna, wiąz szypułkowy). Na terenie gminy Łysomice znajduje się rezerwat „Las piwnicki”.

Uwarunkowania historyczne

Historia ziem objętych LSR jest niezwykle bogata. Na obszarze tym zlokalizowano dotychczas kilkaset stanowisk archeologicznych. W przeszłości zamieszkiwały ten obszar różne ludy. Około połowy I tysiąclecia p.n.e. mogły się tu pojawić koczownicze plemiona Scytów. Odkryte niedawno nad Jeziorem Grodno koło Chełmży osiedle z czasów kultury łużyckiej pochodzi z tego samego okresu co Biskupin, tzn. z początku 2. połowy I tysiąclecia p.n.e. Na początku wczesnego średniowiecza (VI-VII wiek.) na tym obszarze pojawili się Słowianie. Pod koniec wczesnego średniowiecza (XII-XIII wiek) na teren tzw. ziemi chełmińskiej docierały infiltracje plemion pruskich, które przybrały na sile na początku XIII wieku.

Silne piętno odcisnęli na tych ziemiach rycerze Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego, zwani potocznie Krzyżakami. Sprowadził ich w 1228 roku książę mazowiecki Konrad I, który jednocześnie wydał przywilej nadający im ziemię chełmińską.

Ziemia chełmińska jest w pewnym sensie kolebką kultury i tradycji Zakonu na Pomorzu Nadwiślańskim. Trwałym tego śladem jest istniejący nadal układ osadniczy i komunikacyjny. Murowane ślady potęgi Zakonu to między innymi warownia murowana w Zamku Bierzgowskim, zamek w Papowie Biskupim, liczne kościoły i obiekty gospodarcze. Po podpisaniu II Pokoju Toruńskiego w 1466 roku Ziemia Chełmińska wróciła do Królestwa Polskiego i wraz z Toruniem następował jej dalszy, wspaniały rozwój, który zahamowany został dopiero podczas najazdów szwedzkich.

Po rozbiorach, ziemie po prawej stronie Drwęcy, w tym Ziemia Chełmińska, znalazły się pod zaborem pruskim na ponad sto pięćdziesiąt lat. Ich gospodarczy rozwój następował wtedy znacznie szybciej niż rozwój terenów w zaborze rosyjskim, czego skutki i ślady widoczne są do dzisiaj.

W Chełmży zbudowano cukrownię, jedną z największych w Europie. Pobudowano gęstą sieć linii kolejowych i dróg, dzięki czemu rozwijał się handel i przemysł. Rozwój rolnictwa w tym okresie pozostawił niezwykle bogatą spuściznę w postaci zespołów pałacowo-parkowych i podworskich parków oraz funkcjonujące do dzisiaj zabudowania gospodarcze, folwarczne, liczne kaplice i wiejskie kościoły.

Okres międzywojenny to czas odbudowy polskości. Niestety po upływie niespełna 20 lat, w 1939 roku (II wojna światowa) okupanci hitlerowscy włączają tereny dzisiejszej „Ziemi Gotyku” do Rzeszy i rozpoczynają proces bezwzględnej germanizacji. Niemal całkowicie zlikwidowano ludność żydowską. Podobny los miał w przyszłości spotkać również Polaków. Wyzwolenie, które przyszło na przełomie stycznia i lutego 1945 roku, przyniosło duże straty, zwłaszcza, jeśli chodzi o zasoby kultury materialnej. Po wojnie upaństwowiono majątki ziemskie i zakłady przemysłowe. Pozwolono na dewastację wielu cennych obiektów. Obecnie zabytki kultury materialnej otacza się coraz lepszą opieką, dzięki czemu stają się one wizytówką tych terenów i magnesem przyciągającym coraz więcej turystów. Spuścizna wielu kultur przewijających się przez Ziemię Chełmińską jest ciągle odkrywana i bardziej doceniana.

Obszar LSR nierozdzielnie związany jest z historią „**Ziemi Chełmińskiej**”. Region ten ma ogromne znaczenie historyczne nie tylko dla obszaru dzisiejszego województwa kujawsko-pomorskiego, ale i dla całej Polski. Ziemia Chełmińska jest rdzennym terytorium początków państwa krzyżackiego, którego stosunki z Polską przez trzy stulecia kształtowały historię tej części Europy. Zachowane do dziś podstawowe elementy dziedzictwa kulturowego regionu powstały głównie w okresie krzyżackim. Z tego względu jeden z planowanych projektów współpracy będzie nawiązywał do promowania walorów tego obszaru wspólnie z innymi LGD, zlokalizowanymi na Ziemi Chełmińskiej. Ponadto w badaniach prowadzonych przez LGD w związku z konsultowaniem założeń LSR oraz analizie SWOT mieszkańcy wskazywali na bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe jako bardzo ważne silne strony – zasoby obszaru LSR, które należy pielęgnować i rozwijać.

III. 8. Opis zagospodarowania przestrzennego oraz dostępności lokalnej infrastruktury

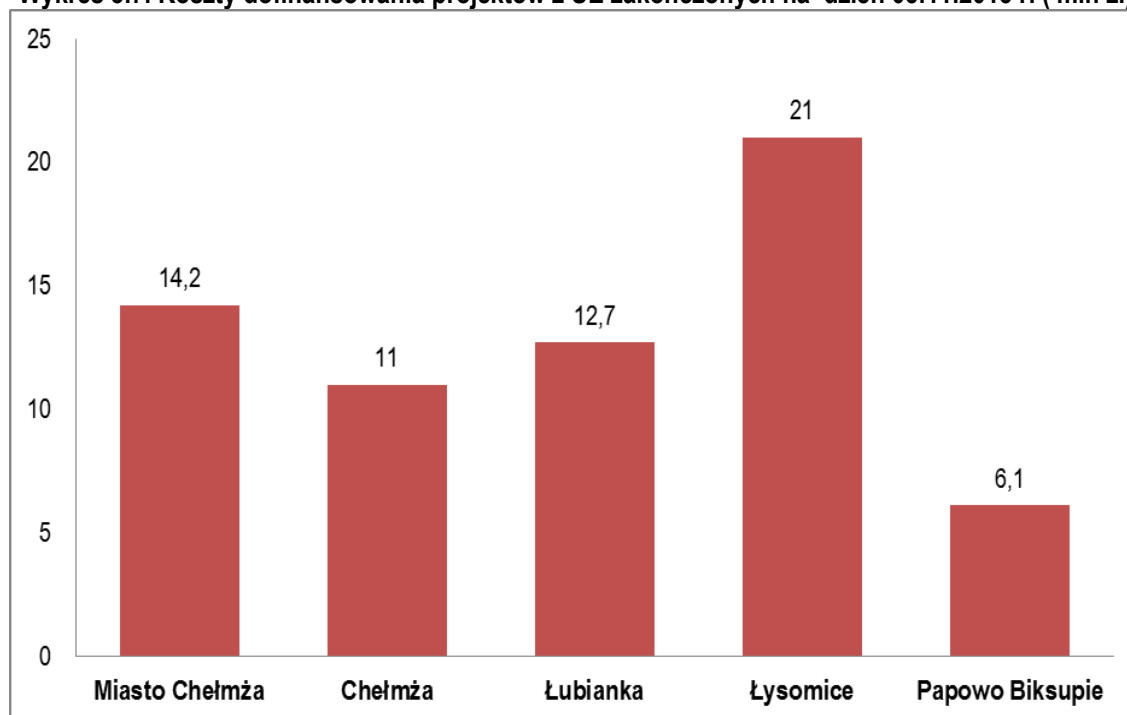
Przez obszar LSR przebiegają jedne z **największych szlaków drogowych w kraju** – autostrada A1 z węzłem w miejscowości Turzno (gm. Łysomice), droga krajowa nr 15 i 91. Droga krajowa nr 91 jest alternatywą dla płatnej autostrady A1, przebiega przez obszar gmin Łysomice, Chełmża, Papowo Biskupie, co daje możliwość rozwoju gmin w zakresie usług transportu drogowego. Przez cały obszar przebiegają drogi wojewódzkie i powiatowe o większym znaczeniu. Przez obszar wszystkich gmin poza gminą Łubianka przebiegają linie kolejowej relacji Toruń-Grudziądz, w gminie Łysomice również linia kolejowa relacji Toruń-Łława. W centrum obszaru położone jest miasto Chełmża, które jest głównym ośrodkiem miejskim dla mieszkańców z pobliskich miejscowości. Na jego terenie znajdują się siedziby banków, poczty, szpital, ośrodki zdrowia, policja, straż miejska, basen, sieć sklepów oraz targowisko, które stanowi ważny punkt dystrybucji produktów rolnych z obszaru LSR. Obszar charakteryzuje się dobrą dostępnością do sieci dróg utwardzonych, które obsługują najważniejsze połączenia zewnętrzne i wewnętrzne gmin oraz rejonów o największej koncentracji zabudowy. Jednak w dalszym ciągu stan techniczny tych dróg uznawany jest za niezadawalający, na co wskazywali mieszkańcy obszaru w badaniu ankietowym oraz konsultacjach bezpośrednich na spotkaniach. Pomimo dużych nakładów finansowych na przebudowę i modernizację sieci drogowej występuje potrzeba ciągłego ich ulepszania, szczególnie pod kątem budowy nawierzchni asfaltowych, utwardzonych poboczy, poszerzania pasów drogowych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa powstaje coraz więcej chodników dla pieszych, jednakże są usytuowane głównie w centrach wsi, brakuje chodników łączących sąsiadujące ze sobą miejscowości, również liczba miejsc parkingowych jest niewystarczająca, brakuje odpowiedniego oświetlenia. Sieć ścieżek pieszo – rowerowych jest słabo rozwinięta, brakuje ścieżek rowerowych, poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców.

Na obszarze LSR wzrasta popularność instalacji zmniejszających szkodliwe oddziaływanie na środowisko. W ostatnich latach powstało kilka tysięcy instalacji solarnych w prywatnych budynkach i obiektach użyteczności publicznej w Gminie Łubianka, Łysomice i Chełmża. Natomiast w gminie Łubianka i gminie Chełmża planowana jest również instalacja ogniw fotowoltaicznych służących do produkcji energii elektrycznej. Aspekt upowszechniania odnawialnych źródeł energii. Podnoszenia wiedzy i świadomości lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu został włączony w planowane działania LGD jako jeden z istotnych elementów ponoszenia poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR. Planowany jest w tym zakresie **projekt współpracy międzynarodowej**. Znaczenie spraw ekologicznych ma także odzwierciedlenie w premiowaniu projektów służących celom związanym z ochroną środowiska i zmian klimatu.

Lokalne samorządy z obszaru LSR wykazują się dużą aktywnością i skutecznością w pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych na inwestycje w zakresie infrastruktury, a także „inwestycje w człowieka”. Zajmują wysokie pozycje w rankingach na poziomie województwa i kraju. Dzięki tej wysokiej skuteczności na obszarze następuje stały rozwój standardu życia mieszkańców i usług publicznych.

Wykres 3.7. Koszty dofinansowania projektów z UE zakończonych na dzień 05.11.2015 r. (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://mapadotacji.mojregion.eu/>

Obszar LSR posiada bogatą infrastrukturę szkolną i szeroką **ofertę edukacyjną**. System oświatowy tworzą: 19 szkół podstawowych, 9 gimnazjów, liceum ogólnokształcące, szkoła muzyczna, technikum, szkoła zawodowa, szkoła specjalna, liceum uzupełniające dla dorosłych, szkoła policealna. Dobrze rozwinięta jest sieć punktów przedszkolnych i przedszkoli rozwiniętych w ramach funduszy UE. Jednak **brakuje zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3**. Na obszarze LSR istnieje tylko jeden prywatny żłobek na terenie miasta Chełmża. Ma to istotne znaczenie w perspektywie stworzenia możliwości powrotu na rynek pracy kobietom po urodzeniu dziecka. Samorządy nie są zainteresowane rozwijaniem tego typu oferty ze względu na duże obciążenia, więc jest to obszar do rozwoju działalności gospodarczej, która będzie w tym zakresie także dodatkowo premiowana w procesie wyboru operacji w ramach LSR.

Mimo bogatej oferty edukacyjnej nadal brakuje usług specjalistycznych, szkół, placówek przygotowujących uczniów do zawodu z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy, stąd uzasadnione są planowane projekty w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, w szczególności z grup defaworyzowanych i wykluczonych społecznie.

Wydatki na oświatę i wychowanie pochłaniają większość budżetu gmin. Największe koszty generują wynagrodzenia nauczycieli, które są regulowane przez Kartę Nauczyciela, dodatkowo wprowadzane są nowe reformy, a za ich przygotowanie odpowiedzialne są samorządy.

Tabela 3.15 Udział wydatków na oświatę i wychowanie w budżecie (%)

	Miasto Chełmża	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie
Wydatki	30,4	36,9	40,3	33,7	32,5

Źródło: dane z Urzędów Gmin.

Infrastrukturę społeczną tworzą również świetlice wiejskie, obiekty kulturalne, sportowe i rekreacyjne. W większości miejscowości istnieją świetlice wiejskie, jednakże nie są one w pełni wykorzystane, brakuje stałej obsługi. Większość budynków użyteczności publicznej nie spełnia nowoczesnych standardów, nie wszystkie świetlice są w pełni wyposażone, większość obiektów nie jest przystosowana do osób niepełnosprawnych. Koszty utrzymania obiektów infrastruktury społecznej są zbyt wysokie. Centra miejscowości nie są w pełni zagospodarowane.

Opieka zdrowia. Na obszarze LGD funkcjonuje 15 przychodni, ośrodków zdrowia i 1 Szpital Powiatowy w Chełmży, brakuje natomiast placówek oferujące usługi specjalistów, także ośrodków opieki specjalistycznej dla seniorów.

Obszary zdegradowane i obszary do rewitalizacji.

Mimo wielu działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej na obszarze LSR znajdują się obszary o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. W szczególności są to dość zaniedbane obszary wsi popegeerowskich, które w pełni wymagają podjęcia szerokich działań rewitalizacyjnych. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, wyznacza się jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Na dzień zatwierdzenia LSR gminy obszaru LSR nie wyznaczyły terenów zdegradowanych i obszarów przeznaczonych do rewitalizacji, z uwagi na fakt, że długo oczekiwana ustawa o rewitalizacji weszła w życie z dniem 18 listopada 2015 roku. Aktualnie zarówno gminy wiejskie, jak i miasto, wchodzące w skład LSR, rozpoczynają prace nad opracowaniem Programów Rewitalizacji, które określą obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji. Z konsultacji przeprowadzonych z sektorem publicznym w trybie prac nad LSR, z zebranych koncepcji projektów, jednoznacznie wynika potrzeba inwestycji w celu nadania obszarom zdegradowanym nowych funkcji, ważnych w aspekcie rozwoju społeczno-gospodarczego.

W wyniku prowadzonych przez LGD analiz i konsultacji na potrzeby opracowania LSR gminy określiły następujące potrzeby w zakresie rewitalizacji z podziałem na główne zakresy:

- wymiana azbestowej kanalizacji sanitarnej,
- modernizacja świetlic wiejskich jako centrów życia społeczno-kulturalnego,
- dostosowanie obiektów po potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych)
- przebudowana zniszczonych obiektów infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej, oraz w uzasadnionych przypadkach budowa nowych obiektów na potrzeby realizacji działań z zakresu aktywnej integracji osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia,
- zagospodarowanie zaniedbanych centrów wsi, w szczególności wsi popegeerowskich - budowa i modernizacja dróg oraz chodników, a także ścieżek pieszo-rowerowych poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców obszarów zdegradowanych,
- oczyszczenie zaniedbanych zbiorników wodnych w centrach wsi oraz udostępnienie ich dla społeczności poprzez budowę infrastruktury rekreacyjnej i sportowej,
- budowa oświetlenia ulicznego wzdłuż dróg gminnych i w centrach wsi,
- rewitalizacja ośrodków wypoczynkowych nad jeziorami.

Projekty z zakresu rewitalizacji współfinansowane ze środków EFRR (w ramach osi 7 RPO WK-P) będą powiązane w działania w zakresie włączenia społecznego na obszarze LSR, zaplanowanymi w ramach środków osi 11 RPO WK-P (współfinansowane z EFS).

III.9. Opis dziedzictwa kulturowego i zabytków

Na terenie LSR znajduje się wiele cennych zabytków architektury sakralnej i świeckiej. Najważniejsze z nich to **Zamek Krzyżacki w Zamku Bierzgłowskim**, wybudowany w 1260 r. na planie wielokąta składający się z trzech zasadniczych zespołów: zamku wysokiego (będącego pierwotnie siedzibą komtura), przedzamcza (pełniącego funkcje gospodarcze) oraz wieży bramnej. Wjazd do zamku wysokiego prowadzi przez bramę w murze obwodowym, nad którą zachował się do dziś - trójpolowy tympanon, będący jednym z najwybitniejszych dzieł plastyki ceramicznej średniowiecznej Europy. W latach 1998-2002 Zamek został odrestaurowany i jest dzisiaj wielką atrakcją turystyczną. W Zamku odbywa się wiele przedsięwzięć kulturalnych, obecnie mieści się w nim Diecezjalne Centrum Kultury. **Z kolei w Papowie Biskupim znajdują ruiny zamku krzyżackiego, jednego z pierwszych zamków- klasztorów na terenie państwa krzyżackiego.**

Na obszarze LGD znajduje się 57 zespołów pałacowo-parkowych i podworskich parków, **14 gotyckich i neogotyckich kościołów, które są charakterystyczne dla obszaru LGD, należą do nich: kościół gotycki w Dźwierznie (ok. 1300 r.), kościół gotycki w Grzywnie (XIII/XIV w.), kościół gotycki w Kielbasinie (pocz. XIV w.), kościół gotycki w Nawrze (XIV w.), kościół gotycki w Bierzgłowie (pocz. XIV w.), kościół neogotycki w Biskupicach (poł. XVIII w.), bez wyraźnych cech stylowych, kościół gotycki w Przecznie (połowa XIII w.) , gotycki kościół rzymsko-katolicki p.w. Św. Mikołaja w Papowie Biskupim (pocz. XIV w.) wraz z zabytkowym wnętrzem , kościół gotycki pod wezwaniem św. Mikołaja w Papowie Toruńskim (pocz. XIV w.), gotycki kościół w Gostkowie (XIII/XIV w.), gotycki kościół w Świerczynkach (XIII w.), ruiny kościoła w Zajączkowie z ok. XIII/XIV w, kościół konkatedralny pw. św. Trójcy z XIII w Chelmży., kościół filialny pw. św. Mikołaja z połowy XII wieku w Chelmży.** Kościoły w Chelmży, Grzywnie, Nawrze, Przecznie, Biskupicach, Bierzgłowie, Świerczynkach, Papowie Toruńskim, Gostkowie i Papowie Biskupim zostały odnowione i odrestaurowane. W nawiązaniu do bogactwa architektury gotyckiej obszar LSR został nazwany „ziemią gotyku”.

Ponadto na obszarze gmin wiejskich LSR znajdują się liczne zespoły pałacowo-parkowe:

Gmina Chelmża

- Brąchnówko- zespół pałacowo-parkowy z 2 poł.XIX w.
- Kończewice – zespół pałacowo-parkowy z 2 poł. XIX w.
- Nawra – zespół pałacowo-parkowy, przełom XVIII/XIX w.
- Pluskowęsy- zespół pałacowo-parkowy, dwór z k. XVIII w przebudowany w 2 poł.XIX w.

Pozostałe zespoły pałacowo-parkowe, dworsko-parkowe i folwarki: Bocień, Browina, Dziemiony, Dźwierzno, Januszewo, Karolewo wieś Dźwierzno, Kielbasinek, Gluchowo, Grzegorz, Grzywna-Domena, Grzywna, Kielbasin, Kuczwały, Mirakowo, Morczyny wieś Mirakowo, Grodno wieś Mirakowo, Nowa Chelmża, Parowa Falęcka, Skape, Sławkowo, Szerokopas, Świętosław, Witkowo, Zajączkowo, Zalesie, Zelgno.

Gmina Łysomice

- pałac w Lulkowie z końca XIX wieku
- pałac w Lipniczkach z połowy XIX wieku,
- Pałac Romantyczny w Turznie (hotel) - starsze skrzydło pochodzi z początku XIX w., młodsze z początków XX w.

- zespół dworsko-parkowy w Tylicach z XIX w.
- zespół dworsko-parkowy w Łysomicach z XIX w.
- pałac w Ostaszewie z XIX w.
- Kaplica w Ostaszewie z początków XX w.

Gmina Papowo Biskupie

- Zespół pałacowo-parkowy w Młyńsku z XIX w.
- Zespół pałacowo-parkowy w miejscowości Staw z XIX w.
- Zespół pałacowo-parkowy w Żyglądzie z końca XIX wieku

Pałace znajdują się między innymi w Dubielnie, Fałęcinie, Firlusie, Jeleńcu, Niemczyku, Nowym Dworze Królewskim, Papowie Biskupim, Stawie, Storlusie, Wrocławkach, Zegartowicach i Żyglądzie.

Gmina Łubianka

- Zespół pałacowo-parkowy w Wybczu z II poł. XVIII w.
- Zespół pałacowo-parkowy w Warszewicach

Miasto Chełmża

Na terenie miasta Chełmży znajduje się 11 zabytków nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, w tym 1 stanowisko archeologiczne. Do najbardziej wartościowych zabytków oprócz ww. obiektów sakralnych, należą: wieża ciśnień z XIX w. i budynek ratusza z XIX w.

Należy również wyróżnić zabytkowe obiekty użytkowe takie jak: pastorówka w Zelgnie z poł. XX w., domy „Poniatówki”, zabytkowa karczma w Nawrze z XVIII w. (wpisana do rejestru zabytków), budynek szkoły w Nawrze z XIX wieku, nieczynny budynek dworca kolejowego w Mirakowie, kuźnia w Zelgnie z końca XIX w, mleczarnia w Zelgnie z pierwszej poł. XX w. drewniany wiatrak „koźlak” w Bierzgowie, zabytkowe budynki szkół, rządówka w Przecznie, ratusz w Turznie, gorzelnia w Wybczu i Dźwierznie, spichlerze w Biskupicach. Poza tym na terenie miasta Chełmża znajdują się zabytkowe kamienice, z których najbardziej okazałe zlokalizowane są w centrum miasta, na rynku. Jak wynika to z analizy dokumentów i planów to najpierw powstawały małe domki, parterowe i jednopiętrowe. Potem łączono działki i w miejsce dwóch lub trzech małych domków powstawał jeden większy dom, z reguły dwupiętrowy. Na obszarze LGD pielęgnowane jest również dziedzictwo historyczno-kulturowe np. Kopiec Ziemia Polaków w Kończewicach, Sanktuarium Błogosławionej Juty w Bielczynach z tradycją pielgrzymkową.

III.10. Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie

Na obszarze LGD jest **kilka atrakcji turystycznych**, które przyciągają turystów zarówno z pobliskiego miasta Torunia, jak i z całego województwa. Istotnym walorem turystycznym są **dwa jeziora: Chełmżyńskie na terenie miasta i gminy Chełmża oraz Kamionkowskie w gminie Łysomice**. Oba jeziora posiadają sezonową bazę turystyczną.

Nad jeziorem Chełmżyńskim na terenie miasta powstały plaże, które są często odwiedzane przez turystów i okolicznych mieszkańców, powstał tu również ośrodek wypoczynkowy „Przystań Tumska”, gdzie można wypożyczyć sprzęt pływający. Na terenie miasta Chełmża działają kluby sportowe z sekcjami kajakarską, żeglarską i wioślarską. W Zalesiu na terenie gminy Chełmża również czynna jest plaża piaszczysta i trawiasta. Do dyspozycji są domki letniskowe i pole namiotowe, można również skorzystać z wypożyczalni sprzętu wodnego. W sąsiedniej miejscowości Mirakowo położone jest gospodarstwo agroturystyczne „GROT” oraz nowo powstały hotel Imperium Beach Resort oferujący luksusowe samodzielne apartamenty. W obrębie rynny jeziora Chełmżyńskiego nad jeziorem Grodzieńskim znajduje się Ośrodek Wypoczynkowy „GRODNO”, oferując pokoje gościnne, wypożyczenie sprzętu wodnego, organizację imprez w plenerze.

Natomiast jezioro Kamionkowskie położone jest w lesie i posiada I klasę czystości wód. Nad jeziorem znajduje się ośrodek wypoczynkowy z bogatą bazą gastronomiczno-handlową, pole namiotowe, domki letniskowe i hotel. Jezioro jest wykorzystywane na potrzeby rekreacji i wypoczynku weekendowego mieszkańców Torunia i gminy. Rozwojem infrastruktury i usług nad jeziorem są zainteresowani także zewnętrzni inwestorzy, co stwarza szansę na podniesienie atrakcyjności obszaru LSR.

Na obszarze LSR poza wymienionymi ośrodkami wypoczynkowymi istnieją również gospodarstwa agroturystyczne i edukacyjne:

- „Lawendowe Wzgórze” w Wymysłowie
- Farma IHABA w Przecznie
- gospodarstwo agroturystyczne Dzikowscy w Gostkowie
- gospodarstwo edukacyjne „Zagroda BabaLuda” w Parowie Fałęckiej

- gospodarstwo agroturystyczne „Dalamo” w Jeleńcu oraz hotele:
- Hotel Imperium w Chełmży
- Hotel Rubbens i Monet w Łysomicach
- Hotel Kuźnia w Łysomicach
- Hotel Pałac Romantyczny w Turznie

Przez teren LSR poprowadzonych jest szereg szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych. W 2013 roku na terenie gmin Łysomice i Łubianka powstała ścieżka rowerowa o długości 22,15 km, prowadząca z miasta Torunia do miejscowości Unisław. Z kolei w 2015 roku została zakończona budowa ścieżki rowerowej z Torunia do Chełmży z odgałęzieniem do ośrodków wypoczynkowych w Zalesiu i Kamionkach. Poza asfaltowymi ścieżkami wybudowano również niezbędną infrastrukturę: miejsca do odpoczynku z koszami na śmieci, balustrady i mostek. Poprzez budowę ścieżek rowerowych obszar LSR zyskał na atrakcyjności, „miłośnicy dwóch kółek” mają możliwość poznać lokalne dziedzictwo historyczno-kulturowe i walory przyrodnicze.

Na obszarze LGD w nadleśnictwie Olek (gmina Łysomice) znajduje się jedyny na tym obszarze rezerwat „Las Piwnicki” o wielkości 33,5 ha z bogatym drzewostanem gradowym oraz dębowo-sosnowym. Na terenie gminy Łysomice w miejscowości Piwnice znajduje się również Obserwatorium Astronomiczne z trzecim co do wielkości teleskopem w Europie. Na omawianym terenie znajdują się cenne zabytki, szczególnie reprezentujące sakralną architekturę gotyku. Jedną z większych atrakcji jest Zamek Krzyżacki w Zamku Bierzgowolskim. Z kolei na terenie Miasta Chełmża znajduje się Konkatedra pod wezwaniem Świętej Trójcy, która należy do najokazalszych i najciekawszych zabytków Pomorza. Na przestrzeni wieków świątynie odwiedziło wielu polskich królów m.in. Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk, Zygmunt August, Zygmunt III Waza, Jan Sobieski.

W ostatnich latach powstało kilka nowych atrakcji turystycznych. Cieszący się dużą popularnością wśród turystów jest odrestaurowany wiatrak „koźlak” w Bierzgowie z możliwością skorzystania z usług przewodnika. W Łysomicach, dzięki zaangażowaniu Stowarzyszenia Rozwoju Gminy Łysomice oraz władz gminy, powstała Regionalna Izba Historii i Tradycji z bogatym zbiorem eksponatów z XIX i pierwszej połowy XX wieku. Z kolei w Grzywnie (gmina Chełmża) utworzono galerię „Stara Szopa”, która ma promować lokalnych twórców, a w Łubiance utworzono Park Kultury, który stał się miejscem odpoczynku i integracji mieszkańców, wspólnych spotkań i lokalnych imprez.

Na obszarze LSR znajdują się również charakterystyczne dla tego terenu liczne kościoły gotyckie, zespoły pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe. Na terenie miasta historyczny charakter podkreślają zabytkowe kamienice, z których najbardziej okazałe zlokalizowane są w centrum miasta na rynku.

Potencjał turystyczny obszaru jest duży, ale nie jest w pełni wykorzystany. Mimo rozwoju turystyki wiele miejsc atrakcyjnych turystycznie nie jest zagospodarowanych. Promocja zabytków i walorów obszaru LSR jest niewystarczająca, wielu turystów, mieszkańców sąsiednich gmin nie posiada wiedzy o atrakcjach turystycznych. Jest to branża o dużym potencjale rozwojowym, dlatego została włączona do celów LSR i jest premiowana w lokalnych kryteriach wyboru operacji.

III.11. Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych podkreślających specyfikę danego obszaru

Na obszarze lokalnej Grupy Działania nie ma charakterystycznych produktów ponadlokalnych. W ramach projektu współpracy „Szlak Tradycji i Smaku”, który był realizowany przez LGD Ziemia Gotyku i LGD Zakole Dolnej Wisły w latach 2012-2013, został wydany folder z mapą promujący ofertę turystyczną obszaru. W folderze znalazły się produkty lokalne wytwarzane przez mieszkańców obszaru LSR, takie jak: chleb Brąchnowski na zakwasie, sernik w polewie truskawkowej, sernik głuchowski, zawijaniec Nawrzański, miody. Również produkty rękodzielników zyskały na popularności, zwłaszcza chusty, obrusy, obrazy ręcznie malowane, rzeźby w drewnie, stroiki okolicznościowe, wyroby kowalstwa artystycznego.

Na terenie LSR znajdują się dwie restauracje oferujące produkty regionalne, Karczma „Siwy Dym” oraz Oberża „Kuźnia. Z kolei w hotelu Pałac Romantyczny w Turznie podawane są dania z gęsiny. Natomiast Łysomickie Stowarzyszenie „Markus” specjalizuje się w pierogach ręcznie lepionych z różnym farszem.

III.12. Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego

Korzystne warunki glebowe i klimatyczne sprawiają, że gospodarka rolna jest jedną z ważniejszych gałęzi obszaru. Odnacza się wysoką efektywnością na poziomie produkcji i wysoką kulturą rolną. Obszar LSR charakteryzuje się dobrą jakością gleb, głównie są to gleby o klasach III a i b oraz IV a i b. Użytki rolne zajmują około 36 tys. ha, co świadczy, że podstawową funkcją gmin jest produkcja rolna. Według danych Spisu Rolnego w 2010 roku, użytki rolne ogółem zajmowały 36161,88 hektarów, gdzie dominują grunty orne – 89 %, łąki – 2,19%, pastwiska – 5,56%, pozostałe grunty – 2,04%, (w tym sady). Największą powierzchnię grunty orne zajmują w gminie Chełmża – 14168,01 ha, w gminie Łubianka wynoszą 5362,12 ha, gmina Łysomice – 7509,48 ha, w gminie Papowo Biskupie – 6488,49 ha. Najmniejszą powierzchnię stanowią grunty orne zlokalizowane na terenie miasta Chełmża – 351,83 ha.

Na obszarze LSR w 2010 roku (wg Spisu Rolnego) działało łącznie 2 428 gospodarstw rolnych. Najwięcej znajdowało się w gminie Chełmża oraz gminie Łysomice. Gospodarstwa do 1 ha stanowią 18% ogółu, podobnie gospodarstwa powyżej 15 ha – 18,4%. Największą ilość stanowią gospodarstwa rolne od 1 do 15 ha – 51,7%. Obszar LSR charakteryzuje się dużą ilością małych, rozdrobnionych gospodarstw rolnych, gdzie produkcja rolna jest mało opłacalna. Średnie gospodarstwo ma prawie 14 ha, z kolei w województwie kujawsko – pomorskim średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 14,18 ha, natomiast w Polsce 7,93 ha.

Tabela 3.16. Gospodarstwa rolne na obszarze LSR

Rok	Miasto Chełmża	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie	kujawsko-pomorskie
2010	73	800	581	638	336	65115

Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2010

Gospodarstwa rolne specjalizują się w produkcji roślinnej, w której dominują zboża, rzepak, burak cukrowy, kukurydza, ziemniak. W hodowlach zwierząt gospodarskich najczęściej spotykana jest hodowla bydła, trzody chlewnej oraz drób kurzy. Gospodarstw zajmujących się hodowlą zwierząt najwięcej jest na terenie gminy Chełmża. Na obszarze LSR działa 6 grup producenckich, głównie zajmujących się produkcją zbóż i roślin oleistych, dla porównania w całym województwie kujawsko-pomorskim jest ich 133.

Punkty skupu płodów rolnych znajdują się w gminie Łubianka i Papowo Biskupie oraz na terenie miasta Chełmża. Przetwórstwo płodów rolnych jest słabo rozwinięte, jednak z diagnozy społecznej i konsultacji z mieszkańcami nie wynikało zainteresowanie przetwórstwem w formie inkubatora przetwórstwa. Jest to najprawdopodobniej spowodowane brakiem wiedzy na temat dobrze działających inkubatorów przetwórstwa, które mogłyby stanowić przykład do naśladowania.

Rozdział IV. Analiza SWOT

Analiza SWOT na poziomie ogólnym jest **procedurą analityczną** pozwalającą na gromadzenie i porządkowanie danych oraz przejrzystą ich prezentację. We wszystkich obszarach planowania strategicznego jest stosowana jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Analiza SWOT to **narzędzie analizy strategicznej** służące do określenia najlepszych kierunków rozwoju danego obszaru ze względu na cel działania, w wyniku przeprowadzenia badania otoczenia oraz cech obszaru poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników wobec obszaru oraz zależności między nimi.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (Strengths) – czynniki wewnętrzne pozytywne – silne strony, atuty danego obszaru. Cechy wyróżniające obszar LSR od innych obszarów np. sąsiadujących np. tereny pod inwestycje, położenie geograficzne, dobre warunki do rozwoju turystyki.

W (Weaknesses) – czynniki wewnętrzne negatywne – słabe strony danego obszaru, będące konsekwencją ograniczeń zasobów np. niewystarczająca infrastruktura turystyczna, niska przedsiębiorczość mieszkańców.

O (Opportunities) – czynniki zewnętrzne pozytywne – szanse, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danego obszaru, które właściwie wykorzystane mogą stanowić impuls rozwojowy np. rozwój turystyki, rozwój przedsiębiorczości.

T (Threats) – czynniki zewnętrzne negatywne – zagrożenia, niekorzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym, które mogą być barierą dla rozwoju obszaru np. konkurencja sąsiednich obszarów, spowolnienie gospodarcze skutkujące brakiem zainteresowania obszarem inwestycyjnym

Analiza SWOT LSR „Ziemia Gotyku” została opracowana przez zespół partycypacyjny składający się z 35 przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańców, w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych oraz pracowników biura LGD. Opracowanie analizy SWOT było poprzedzone ogólnymi spotkaniami informacyjno-konsultacyjnymi oraz ankietami online, gdzie każdy mieszkaniec mógł zgłaszać problemy oraz pozytywne aspekty obszaru. Na podstawie zebranych z konsultacji informacji zespół partycypacyjny na spotkaniu w dniu 15.09.2015r. opracował analizę SWOT, która została umieszczona na stronie internetowej LGD. Za pomocą formularza konsultacyjnego mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania uwag do opracowanej analizy, jednak w tej formie żadne uwagi do SWOT nie zostały już zgłoszone.

Analiza SWOT dla obszaru LSR „Ziemia Gotyku”

<u>MOCNE STRONY (wewnętrzne pozytywne cechy)</u>	<u>SŁABE STRONY(wewnętrzne negatywne cechy)</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe pielęgnowane przez lokalne społeczności 2. Wysoka aktywność i skuteczność jednostek samorządu terytorialnego w pozyskiwaniu funduszy unijnych 3. Funkcjonowanie miejskiego targowiska w Chełmży, które stanowi ważny punkt dystrybucji produktów rolnych z obszaru LSR 4. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej – Spółdzielnie socjalne w Chełmży i Wybczu 5. Bardzo dobre położenie komunikacyjne – przez obszar przebiega droga krajowa 91 Łódź – Gdańsk i Autostrada A1 6. Dobre warunki do rozwoju gospodarczego – tereny inwestycyjne w gminach, dobra infrastruktura drogowa i kolejowa (wydzielone tereny inwestycyjne w ramach Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefa Łysomice – CRYSTAL PARK) 7. Dobrze rozwinięta sieć dróg w gminach 8. Bogate walory przyrodnicze w tym jeziora, rezerваты i parki podworskie 9. Dobre warunki do rozwoju rolnictwa – wysoka jakość gleb, wysoka kultura rolna 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niski poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i związana z tym zbyt mała liczba miejsc pracy 2. Słabo rozwinięta sieć zbytu i przetwórstwa produktów rolnych 3. Słaba skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych 4. Brak wsparcia prawno-organizacyjnego dla młodych przedsiębiorców np. inkubator przedsiębiorczości 5. Duża liczba osób w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy (w tym niepełnosprawni). Wysoki poziom bezrobocia w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową 6. Ograniczony dostęp do placówek opieki nad dziećmi i osobami starszymi (brak publicznych żłobków) 7. Niezaspokojona potrzeba dostępu do usług specjalistycznych w zakresie edukacji, zdrowia 8. Niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR 9. Niespełniający nowoczesnych standardów stan większości budynków użyteczności publicznej, w tym bariery architektoniczne 10. Zbyt słabo zagospodarowane centra miejscowości 11. Zbyt małe wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej np. świetlic wiejskich z powodu braku stałej obsługi i oferty 12. Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów 13. Brak aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych 14. Zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna, małe wsparcie na kultywowanie tradycji lokalnych
<u>SZANSE (zewnętrzne pozytywne cechy)</u>	<u>ZAGROŻENIA (zewnętrzne negatywne cechy)</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Środki UE na dalszy rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa oraz udział w Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych (ZIT) dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego 2. Możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach szkoleń realizowanych ze środków unijnych 3. Środki na utworzenie inkubatora przedsiębiorczości 4. Rozwijająca się współpraca gmin w ramach Lokalnej Grupy Działania 5. Bliskość Torunia i Bydgoszczy jako dużych aglomeracji miejskich z bogatym rynkiem pracy i instytucjami otoczenia biznesu oraz ośrodków akademickich w Toruniu i Bydgoszczy 6. Kompleksowe programy krajowe ukierunkowane na rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną terenów miejskich i wiejskich 7. Wzrost popularności instalacji zmniejszających szkodliwe oddziaływania na środowisko (energooszczędne techniki budowania, instalacje OZE) przez wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa 8. Rozwój turystyki i rekreacji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy (niestabilna polityka państwa) 2. System oświaty nie jest dostosowany do rynku pracy – nieefektywny system aktywizacji osób bezrobotnych 3. System pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne 4. Emigracja zarobkowa, głównie wśród osób młodych 5. Niekorzystne zjawiska demograficzne w Polsce – starzejące się społeczeństwo 6. Niestabilność cen i niska opłacalność produkcji rolnej 7. Wysokie koszty funkcjonowania oświaty w gminie 8. Niestabilna sytuacja na wschodzie Europy jako zagrożenie bezpieczeństwa i wymiany handlowej 9. Globalizm i światowy kryzys ekonomiczny

<p>9. Wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznych inwestycjami w infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną</p> <p>10. Programy wspierające budownictwo mieszkaniowe.</p>	
--	--

Wnioski z analizy SWOT

SWOT jako jedna z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych posłużyła LGD do uporządkowania informacji zawartych w diagnozie, opartych o dane statyczne oraz dane pozyskane w procesie badania opinii mieszkańców obszaru LSR, z uwzględnieniem reprezentantów wszystkich sektorów i najistotniejszych interesariuszy rozwoju lokalnego. Końcowy kształt SWOT został określony przez zespół partycypacyjny, który z niespełna 100 czynników określonych po spotkaniach konsultacyjnych z mieszkańcami, wybrał czynniki najistotniejsze i możliwe do realizacji z uwzględnieniem planowanego budżetu i zakresów poszczególnych działań obejmujących RLKS. Analiza SWOT stała się podstawą do wyznaczenia priorytetowych obszarów LSR, określonych następnie w celach ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięciach.

Najważniejszymi elementami rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność okazały się elementy związane z **sytuacją gospodarczą** obszaru, w tym trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy z ograniczoną ilością miejsc pracy oraz niedostosowaniem oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, a także ograniczone możliwości rozwoju przedsiębiorczości lokalnej oraz słaba efektywność w pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych, którzy mogliby stworzyć nowe miejsca pracy. Dobre położenie komunikacyjne oraz bliskość aglomeracji miejskich Torunia i Bydgoszczy stanowi istotną szansę na dalszy rozwój przedsiębiorczości i większe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych. Niestety potencjał ludzki na obszarze jest ograniczony z powodu niskich kwalifikacji zdecydowanej części osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Wysokie wskaźniki bezrobocia i duża liczba osób objętych różnymi formami pomocy społecznej wytwarza znaczący obszar wykluczenia społecznego. Stąd konieczność wzmocnienia szans na rozwój gospodarczy obszaru działaniami na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Będzie ono miało kilka form, zarówno poprzez premiowanie operacji na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej uwzględniających aktywizację zawodową osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy, jak i poprzez działania z zakresu aktywnej integracji, podnoszenia kompetencji zawodowych oraz wsparcia rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Istotnym czynnikiem w zakresie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości jest także stworzenie brakujących instytucji otoczenia biznesu np. inkubatora przedsiębiorczości wspierającego firmy w początkowej fazie rozwoju.

Drugim ważnym obszarem wynikającym z analizy SWOT jest **stan infrastruktury lokalnej**, w tym technicznej, społecznej, rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej. Stan ten znacząco się poprawił na obszarze LSR, dzięki wysokiej skuteczności w pozyskiwaniu środków unijnych przez lokalne samorządy, jednak nadal wymaga dużych nakładów inwestycyjnych w związku z rosnącymi oczekiwaniami i zgłaszanymi potrzebami mieszkańców. Lepszy stan infrastruktury realnie wpływa na poprawę standardu życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności obszaru LSR jako miejsca do życia i do prowadzenia działalności gospodarczej. Stąd też wynika potrzeba rewitalizacji obszarów zdegradowanych występujących w szczególności we wsiach popegeerowskich. Kompleksowa rewitalizacja połączona z projektami w zakresie włączenia społecznego przyczyni się do poprawy standardu życia i do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LSR. W odniesieniu do inwestycji infrastrukturalnych szczególne znaczenie mają 2 czynniki wskazane w analizie SWOT: uwzględnienie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych w dostępie do ogólnodostępnej infrastruktury, a także użycie metod i środków w działaniach inwestycyjnych uwzględniających rozwiązania pro środowiskowe, w tym w szczególności coraz bardziej popularne na obszarze odnawialne źródła energii.

Uzupełnieniem działań w zakresie rozwoju gospodarczego oraz poprawy stanu infrastruktury lokalnej jest **podnoszenie poziomu kapitału społecznego** mieszkańców w różnorodnych formach wsparcia. Wskazana w analizie SWOT słaba kondycja organizacji pozarządowych zostanie wzmocniona możliwością realizacji grantów w ramach lokalnych inicjatyw w zakresie promocji lokalnego dziedzictwa historycznego, kulturowego, przyrodniczego obszaru, podnoszenia poziomu wiedzy lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu, promowania zdrowego i aktywnego trybu życia, rozwoju atrakcyjnej oferty kulturalnej dla mieszkańców, a także projekty w zakresie aktywnej integracji na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Tabela 4.1. Diagram powiazania elementów SWOT z elementami diagnozy

Mocne strony	Odniesienie do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
1. Bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe pielęgnowane przez lokalne społeczności	rozdział III.7 oraz III.9 diagnozy	1. Niski poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i związana z tym zbyt mała liczba miejsc pracy	rozdział III.3 diagnozy
2. Wysoka aktywność i skuteczność jednostek samorządu terytorialnego w pozyskiwaniu funduszy unijnych	rozdział III.8 diagnozy	2. Słabo rozwinięta sieć zbytu i przetwórstwa płodów rolnych	rozdział III.12 diagnozy
3. Funkcjonowanie miejskiego targowiska w Chełmży, które stanowi ważny punkt dystrybucji produktów rolnych z obszaru LSR	rozdział III.8 diagnozy	3. Słaba skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych	rozdział III.3 diagnozy
4. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej – Spółdzielnie socjalne w Chełmży i Wybczu	rozdział III.3 diagnozy	4. Brak wsparcia prawno-organizacyjnego dla młodych przedsiębiorców np. inkubator przedsiębiorczości	rozdział III.3 diagnozy
5. Bardzo dobre położenie komunikacyjne – przez obszar przebiega droga krajowa 91 Łódź – Gdańsk i Autostrada A1	Rozdział III.3 oraz III.8 diagnozy	5. Duża liczba osób w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy (niepełnosprawni). Wysoki poziom bezrobocia w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową	rozdział III.4 diagnozy
6. Dobre warunki do rozwoju gospodarczego – tereny inwestycyjne w gminach, dobra infrastruktura drogowa i kolejowa (wydzielone tereny inwestycyjne w ramach Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefa Łysomice – CRYSTAL PARK)	rozdział III.3 diagnozy	6. Ograniczony dostęp do placówek opieki nad dziećmi i osobami starszymi (brak publicznych żłobków)	rozdział III.6 oraz III.8 diagnozy
7. Dobrze rozwinięta sieć dróg w gminach	rozdział III.8 diagnozy	7. Niezaspokojona potrzeba dostępu do usług specjalistycznych np. edukacja, zdrowie	rozdział III.8 diagnozy
8. Bogate walory przyrodnicze w tym jeziora, rezerваты i parki podworskie	rozdział III.9 oraz III.10 diagnozy	8. Niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR	rozdział III.5 diagnozy
9 Dobre warunki do rozwoju rolnictwa – wysoka jakość gleb, wysoka kultura rolna	rozdział III.12 diagnozy	9. Niespełniający nowoczesnych standardów stan większości budynków użyteczności publicznej, w tym bariery architektoniczne	rozdział III.6 oraz III.7 diagnozy
		10. Zbyt słabo zagospodarowane centra miejscowości	rozdział III.7 diagnozy
		11. Zbyt małe wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej np. świetlic wiejskich z powodu braku stałej obsługi	rozdział III.7 diagnozy
		12. Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów	rozdział III.10 diagnozy

		13. Brak aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych	rozdział III.6 diagnozy
		14. Zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna, małe wsparcie na kultywowanie tradycji lokalnych	rozdział III.5 diagnozy
Szanse	Odniesienie do diagnozy	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy
1. Środki UE na dalszy rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa oraz udział w Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych (ZIT) dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego	rozdział III.3 diagnozy	1. Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy (niestabilna polityka państwa)	rozdział III.3 diagnozy
2. Możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach szkoleń realizowanych ze środków unijnych	rozdział III.4 diagnozy	2. System oświaty nie jest dostosowany do rynku pracy – nieefektywny system aktywizacji osób bezrobotnych	rozdział III.4 diagnozy
3. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości	rozdział III.3 diagnozy	3. System pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne	rozdział III.6 diagnozy
4. Rozwijająca się współpraca gmin w ramach Lokalnej Grupy Działania	rozdział III.1 diagnozy	4. Emigracja zarobkowa, głównie wśród osób młodych	rozdział III.2 diagnozy
5. Bliskość Torunia i Bydgoszczy jako dużych aglomeracji miejskich z bogatym rynkiem pracy i instytucjami otoczenia biznesu oraz ośrodków akademickich w Toruniu i Bydgoszczy	rozdział III.3 diagnozy	5. Niekorzystne zjawiska demograficzne w Polsce – starzejące się społeczeństwo	Czynnik zewnętrzny
6. Kompleksowe programy krajowe ukierunkowane na rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną terenów miejskich i wiejskich	rozdział III.8 diagnozy	6. Niestabilność cen i niska opłacalność produkcji rolnej	rozdział III.12 diagnozy
7. Wzrost popularności instalacji zmniejszających szkodliwe oddziaływanie na środowisko (energooszczędne techniki budowania, instalacje OZE) przez wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	rozdział III.8 diagnozy	7. Wysokie koszty funkcjonowania oświaty w gminie	rozdział III.8 diagnozy
8. Rozwój turystyki i rekreacji	Rozdział III.10 diagnozy	8. Niestabilna sytuacja na wschodzie Europy jako zagrożenie bezpieczeństwa i wymiany handlowej	Czynnik zewnętrzny
9. Wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznych inwestycjami w infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną	rozdział III.10. diagnozy	9. Globalizm i światowy kryzys ekonomiczny	rozdział III.3 diagnozy
10. Programy wspierające budownictwo mieszkaniowe.	rozdział III.2. diagnozy		

Rozdział V. Cele i wskaźniki

V.1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru

Wizja Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku						
OBSZAR DOBRZE ZORGANIZOWANY POD WZGLĘDEM INFRASTRUKTURALNYM I SPOŁECZNYM, DOBRE MIEJSCE DO ŻYCIA, PRACY I ODPOCZYNKU						
Cel ogólny 1: Wzrost gospodarczy obszaru LSR Ziemia Gotyku		Cel ogólny 2: Poprawa standardu życia na obszarze LSR		Cel 3: Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR		
Cel szczegółowy 1.1. Tworzenie nowych miejsc pracy , w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku	Cel szczegółowy 1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku	Cel szczegółowy 2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku	Cel szczegółowy 2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku	Cel szczegółowy 3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku	Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku	Cel szczegółowy 3.3 Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku
Przedsięwzięcie 1.1.1. „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU	Przedsięwzięcie 1.2.1. „CHEŁMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ”	Przedsięwzięcie 2.1.1. „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW”	Przedsięwzięcie 2.2.1. „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”	Przedsięwzięcie 3.1.1. „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”	Przedsięwzięcie 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”	Przedsięwzięcie 3.3.1.LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ANIMATOREM ŻYCIA SPOŁECZNEGO
Źródło: PROW 2014-2020 Kwota: 3 000 000,00 zł TRYB – KONKURS	Źródło: RPO WK-P 2014-2020 (oś 7 - EFRR) Kwota: 1 836 339,00 zł TRYB – KONKURS PROJEKT GRANTOWY	Źródło: RPO WK-P 2014-2020 (oś 7 - EFRR) Kwota: 3 728 325,00 zł TRYB – KONKURS	Źródło: PROW 2014-2020 Kwota: 2 700 000,00 zł (wraz z wkładem publicznym JSFP) TRYB – KONKURS	Źródło: PROW 2014-2020 Kwota: 300 000,00 zł TRYB – PROJEKTY GRANTOWE	Źródło: RPO WK-P 2014-2020 (oś 11 - EFS) Kwota: 2 258 409,00 zł TRYB – KONKURS, PROJEKTY GRANTOWE	Źródło: PROW 2014-2020 fundusz wiodący kwota:2050000,0 zł projekty współpracy 150 000,00 zł

CELE SZCZEGÓŁOWE	1.1. Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku 1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku
PRZEDSIĘWZIĘCIA	1.1.1. „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU 1.2.1. „CHELMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ” <p>Opis: Dane statystyczne wskazane w diagnozie obszaru, a także problemy zgłoszone przez mieszkańców w trakcie konsultacji diagnozy, analizy SWOT oraz wskazane w ankietywnym badaniu potrzeb, wyraźnie wskazują, że największym czynnikiem ograniczającym rozwój obszaru LSR jest wysoki poziom bezrobocia, duży poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz niski potencjał do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Obszar ma charakter rolniczy z uwagi na dobrą jakość gleby i wysoką kulturę rolną, jednak coraz niższa opłacalność rolnictwa spowodowała konieczność poszukiwania dodatkowych źródeł dochodów dla rodzin o niskich dochodach, które niejednokrotnie są zmuszone do korzystania z pomocy społecznej. Ze względu na te niekorzystne warunki konieczna jest interwencja z EFSI, poprawiająca lokalne warunki na rynku pracy i do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup defaworyzowanych tzn. znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Wzrost gospodarczy obszaru LSR zostanie osiągnięty dzięki realizacji celów szczegółowych silnie ze sobą powiązanych. Wsparcie z PROW 2014-2020 w formie premii na podejmowanie działalności gospodarczej, skierowane w szczególności do osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy zdefiniowanych z rozdziału III oraz wsparcie inwestycyjne dla mikro i małych przedsiębiorstw przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy na obszarze LSR oraz wzmocnienia konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw (przeds. 1.1.1.). Ponadto w ramach przedsięwzięcia 1.2.1. planowane jest wsparcie finansowe i niefinansowe dla mikro i małych przedsiębiorstw poprzez dotacje i usługi inkubatora przedsiębiorczości (RPO-W K-P 2014-2020 oś 7). Dotacje mają wzmacniać potencjał bardziej doświadczonych firm, natomiast usługi inkubatora mają wspierać nowopowstałe firmy, tworzone w szczególności przez osoby z grup defaworyzowanych na rynku pracy. Szczególne wsparcie będzie kierowane do mieszkańców z terenu miasta Chelmska, które jest centralnym ośrodkiem o ważnych funkcjach gospodarczych i usługowych.</p>
UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	<p>Cele formułowane były w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KONSULTACJE NA 5 SPOTKANIACH INFORMACYJNO-KONSULTACYJNYCH (SONDAŻ w zakresie celów i grup wsparcia LSR -118 formularzy konsultacyjnych) • BADANIE POTRZEB I PROBLEMÓW MIESZKAŃCÓW (154 ankiety) • BADANIE BRANŻOWE PRZEDSIĘBIORCÓW (69 ankiet) • WYWIADY INDYWIDUALNE W BIURZE LGD (31 przeprowadzonych wywiadów w zakresie problemów, potrzeb, projektów związanych głównie z działalnością gospodarczą) • WARSZTATY ZESPOŁU PARTYCYPACYJNEGO – 3 spotkania zespołu liczącego ponad 30 osób, reprezentującego wszystkie sektory i grupy defaworyzowane • KONSULTACJE GRUPOWE Z SAMORZĄDAMI (2 spotkania z przedstawicielami 5 gmin) • BADANIE FOKUSOWE Z PRZEDSTAWICIELAMI PODMIOTÓW DZIAŁAJĄCYCH W OBSZARZE WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO (7 osób z Ośrodków Pomocy Społecznej, Spółdzielni Socjalnych, Centrum Integracji Społecznej) • BAZA PROJEKTÓW „TECHNIKA BURZY MÓZGÓW” (łącznie zgłoszonych 148 koncepcji projektów) • KONSULTACJE DOT. WSKAŹNIKÓW I KRYTERIÓW OCENY OPERACJI (online w oparciu o formularz konsultacyjny)

	<ul style="list-style-type: none"> • FORUM LOKALNE, DEBATA, DYSKUSJA, GRUPY ROBOCZE. <p>Podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych uczestnicy zostali zapytani o główne cele w rozwoju obszaru LSR (pytanie otwarte). Najczęściej wymienianym celami był wzrost przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój istniejących firm, zmniejszenie bezrobocia (54 odpowiedzi) oraz rozwój turystyki - tworzenie gospodarstw agroturystycznych, usług gastronomicznych, zagospodarowanie ośrodków wypoczynkowych (22 odpowiedzi), a także wspieranie młodzieży, tworzenie miejsc spotkań, aktywizacja, zatrudnienie absolwentów (11 odpowiedzi). Dyskusja w zakresie diagnozy obszaru i analizy SWOT podczas spotkań także koncentrowała się na potrzebie wsparcia lokalnej przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, w szczególności dla grup defaworyzowanych.</p> <p>Ponadto LGD wykonała także badania ankietowe w zakresie potrzeb i problemów, w którym na 154 ankietowanych aż 81 źle oceniło możliwość zaspokojenia potrzeb w zakresie rynku pracy, a 68 źle w zakresie możliwości rozwoju zawodowego. Za najważniejszy problem ankietowani uznali bezrobocie (51 odp.), a w powiązaniu z nim także brak rozwoju przedsiębiorstw i pozyskiwania nowych inwestorów (20 odp.) Natomiast badania wśród przedsiębiorców wskazały, że największymi barierami w rozwoju firmy są: ograniczony dostęp do źródeł finansowania, skomplikowane przepisy prawne i podatkowe, wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, w tym podatki, świadczenia socjalne, koszty eksploatacyjne, koszty najmu itp. Jako ważna bariera została wskazana duża konkurencja na rynku.</p> <p>W odniesieniu do powyższych informacji zebranych w procesie badań i konsultacji LGD jest wysoce uzasadniona konieczność interwencji znaczącej części środków LSR na wsparcie operacji w zakresie rozwoju gospodarczego, w tym tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze LSR i wzmocnienia konkurencyjności lokalnych mikro i małych przedsiębiorców.</p> <p>Cel związany z rozwojem gospodarczym obszaru LSR, będzie także wzmocniony wsparciem w celu 2 i 3 LSR, które łącznie wpisują się w realizację priorytetu 6 unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich np. „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich” poprzez wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.</p>
POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT	<p>Słabe strony obszaru LSR wykazane podczas konsultacji analizy SWOT: Niski poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i związana z tym zbyt mała liczba miejsc pracy, brak wsparcia prawno-organizacyjnego dla młodych przedsiębiorców np. inkubatora przedsiębiorczości, duża liczba osób w trudnej sytuacji na rynku pracy (niepełnosprawni) oraz wysoki poziom bezrobocia w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową, słabo rozwinięta sieć zbytu i przetwórstwa płodów rolnych. Ograniczony dostęp do placówek opieki nad dziećmi i osobami starszymi (brak publicznych żłobków), niezaspokojona potrzeba dostępu do usług specjalistycznych w zakresie edukacji, rekreacji, zdrowia.</p> <p>Zagrożenia obszaru LSR wykazane podczas konsultacji analizy SWOT: Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy (niestabilna polityka państwa), emigracja zarobkowa głównie wśród osób młodych.</p>
POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU	<p>W diagnozie wykazano wysoki poziom bezrobocia obszaru, brak instytucji która wspierałaby przedsiębiorców – inkubator przedsiębiorczości, duża liczba osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej zwłaszcza na terenie Miasta Chełmża, brakuje usług specjalistycznych oraz instytucji świadczących usługi dla osób starszych, brak żłobków, dobre położenie komunikacyjne obszaru stwarzające potencjał do rozwoju firm lokalnych i zainteresowania zewnętrznymi inwestorów.</p>

CEL OGÓLNY	2. Poprawa standardu życia na obszarze LSR
CELE SZCZEGÓLOWE	2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku 2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku
PRZEDSIĘWZIĘCIA	<p>2.1.1. „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW” 2.2.1. „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”</p> <p>Opis: Standard życia mieszkańców obszaru LSR jest nadal na dość niskim poziomie. Mimo szeregu inwestycji wykonanych przez lokalne samorządy w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, mieszkańcy wskazywali na konieczność dalszych inwestycji w tym zakresie. Poprawa standardu życia na obszarze LSR będzie miała formę inwestycji infrastrukturalnych zarówno na terenach miejscowości wiejskich o dużej koncentracji negatywnych problemów społeczno-gospodarczych, objętych Gminnymi Programami Rewitalizacji (RPO WK-P oś 7), jak na terenach miejscowości wiejskich nie objętych rewitalizacją i na terenie Miasta Chełmża. Poprzez realizację inwestycji infrastrukturalnych podniesie się standard życia mieszkańców, a jednocześnie zwiększy się atrakcyjność gospodarcza, turystyczna i społeczna obszarów objętych LSR. Realizacja projektów w ramach przedsięwzięcia 2.1.1. „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW” jest ściśle powiązana z realizacją projektów wzmacniających kapitał społeczny mieszkańców obszaru LSR ujętych w przedsięwzięciu „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”. Natomiast inwestycje w rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej mają być wykorzystywane do realizacji lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych w ramach przedsięwzięcia 3.1.1. „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”.</p>
UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	<p>Cele formułowane były w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy wykazane w opisie celu 1. W odniesieniu do zakresu celu 2 w ramach prowadzonych technik partycypacyjnych lokalna społeczność wskazała na niezaspokojone potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej. W trakcie spotkań informacyjno-konsultacyjnych prowadzonych na terenie wszystkich gmin obszaru LSR, zostały przeprowadzone konsultacje w zakresie określenia celów LSR. Na 118 oddanych formularzy konsultacyjnych – 36 osób wskazało za najważniejszy cel LSR rozwój infrastruktury społecznej w tym: budowa, modernizacja, ożywienie świetlic wiejskich, utworzenie ośrodków kultury, świetlic terapeutycznych, tworzenie rozwiązań architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, wyposażenie świetlic, zagospodarowanie terenu przy świetlicy; 30 osób wskazało poprawę bezpieczeństwa w tym: budowę ścieżek pieszo - rowerowych, chodników, oświetlenie dróg osiedlowych; 12 osób wskazało rewitalizację parków, zespołów pałacowo-parkowych, terenów po byłych PGR-ach, a 22 osoby rozwój turystyki w tym poprzez zagospodarowanie ośrodków wypoczynkowych. Natomiast w wynikach ankiet online nt. KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE POTRZEB I PROBLEMÓW MIESZKAŃCÓW (154 ankietowanych) jako drugi najważniejszy zaraz po bezrobociu problem została wskazana konieczność poprawy infrastruktury technicznej (modernizacja dróg, nowe chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie). Na warsztatach w zespole partycypacyjnym kwestia rozwoju infrastruktury jako warunku rozwoju standardu życia mieszkańców została odzwierciedlona nawet na poziomie wizji rozwoju obszaru. Członkowie zespołu partycypacyjnego pracując metodą „burzy mózgów” w zespołach tematycznych określili cele ogólne i szczegółowe LSR, w oparciu o wyniki opracowanych ankiet i relacji z konsultacji społecznych. W związku z tym, że cel 2 w dużej mierze dotyczy infrastruktury za którą odpowiedzialny jest lokalny samorząd LGD skonsultowała szczegółowe zakresy projektów z przedstawicielami sektora publicznego i zebrała koncepcje projektów (82 z JST i jednostek organizacyjnych JST), które w znaczącej mierze odnosiły się do inwestycji w infrastrukturę społeczną, rekreacyjną, kulturalną i turystyczną oraz kompleksowych projektów rewitalizacyjnych.</p>

POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT	<p>Słabe strony obszaru LSR wykazane podczas konsultacji analizy SWOT: Niespełniający nowoczesnych standardów stan większości budynków użyteczności publicznej, w tym bariery architektoniczne, zbyt słabo zagospodarowane centra miejscowości, niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów, zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna, małe wsparcie na kultywowanie tradycji lokalnych</p> <p>Zagrożenia obszaru LSR wykazane podczas konsultacji analizy SWOT: system pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne, emigracja zarobkowa, głównie wśród osób młodych</p>
POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU	<p>Budynki użyteczności publicznej nie spełniają podstawowych standardów, niewykorzystany potencjał turystyczny, dobrze rozwinięta turystyka weekendowa, brak promocji obszaru, obszar nierozzerwalnie związany jest z historią „Ziemi Chełmińskiej”, wiele cennych zabytków architektury sakralnej i świeckiej, brak charakterystycznych produktów ponadlokalnych, niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej, obszary wymagają rewitalizacji .</p>

CEL OGÓLNY	3. Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR
CELE SZCZEGÓLWE	<p>3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku</p> <p>3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku</p> <p>3.3. Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku</p>
PRZEDSIĘWZIĘCIA	<p>3.1.1. „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”</p> <p>3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”</p> <p>3.3.1. „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ANIMATOREM ŻYCIA SPOŁECZNEGO”</p> <p>Opis: Podniesienie kapitału społecznego mieszkańców na obszarze LSR jest warunkiem koniecznym do rozwoju społeczno-gospodarczego. W rozwoju gospodarczym istotną rolę odgrywają: zaufanie interpersonalne, normy społeczne, postawy (np. aktywność obywatelska) a także więzi międzyludzkie i kolektywne działanie (np. współpraca na rzecz lokalnego środowiska). Kapitał społeczny odnosi się tu do takich cech organizacji społeczeństwa, jak zaufanie, normy i powiązania, które mogą zwiększyć sprawność społeczeństwa ułatwiając skoordynowane działania. Poziom kapitału społecznego mierzony jest m.in. zaangażowaniem w organizacje społeczne i udziałem w lokalnych przedsięwzięciach. Na obszarze LSR poziom kapitału jest dość niski, wprawdzie w ostatnich latach powstało wiele organizacji społecznych, jednak brakuje im warunków do aktywnego i pełnego działania – lokalu, pracowników oraz środków finansowych. W kontekście rozwoju gospodarczego zauważalna jest defaworyzacja zasobów ludzkich na obszarach wiejskich, która wynika z licznych negatywnych czynników, wśród których należy wymienić: niski poziom rozwoju gospodarczego (mało podmiotów prowadzących działalność gospodarczą), wysokie zatrudnienie w rolnictwie oraz ograniczoną liczbę pozarolniczych miejsc pracy, niski poziom wykształcenia, trudności w dostępie do infrastruktury społecznej, edukacyjnej i kulturalnej. Podnoszenie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR będzie odbywało się zarówno w formie wsparcia oddolnych inicjatyw społecznych w zakresie dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego, działań promocyjnych obszaru LSR, jak i podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w aspektach środowiskowych, a także działań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru LSR, w szczególności osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ponadto LGD działając na rzecz aktywizacji lokalnej społeczności i animacji lokalnej będzie realizowało szereg działań szczegółowo opisanych w Planie komunikacji włączających lokalną społeczność w rozwój lokalny. Poprzez swoją działalność szkoleniową, doradczą, informacyjną i promocyjną, LGD będzie przyczyniać się do podnoszenia poziomu kapitału społecznego.</p>

UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	<p>Cele formułowane były w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy wykazane w opisie celu 1. Kwestie związane z czynnikami mającymi wpływ na niski kapitał społeczny na obszarze LSR zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym, były zgłaszane podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych w poszczególnych gminach, jak i w badaniach ankietowych online, a także w dyskusjach zespołu partycypacyjnego, który formułował cele LSR. Z wniosków sformułowanych w raportach badań i wynikach konsultacji wynika potrzeba działań w zakresie aktywizowania lokalnej społeczności w zakresie odnawiania i umacniania kapitału społecznego w oparciu o wspólną kulturę, historię, tradycje oraz więzi międzyludzkie. Ważnym problemem wyartykułowanym w procesie partycypacyjnego opracowania LSR była: niska aktywności mieszkańców, niski poziom integracji społecznej, słaba znajomość lokalnego dziedzictwa, słabnące więzi społeczne, a także w aspekcie gospodarczym – wysoki poziom bezrobocia, duża ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej, słaby poziom wykształcenia mieszkańców, mało atrakcyjne perspektywy rozwoju dla ludzi młodych. Lokalna społeczność wymaga wzmocnienia potencjału zarówno dla inicjatyw społecznych i kulturalnych, jak i dla aktywnej integracji społecznej i zawodowej skierowanej do środowisk borykających się z problemami bezrobocia i ubóstwa.</p>
POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT	<p>Słabe strony obszaru LSR wykazane podczas konsultacji społecznych: zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna, małe wsparcie na kultywowanie tradycji lokalnych, niski potencjał organizacyjno – finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR, duża liczba osób w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy (niepełnosprawni). Wysoki poziom bezrobocia w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową, brak aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych</p> <p>Zagrożenia obszaru LSR wykazane podczas konsultacji społecznych: system oświaty nie jest dostosowany do rynku pracy – nieefektywny system aktywizacji osób bezrobotnych, system pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne, emigracja zarobkowa, głównie wśród osób młodych .</p>
POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU	<p>Brak stałego wsparcia finansowo-organizacyjnego dla organizacji pozarządowych, mimo to zauważalne jest zwiększenie aktywności rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, obszar charakteryzujący się wysokim poziomem bezrobocia, wzrasta liczba osób korzystających z pomocy społecznej, brak przygotowania zawodowego osób młodych wchodzących na rynek pracy, brak wykwalifikowanych pracowników, brak wykształcenia i kwalifikacji zawodowych wśród osób niepełnosprawnych, bariery architektoniczne w korzystaniu z zajęć aktywizujących dla osób niepełnosprawnych.</p>

V.2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju jest strategią wielofunduszową zakładającą współfinansowanie projektów w zakresie instrumentu RLKS tj. „rozwój lokalny kierowany przez społeczność” z dwóch programów w ramach trzech funduszy Unii Europejskiej:

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	EFROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	EFS	Europejski Fundusz Społeczny
	EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Cele określone w LSR są w pełni zgodne z celami ww. programów.

Program	Cele szczegółowe programu	Cele przekrojowe	Uzasadnienie zgodności z celami LSR
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	RLKS jest przypisany do celu szczegółowego B6 „wspieranie rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich” w ramach priorytetu 6 „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”	Ochrona środowiska Łagodzenie zmian klimatu Innowacyjność	<p>Cele LSR w pełni wpisują się w realizację celów PROW w ramach priorytetu 6. Cel 1 Wzrost gospodarczy obszaru LSR Ziemia Gołyku zakłada podejmowanie przez LGD interwencji w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze LSR, z uwzględnieniem problemów osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy. Do tych grup, i jeszcze szerzej do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, skierowane będą także działania z obszaru aktywnej integracji, włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa, zaplanowane w zakresie celu 3 LSR. Natomiast uzupełnieniem tych działań będą inwestycje w infrastrukturę społeczną, kulturalną i turystyczną oraz kompleksową rewitalizację obszarów o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych. Podniesienie standardu życia poprzez dostęp do nowej lub ulepszonej infrastruktury wzmocni konkurencyjność społeczną i gospodarczą obszaru LSR.</p> <p>Cele LSR są także spójne z celami przekrojowymi PROW. Obszar jest charakterystyczny pod kątem dużego stopnia korzystania z odnawialnych źródeł energii przez mieszkańców w zakresie instalacji solarnych. Dalsze działania w tym zakresie będą prowadzone zarówno w formie preferencji dla projektów proekologicznych (gospodarcze i infrastrukturalne), jak i w zakresie podnoszenia świadomości lokalnej społeczności w zakresie dbałości o środowisko i klimat. Ponadto preferowane będą operacje innowacyjne i tzw. ekoinnowacje.</p>
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Oś priorytetowa 7. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Cel szczegółowy: Ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju	Zrównoważony rozwój Równość szans i niedyskryminacja	<p>Cele LSR wprost służą realizacji instrumentu „rozwój lokalny kierowany przez społeczność”. LGD opracowując LSR z szerokim udziałem lokalnej społeczności, realizuje podejście RLKS. Cele ogólne i szczegółowe LSR służą celowi szczegółowemu określone dla osi 7 RPOWK-P tj. ożywieniu społecznemu i gospodarczemu. Wprost do tego celu odnosi się cel szczegółowy LSR 2.2. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku oraz cel szczegółowy LSR 1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku.</p> <p>Cele LSR uwzględniają także zasady horyzontalne programu poprzez ujęcie w lokalnych</p>

			kryteriach preferencji dla projektów proekologicznych, dla rozwiązań ułatwiających komunikację osób niepełnosprawnych.
	Oś priorytetowa 11. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Cel szczegółowy: Wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju	Równość szans i niedyskryminacja Równouprawnienie płci	Cel 3 LSR wprost odnosi się do celu programu, czyli aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców LSR. Poprzez lokalne inicjatywy i projekty z zakresu aktywnej integracji, podniesie się poziom kapitału społecznego na obszarze LSR, a tym samym aktywności lokalnych społeczności i poszczególnych jednostek. Cele LSR uwzględniają zastosowanie zasad horyzontalnych programu. Dla grup defaworyzowanych będą stosowane różnego rodzaju działania włączające, takie jak: ułatwianie dostępu do edukacji i podnoszenia lub zdobywania nowych kwalifikacji, zwiększanie dostępu do doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz poradnictwa zawodowego oraz rozwój usług społecznych ułatwiających włączenie do rynku pracy, w tym w szczególności integracyjnych. W projektach będzie badana sytuacja kobiet i mężczyzn i zastosowanie rozwiązań umożliwiający równy dostęp do projektu.

V.3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania

Cel ogólny LSR	Cele szczegółowe	Źródło finansowania
1.Wzrost gospodarczy obszaru LSR Ziemia Gotyku	1.1.Tworzenie nowych miejsc pracy , w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku	PROW 2014-2020
	1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku	RPO WK-P Oś priorytetowa 7
2. Poprawa standardu życia na obszarze LSR	2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku	RPO WK-P Oś priorytetowa 7
	2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku	PROW 2014-2020
3.Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR	3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku	PROW 2014-2020
	3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku	RPO WK-P Oś priorytetowa 11
	3.3.Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku	PROW 2014-2020 / fundusz wiodący

V.4. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem

W ramach LSR zaplanowano 7 przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie 1.1.1. „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU	
Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie odpowiada na potrzeby i problemy zdiagnozowane na obszarze LSR – wysoki poziom bezrobocia, niski wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości, ograniczony potencjał rozwojowy mikro i małych przedsiębiorstw ze względu na wysokie koszty prowadzenia działalności i słabe wsparcie dla sektora mikro i małych przedsiębiorstw, problemy ubóstwa i wykluczenia społecznego przejawiające się w dużej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej.</p> <p>Interwencja LSR polegająca na udzieleniu dofinansowania do działań związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy i samozatrudnienia połączonych z możliwością podnoszenia kompetencji przyczyni się do rozwoju gospodarczego obszaru LSR. W szczególności premiovane będą projekty dotyczące wsparcia dla osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy zdefiniowanych w diagnozie LSR.</p> <p>Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> Premie na podejmowanie działalności gospodarczej w wysokości 50 tys. zł Wsparcie na rozwój działalności gospodarczej do 300 tys. zł na beneficjenta (minimalna wartość operacji 50 tys. zł. zgodnie z zasadami programu, minimalna wartość dofinansowania operacji powyżej 25 tys. zł). LGD ma możliwość zmniejszenia kwoty dofinansowania w konkretnym naborze wniosków w związku z koniecznością realizacji wskaźników. – poziom dofinansowania do 60% podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej (jako element operacji podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej) <p><u>Uzasadnienie dla przyjętych rozwiązań:</u></p> <p>- 50 tys. zł premii na podejmowanie działalności gospodarczej (max. dopuszczalna w programie 100 tys. zł); uzasadnienie - wysokość wsparcia dla osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej wynosi ok. 20 tys. zł; w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w okresie 2007-2013 wysokość wsparcia wyniosła średnio ok 35 tys. zł (dane z Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego). Tak więc poziom 50 tys. jako minimalny wymagany w programie wydaje się najbardziej zasadnym z punktu widzenia lokalnych potrzeb. Z przeprowadzonych konsultacji wynika, że będzie duże zainteresowanie premiami, więc przyjęcie mniejszej wartości premii pozwoli na dofinansowanie większej ilości nowych przedsiębiorstw.</p> <p><u>Planuje się udzielenie 15 premii po 50 tys. zł w okresie 2016-2021, łącznie 750 tys. zł.</u></p> <p>- poziom <u>dofinansowanie do 60%</u> (w programie maks. do 70%) jest uzasadniony faktem, że w PROW 2007-2013 wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw było na poziomie maks. 50% kosztów kwalifikowalnych, jednak dla wielu mikro firm był to zbyt wysoki poziom wkładu własnego, dodatkową barierą były warunki w zakresie zatrudnienia określanego w biznesplanie w zależności od wartości wsparcia. Z przeprowadzonych konsultacji wynika rekomendowany poziom wsparcia do 60% kosztów kwalifikowalnych, z preferowaniem w kryteriach lokalnych operacji z wyższym od wymaganego wkładem własnym o min. 2%. Ponadto premiovane będą w lokalnych kryteriach operacje zakładające wyższy poziom zatrudnienia od wymaganego minimum (1 nowe miejsce pracy – umowa o pracę, spółdzielcza umowa o pracę).</p> <p><u>Planuje się udzielenie wsparcia na rozwój 15 firm w okresie 2016-2021, łącznie budżet 2 mln 250 tys. zł.</u></p> <p>Podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej dotyczy wszystkich działalności (wg PKD), z wykluczeniem działalności nie objętych wsparciem zgodnie z zapisami rozporządzenia wykonawczego do poddziałania 19.2. PROW na lata 2014-2020. W odniesieniu do lokalnych</p>

	<p>uwarunkowań w diagnozie wskazano branże o kluczowym znaczeniu dla rozwoju obszaru LSR o charakterze społecznie użytecznym:</p> <p>1/ - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ (Sekcja R), z wyłączeniem działalności bibliotek i archiwów publicznych oraz działalności klubów sportowych.</p> <p>2/ EDUKACJA (Sekcja P)</p> <p>3/ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI (Sekcja I)</p> <p>4/ OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA (Sekcja Q) z wyłączeniem działalności szpitali i pogotowia ratunkowego</p> <p>Działalności gospodarcze ww. branżach będą dodatkowo premiowane w lokalnych kryteriach wyboru operacji.</p> <p>Realizowane w ramach LSR operacje (projekty) nie mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Wykluczenie projektów, mogących zawsze lub potencjalnie oddziaływać szkodliwie na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko). Natomiast premiowanie operacji (projektów) zakładających realizację celów środowiskowych lub klimatycznych.</p>
Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)	<p>Mieszkańcy obszaru LSR spełniający kryteria określone w rozporządzeniu wykonawczym do wdrażania LSR</p> <p>Osoby z grup defaworyzowanych</p> <p>Podmioty prowadzące działalność gospodarczą jako mikro lub małe przedsiębiorstwo</p>
Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	<p>Konkurs w zakresie podejmowania działalności gospodarczej</p> <p>Konkurs w zakresie rozwijania działalności gospodarczej</p>
Źródło finansowania	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020,</p> <p>Poddziałanie: 19.2 – Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</p> <p>Wsparcie w ramach ww. przedsięwzięcia udzielane będzie zgodnie z zapisami rozporządzenia wykonawczego do ww. działania.</p> <p>Fundusz: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich</p>

Przedsięwzięcie 1.2.1. „CHELMŹA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ”

Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie odpowiada na potrzeby i problemy zdiagnozowane na obszarze LSR – wysoki poziom bezrobocia, niski wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości, ograniczony potencjał rozwojowy mikro i małych przedsiębiorstw ze względu na wysokie koszty prowadzenia działalności i słabe wsparcie dla sektora mikro i małych przedsiębiorstw, brak otoczenia biznesu.</p> <p>Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości na terenie Miasta Chelmża jako ośrodka rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LSR będzie miało charakter dwutorowy: poprzez stworzenie za pośrednictwem inkubatora przedsiębiorczości warunków do tworzenia się i rozwoju nowych przedsiębiorstw lokalnych oraz poprzez wsparcie inwestycyjne podnoszące konkurencyjność istniejących już przedsiębiorstw.</p> <p>Interwencja LSR polegająca na wspieraniu tworzenia i rozwoju inkubatora przedsiębiorczości w centrum obszaru jakim jest Miasto Chelmża,</p>
---	--

	<p>pełniące istotne funkcje społeczne i gospodarcze, a jednocześnie miejscowość o dużej koncentracji zjawisk problemowych takich jak wysoki poziom bezrobocia oraz wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej.</p> <p><u>Planowany budżet na tworzenie i rozwój inkubatora -1 436 339,00 zł</u></p> <p>Dodatkowo w ramach przedsięwzięcia wyznacza się pulę środków na projekt grantowy w zakresie wsparcia inwestycyjnego dla mikro i małych przedsiębiorstw poprawiające konkurencyjność małych lokalnych firm w wysokości od 10 do 50 tys. zł. Jest to linia demarkacyjna w stosunku do wsparcia dla mikro i małych przedsiębiorstw z działania 19.2 PROW 2014-2020, gdzie minimalna wartość projektu wynosi 50 tys. zł.</p> <p><u>Planowany budżet na projekt grantowy 400 tys. zł w okresie 2019-2021 (minimum 8 wspartych firm).</u></p> <p>Wsparcie inwestycyjne mikro i małych przedsiębiorstw dotyczy wszystkich działalności (wg PKD), zgodnie z zasadami określonymi w RPO WK-P w osi 7. W odniesieniu do lokalnych uwarunkowań w diagnozie wskazano branże o kluczowym znaczeniu dla rozwoju obszaru LSR o charakterze społecznie użytecznym:</p> <p>1/ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ (Sekcja R), z wyłączeniem działalności bibliotek i archiwów publicznych oraz działalności klubów sportowych.</p> <p>2/ EDUKACJA (Sekcja P)</p> <p>3/ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI (Sekcja I)</p> <p>4/ OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA (Sekcja Q) z wyłączeniem działalności szpitali i pogotowia ratunkowego</p> <p>Działalności gospodarcze ww. branżach będą dodatkowo premiowane w lokalnych kryteriach wyboru operacji.</p> <p>Realizowane w ramach LSR operacje (projekty) nie mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Wykluczenie projektów, mogących zawsze lub potencjalnie oddziaływać szkodliwie na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Natomiast premiowanie operacji (projektów) zakładających realizację zasad zrównoważonego rozwoju i równości szans (dodatkowe punkty za zatrudnienie osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy zgodnie z katalogiem określonym w LSR).</p>
<p>Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)</p>	<p>Podmioty prowadzące działalność gospodarczą jako mikro lub małe przedsiębiorstwo na terenie Miasta Chełmża.</p> <p>Miasto Chełmża liczące 14905 mieszkańców (stan na 31.12.2014) jest miejscowością o kluczowym znaczeniu dla rozwoju obszaru LSR, pełni ważne funkcje ośrodka społeczno-gospodarczego, gdzie zlokalizowane są najważniejsze dla obszaru instytucje, takie jak Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta i Urząd Gminy oraz jednostki pomocnicze gmin, szkoły ponadgimnazjalne – ogólnokształcące i zawodowe, Zakład Gospodarki Komunalnej, Szpital Powiatowy, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego, Ośrodek Sportu i Turystyki, Ośrodek Pomocy Społecznej. W mieście jest zarejestrowanych 1163 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 862 stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wskaźnik, którym mierzona jest przedsiębiorczość podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na koniec 2014 wyniósł 780, podczas gdy w gminach wiejskich o charakterze rolniczym wynosi – w gm. Łysomice 1058, w gm. Łubianka 819, a średnia w województwie kujawsko-pomorskim wynosi 919. Ponadto w Mieście Chełmża od 2010 roku obserwuje się największy odpływ ludności w kontekście obszaru, w szczególności młodych i dobrze wykształconych, którzy nie widzą dla siebie perspektyw rozwoju zawodowego. Na koniec 2014 roku w PUP było zarejestrowanych 1346 osób bezrobotnych z terenu Miasta Chełmża, co stanowiło ok 40% wszystkich osób bezrobotnych z obszaru LSR. Także poziom wykluczenia społecznego i ubóstwa jest wysoki wśród mieszkańców Miasta Chełmża, bo aż 1116 gospodarstw domowych korzystało z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w 2014 roku, a udział osób w</p>

	gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem wyniósł 18,1 %.
Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	Konkurs w zakresie wspierania tworzenia i rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości poprzez dostosowanie istniejących budowli do pełnienia funkcji inkubatora i wsparcie usług świadczonych przez inkubator Projekt grantowy w zakresie wsparcia inwestycyjnego dla mikro i małych przedsiębiorstw zlokalizowanych w Mieście Chełmża
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 7 - Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Przedsięwzięcie 2.1.1. „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW”	
Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez działania infrastrukturalne przyczyniające się do rewitalizacji społeczno-gospodarczej miejscowości wiejskich, w szczególności o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zgodne z Gminnymi Programami Rewitalizacji. Proces budowania LSR zbiegł się w czasie z pracami przygotowawczymi gmin w zakresie rewitalizacji zgodnie z założeniami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Na etapie przygotowania LSR prowadzono konsultacje w zakresie opracowania koncepcji projektów rewitalizacyjnych dla miejscowości wiejskich z terenu gmin: Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie. Dane te mogą ulec modyfikacjom w trakcie dalszych prac nad Gminnymi Programami Rewitalizacji.</p> <p>Przedsięwzięcie dotyczy rewitalizacji rozumianej jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).</p> <p>Z przeprowadzonych analiz wskaźników społeczno-gospodarczych wynika znacząca potrzeba wsparcia dla obszarów w stanie kryzysowym, w szczególności w licznych na obszarze LSR miejscowościach popegeerowskich.</p> <p><u>Maksymalny % poziomu dofinansowania (kwota wsparcia w ramach LSR): 85% (z możliwością zwiększenia do 95%)</u></p> <p>Realizowane w ramach LSR operacje (projekty) nie mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Wykluczenie projektów, mogących zawsze lub potencjalnie oddziaływać szkodliwie na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Natomiast premiowanie operacji (projektów) zakładających realizację zasad zrównoważonego rozwoju i równości szans. Projekty komplementarne z działaniami z zakresu aktywnej integracji (przedsięwzięcie 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”)</p>
Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)	Mieszkańcy miejscowości w stanie kryzysowym, objęte Gminnymi Programami Rewitalizacji. Interesariusze rewitalizacji – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji; właściciele i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy

	władzy publicznej.
Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	Konkurs w zakresie działań infrastrukturalnych przyczyniających się do rewitalizacji społeczno-gospodarczej miejscowości wiejskich
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 7 - Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
Przedsięwzięcie 2.2.1. „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”	
Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez działania inwestycyjne, przyczyniające się do podniesienia standardu życia mieszkańców oraz atrakcyjności turystycznej i kulturalnej obszaru LSR. W analizie SWOT w słabych stronach wskazano takie elementy jak: niespełniający nowoczesnych standardów stan większości budynków użyteczności publicznej, w tym bariery architektoniczne, zbyt słabo zagospodarowane centra miejscowości, niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów, zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna. Stąd konieczność interwencji w rozwój nowoczesnej bazy rekreacyjnej, kulturowej i turystycznej oraz odnowienie zabytków jako cennych atrakcji turystycznych obszaru. Realizacja przedsięwzięcia nastąpi poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej (np. atrakcje turystyczne przy ścieżkach i szlakach rowerowych; siłownie zewnętrzne, place zabaw, wiaty, miejsca postojowe, boiska do gier zespołowych, świetlice wiejskie) • zachowania dziedzictwa lokalnego np. restauracja lub renowacja obiektów zabytkowych. <p>Operacje w ramach tego przedsięwzięcia będą mogły realizować jednostki samorządu terytorialnego i samorządowe instytucje kultury.</p> <p>Maksymalny % poziomu dofinansowania (kwota wsparcia w ramach LSR):</p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki sektora finansów publicznych, w tym samorządowa instytucja kultury - do 63,63% kosztów kwalifikowalnych. <p>Realizowane w ramach LSR operacje (projekty) nie mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Wykluczenie projektów, mogących zawsze lub potencjalnie oddziaływać szkodliwie na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Natomiast premiowanie operacji (projektów) zakładających realizację celów środowiskowych lub klimatycznych.</p>
Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)	Mieszkańcy obszaru LSR i turyści odwiedzający teren LSR

Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	Konkurs w zakresie inwestycji o wartości całkowitej powyżej 50 tys. zł
Źródło finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020, Poddziałanie: 19.2 – Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Współfinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Przedsięwzięcie 3.1.1. „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”	
Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez inicjatywy oddolne, promujące lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne, opracowanie i stworzenie materiałów promocyjno-informacyjnych oraz poprzez działania edukacyjne podnoszące wiedzę mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i klimatu, w tym szkoleń. Potrzeba realizacji przedsięwzięcia wynika ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb dotyczących m.in. zbyt słabo rozwiniętej oferty kulturalnej, małego wsparcia na kultywowanie tradycji lokalnych, niskiego potencjału organizacyjno – finansowego większości organizacji społecznych z obszaru LSR, duża liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, także w zakresie dostępu do oferty kulturalnej i edukacyjnej.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację grantów w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienia kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, a także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych, • zachowanie dziedzictwa lokalnego, • promowania obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych. <p>Granty w ramach tego przedsięwzięcia będą mogły realizować organizacje pozarządowe oraz instytucje kultury (maks. 20% wartości całego projektu grantowego)</p> <p><u>Minimalna wartość grantu 5 tys. zł maksymalna 25 tys. zł.</u></p> <p>Maksymalny % poziomu dofinansowania (kwota wsparcia w ramach LSR):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>do 100% kosztów kwalifikowalnych</u> <p>Planowane projekty grantowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Ziemi Gotyku, w tym szkolenia w zakresie środowiska naturalnego – 100 tys. zł 2. Promocja zasobów dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego obszaru Ziemi Gotyku, w tym szkolenia w zakresie środowiska naturalnego – 140 tys. zł 3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców obszaru LSR w zakresie środowiska, klimatu, zdrowia, w tym szkolenia i wyjazdy studyjne oraz inicjatyw promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne obszaru LSR – 60 tys. zł

	Realizowane w ramach LSR operacje (projekty) nie mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Wykluczenie projektów, mogących zawsze lub potencjalnie oddziaływać szkodliwie na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko . Natomiast premiowanie grantów zakładających realizację celów środowiskowych lub klimatycznych np. podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, w tym promowanie zdrowego stylu życia.
Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)	Mieszkańcy obszaru LSR i turyści odwiedzający teren LSR
Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	Projekty grantowe
Źródło finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020, Poddziałanie: 19.2 – Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Współfinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Przedsięwzięcie 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”	
Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie dotyczy wprost włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Konieczność realizacji przedsięwzięcia wynika z dużej ilości osób na obszarze LSR w trudnej sytuacji życiowej z powodu m.in. bezrobocia, ubóstwa, choroby, niepełnosprawności, rozbicia rodziny, niesamodzielności. Osoby w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy na obszarze LSR: 2778 osób, w tym osoby do 25 roku życia - 22,1%, powyżej 50 roku życia – 25,5%, długotrwale bezrobotni – 66,9%, bez kwalifikacji zawodowych -37,2%, bez doświadczenia zawodowego – 24 %, bez wykształcenia średniego – 85%, niepełnosprawni – 3,9% (dane na dzień 31.12.2014 – źródło wyliczenia własne na podst. Danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy). Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wynosi aż 9508 (źródło: Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej , 31.12.2013)</p> <p>W ramach LSR planowana jest aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym m.in. poprzez zgodnych z typami projektów określonych w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym takich jak: <ol style="list-style-type: none"> a) kluby samopomocy (w tym z programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy), b) świetlice środowiskowe (w tym z programem socjoterapeutycznym, programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy), c) kluby młodzieżowe (w tym z programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy),

	<p>d) kluby pracy, e) aktywizacja społeczno-zawodowa (w tym szkolenia i podnoszące kompetencje i/lub dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne), f) i inne z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym.</p> <p>2. Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej z wykorzystaniem m.in.:</p> <p>a) usług wzajemnościowych, samopomocowych, b) lidera lub animatora aktywności lokalnej oraz obywatelskiej, c) i inne rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej.</p> <p>3. Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej, w tym: działania animacyjne, budowa i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych i inne wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej.</p> <p>Wybrane typy projektów będą określone w konkretnych naborach wniosków. LGD może wybrać tylko kilka podtypów/ typów projektów z ww. katalogu w oparciu o diagnozę obszaru LSR.</p> <p>Maksymalny % poziomu dofinansowania (kwota wsparcia w ramach LSR): 85% (z możliwością zwiększenia do 95%) Realizacja projektów zakładających realizację zasad równości szans i niedyskryminacja oraz równouprawnienie płci.</p>
Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)	Mieszkańcy miejscowości w stanie kryzysowym, objęte Gminnymi Programami Rewitalizacji oraz inne osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	Konkurs maks. 30% budżetu przedsięwzięcia Projekt grantowy min. 70% budżetu przedsięwzięcia
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 11 - Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przedsięwzięcie 3.3.1. . „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ANIMATOREM ŻYCIA SPOŁECZNEGO”	
Sposób realizacji przedsięwzięcia wraz z uzasadnieniem (opis zakresu projektów/operacji)	<p>Przedsięwzięcie będzie realizowane poprzez funkcjonowanie biura LGD oraz realizację przez władze LGD działań aktywizacyjnych oraz projektów współpracy. Szczegółowe działania aktywizacyjne LGD zawarte są w Planie komunikacji.</p> <p>LGD Ziemia Gotyku planuje realizację 2 projektów współpracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - międzyregionalny z 2 partnerami z woj. kujawsko-pomorskiego LGD Zakole Dolnej Wisły i LGD Vistula Terra Culmensis - w zakresie aktywizacji lokalnej społeczności poprzez wykorzystanie lokalnych walorów obszaru Ziemi Chełmińskiej - ponadnarodowy min. 1 partner zagraniczny zainteresowany realizacją działań w zakresie upowszechniania odnawialnych źródeł energii i

	poszanowania dla środowiska naturalnego wśród mieszkańców (wymiana dobrych praktyk – doświadczenia gmin partnerskich LGD Ziemia Gotyku realizujących powszechne programy zastosowanie odnawialnych źródeł energii, opracowanie wspólnych metod w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszarów wiejskich) lub/i efektywnych metod aktywizacji społeczności lokalnej z innowacyjnym wykorzystaniem lokalnych zasobów oraz lokalnych usług. Projekty współpracy będą realizować cele LSR: ogólny 3 - Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR, szczegółowy 3.3. Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku oraz wskaźniki produktu: liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym współpracy międzynarodowej - 2, Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy – 5 oraz wskaźniki rezultatu: Liczba projektów współpracy skierowanych do mieszkańców i turystów – 2.
Grupy docelowe (opis grupy i uzasadnienie jej wyboru)	Mieszkańcy obszaru LSR i spoza obszaru – działania LGD w zakresie aktywizacji i animacji oraz projektów współpracy będą miały charakter powszechny w możliwością dostępu dla każdego zainteresowanego.
Forma wdrożenia (tryb konkursowy/ projekt grantowy/ operacja własna / projekt współpracy)	Funkcjonowanie i aktywizacja LGD Projekty współpracy
Źródło finansowania	Fundusz wiodący na koszty bieżące i aktywizację. PROW 2014-2020 na projekty współpracy

V.5. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych wraz z uzasadnieniem wyboru konkretnego wskaźnika w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć

1.0.	CEL OGÓLNY	Wzrost gospodarczy obszaru LSR Ziemia Gotyku				
1.1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku				
1.2.		Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W.1.0.1	Zmniejszenie udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (ogółem)		%	11,2	10,0	GUS Bank Danych Lokalnych
W.1.0.2	Wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności		Liczba podmiotów / 10 tys. ludności	750	760	GUS Bank Danych Lokalnych
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w tym samozatrudnienie		Etat/	0	30	Ankieta

			samozatrudnienie					monitorująca Beneficjenta
W.1.2	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne)		Sztuka	0	2			
W.1.3	Liczba nowych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie		Sztuka	0	4			
W.1.4.	Liczba udoskonalanych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie		Sztuka	0	4			
W.1.5.	Liczba przedsiębiorstw korzystających z usług (nowych i/lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości		Sztuka	0	12			
W.1.6.	liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu (inkubatora)		Sztuka	0	5			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				Źródła danych / sposób pomiaru
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
						Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	
1.1.1	„TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU	Mieszkańcy Osoby z grup defaworyzowanych Podmioty prowadzące działalność gospodarczą	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Sztuka	0	15	Ankieta monitorująca Beneficjenta
				Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa		0	15	
1.2.1	„CHELMŹA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ”	Jednostki samorządu terytorialnego Organizacje pozarządowe Mikro i małe przedsiębiorstwa	Konkurs na inkubatory Projekt grantowy na wsparcie inwestycyjne mikro i małych przedsiębiorstw	Liczba wspartych inkubatorów przedsiębiorczości	Sztuka	0	1	Ankieta monitorująca Beneficjenta
				Liczba usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości		0	3	
				liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, w tym dotacje i wsparcie		0	7	

				niefinansowe				
				liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnovazione	Sztuka	0	1	
SUMA				Budżet celu: 4 836 339,00 zł				

*Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z Ustawą z dnia 16.X 1991r. o zatrudnieniu i bezrobociu pozostają bez pracy i nie uczą się w szkole, są zdolne do pracy oraz gotowe do podjęcia pracy.

2.0.	CEL OGÓLNY	Poprawa standardu życia na obszarze LSR						
2.1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku						
2.2.		2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan grudzień 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru		
W.2.0.1	Wzrost podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy		zł	1 365,89	1 400,00	Ministerstwo Finansów w oparciu o dane z gmin / pobranie danych ze strony MF		
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy styczeń 2016 rok	Plan czerwiec 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru		
W.2.1	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów		Osoba	0	2000	Ankieta monitorująca Beneficjenta		
W.2.2	Liczba osób korzystających z rozwiniętej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej		Osoba	0	1200			
W.2.3.	Liczba osób odwiedzających obiekty i zabytki		Osoba	0	500			
W.2.4.	Liczba osób korzystających z oferty podmiotów działających w obszarze kultury które otrzymały wsparcie		Osoba	0	400			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka	Wartość	Źródła danych /	

				miary	Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	sposób pomiaru	
2.1.1	„ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW”	Jednostki samorządu terytorialnego Mieszkańcy i przedsiębiorcy na obszarach zrewitalizowanych	Konkurs	- Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	Sztuka	0	8	Ankieta monitorująca Beneficjenta
				- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	3	
				- Długość przebudowanych dróg gminnych	Metr	0	630	
2.2.1	„ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”	Jednostki samorządu terytorialnego Instytucje kultury Mieszkańcy obszaru LSR i turyści	Konkurs (projekty pow. 50 tys. zł)	- liczba rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej	Sztuka	0	10	Ankieta monitorująca Beneficjenta
				- liczba zabytków poddanych pracom restauratorskim lub konserwatorskim		0	1	
				- liczba podmiotów działających w obszarze kultury, które otrzymały wsparcie (w tym wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa kulturowego)		0	4	
SUMA				Budżet celu: 6 428 325,00 zł				

3.0.	CEL OGÓLNY	Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR				
3.1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku				
3.2.		3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku				
3.3.		3.3. Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W.3.0.1	Zmniejszenie liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	Osoba	6380	5500	GUS Bank Danych Lokalnych	
W.3.0.2	Zwiększenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	Szt.	25	27	GUS Bank Danych Lokalnych	
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W3.1	liczba osób uczestniczących w inicjatywach promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne	Osoba	0	5000	Ankieta monitorująca Beneficjenta / sprawozdania LGD	
W.3.2	liczba uczestników działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń	Osoba	0	60		
W.3.3	liczba odbiorców materiałów promocyjno-informacyjnych	Osoba	0	4000		
W.3.4	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Osoba	0	23		
W.3.5.	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Osoba	0	13		
W.3.6	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	Osoba	0	152		
W.3.7.	Liczba osób i podmiotów, które otrzymały wsparcie po udzielonym doradztwie świadczonym przez biuro LGD	Osoba	0	50		
W.3.8.	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych LGD	Osoba	0	310		
W.3.9.	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	Osoba	0	250		
W.3.10.	Liczba odbiorców publikacji informacyjno-promocyjnych LGD	Osoba	0	500		
W.3.11.	Liczba odbiorców działań promocyjnych LGD	Osoba	0	5000		
W.3.12.	Liczba projektów współpracy skierowanych do mieszkańców i turystów	Sztuka	0	2		

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródła danych / sposób pomiaru
						Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	
3.1.1	„RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”	Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Granty	liczba inicjatyw promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne	Sztuka	0	12	Ankieta monitorująca Beneficjenta / sprawozdania LGD
				liczba działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń	Sztuka	0	4	
				liczba materiałów promocyjno-informacyjnych	Sztuka	0	10	
3.2.1	„LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”	Jednostki samorządu terytorialnego Instytucje opieki społecznej Organizacje pozarządowe Podmioty prowadzące działalność gospodarczą Spółdzielnie socjalne	Granty Konkursy	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	osoba	0	290	Ankieta monitorująca Beneficjenta /sprawozdania LGD
3.3.1	„LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ANIMATOREM ŻYCIA	LGD	Funkcjonowanie LGD aktywizacja / animacja	liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodni	0	30	Sprawozdania z działalności rocznej biura LGD

	SPOŁECZNEGO”		Projekty współpracy	liczba osobodni szkoleń dla członków organów LGD		0	40
				liczba podmiotów którym udzielono doradztwa	Sztuka	0	100
				liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych (spotkanie, konferencja, szkolenie, warsztat, forum, wyjazd studyjny)		0	24
				liczba publikacji informacyjno-promocyjnych	Sztuka	0	10
				liczba działań promocyjnych LGD (stoiska, konkursy, artykuły)		0	82
				liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym współpracy międzynarodowej		0	2
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy		0	5
				SUMA			Budżet celu: 3 008 409,00 zł

V.6. Uzasadnienie wyboru konkretnego wskaźnika w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć

Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Uzasadnienie wyboru wskaźników
Cel ogólny 1 Wzrost gospodarczy obszaru LSR Ziemia Gotyku	Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku	Przedsięwzięcie 1.1.1. „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa - Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa 	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w tym samozatrudnienie	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu zostały opracowane na podstawie PROW 2014-2020. Dają one możliwości zmierzenia efektów rozwoju gospodarczego obszaru i poprawy sytuacji na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem osób defaworyzowanych
	Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku	Przedsięwzięcie 1.2.1. „CHEŁMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ”	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wspartych inkubatorów przedsiębiorczości - Liczba usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości - liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, w tym dotacje i wsparcie niefinansowe - liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnowacji 	<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne) - Liczba nowych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie - Liczba udoskonalanych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie - Liczba przedsiębiorstw korzystających z usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości 	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu wynikają ze wskazanych w RPO WK-P na lata 2014-2020. Są adekwatne do celów – wzrost konkurencyjności lokalnych firm nastąpi poprzez wsparcie inwestycyjne oraz nieinwestycyjnie (skierowane do firm w początkowej fazie rozwoju) świadczone przez usługi inkubatora przedsiębiorczości. Rozwój nowych usług lub ulepszenie usług świadczonych przez firmy wzmocni ich pozycję na rynku gospodarczym, co wpłynie na rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia.
Cel ogólny 2 Poprawa standardu życia na obszarze LSR	Cel szczegółowy 2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku	Przedsięwzięcie 2.1.1 „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW”	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - Długość przebudowanych dróg gminnych 	- Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu wynikają ze wskazanych w RPO WK-P na lata 2014-2020. Wskaźniki wprost odnoszą się do celu jakim jest rewitalizacja obszarów o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych. Poprawa stanu obszarów objętych rewitalizacją wpłynie na poprawę standardu życia na obszarze LSR.

	Cel szczegółowy 2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku	Przedsięwzięcie 2.2.1 „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”	- liczba rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej - liczba zabytków poddanych pracom restauratorskim lub konserwatorskim - liczba podmiotów działających w obszarze kultury, które otrzymały wsparcie (w tym wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa kulturowego)	- Liczba osób korzystających z rozwiniętej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej - Liczba osób odwiedzających obiekty i zabytki - Liczba osób korzystających z oferty podmiotów działających w obszarze kultury które otrzymały wsparcie	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu zostały opracowane na podstawie PROW 2014-2020. Są adekwatne do celów i przedsięwzięć LSR, ponieważ konkretna infrastruktura zrealizowana w LSR, odnowione zabytki i wsparte instytucje kultury (wyposażenie) wpłyną bezpośrednio na stworzenie dobrej, funkcjonalnej i atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej. W ten sposób standard życia mieszkańców się podniesie.
Cel ogólny 3 Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR	Cel szczegółowy 3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku	Przedsięwzięcie 3.1.1 „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”	- liczba inicjatyw promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne - liczba działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń - liczba materiałów promocyjno-informacyjnych	- liczba osób uczestniczących w inicjatywach promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne - liczba uczestników działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń, w tym osób z grup defaworyzowanych - liczba odbiorców materiałów promocyjno-informacyjnych	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu zostały opracowane na podstawie PROW 2014-2020. Są adekwatne do celów i przedsięwzięć LSR, będą służyć wzrostowi poziomu kapitału społecznego poprzez realizację wielu oddolnych inicjatyw.
	Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku	Przedsięwzięcie 3.2.1 „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”	- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu wynikają ze wskazanych w RPO WK-P na lata 2014-2020. Wskaźniki wprost odnoszą się do celu jakim jest włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy 3.3 Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku	Przedsięwzięcie 3.3.1 „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ANIMATOREM ŻYCIA SPOŁECZNEGO”	<ul style="list-style-type: none"> -liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD -liczba osobodni szkoleń dla członków organów LGD - liczba podmiotów którym udzielono doradztwa - liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych (spotkanie, konferencja, szkolenie, warsztat, forum, wyjazd studyjny) - liczba publikacji informacyjno-promocyjnych - liczba działań promocyjnych LGD (stoiska, konkursy, artykuły) - liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym współpracy międzynarodowej - Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób i podmiotów, które otrzymały wsparcie po udzielonym doradztwie świadczonym przez biuro LGD - Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych LGD - Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD - Liczba odbiorców publikacji informacyjno-promocyjnych LGD - Liczba odbiorców działań promocyjnych LGD - Liczba projektów współpracy skierowanych do mieszkańców i turystów 	Przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu wynikają ze wskazanych w PROW 2014-2020 i dodatkowych wynikających z planu komunikacji, będą przyczyniać się do aktywizacji i animacji społecznej, a tym samym skutecznego wdrożenia LSR.
--	--	---	--	---

V.7. Źródła pozyskania danych do pomiaru.

Dane do pomiaru wskaźników produktu i rezultatu będą pozyskiwane na dwóch etapach – na etapie wyboru operacji, gdzie będzie badane w jaki sposób i w jakim stopniu dana operacja będzie realizować wskaźniki określone w LSR, oraz na etapie rozliczenia operacji kiedy to Beneficjent będzie rozliczał konkretne wskaźniki produktu i rezultatu. Zrealizowane wskaźniki zostaną przedstawione w ankiecie monitorującej składanej do biura LGD po wypłacie środków z tytułu końcowego wniosku o płatność a w przypadku grantów, Beneficjenci będą się rozliczać składając wniosek o płatność i sprawozdania do LGD, a następnie LGD będzie całościowo rozliczać projekt grantowy w SW. W przypadku projektów własnych, wdrażania projektów współpracy, aktywizacji LGD będzie sporządzać sprawozdania wewnętrzne z monitorowania LSR oraz badać stopień realizacji zakresu rzeczowego i finansowego LSR w formie badań ewaluacyjnych. Ponadto LGD będzie sporządzać wnioski o płatność i sprawozdania dla SW przy rozliczeniu działań własnych. Wskaźniki oddziaływania są oszacowane na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w tzw. Banku Danych Lokalnych oraz Ministerstwa Finansów i Urzędów Gmin.

V.8. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych

W ramach prowadzonych czynności monitorujących, Dyrektor Biura będzie odpowiadał za monitorowanie planu działania i budżetu LSR. W ramach czynności planowane jest bieżące monitorowanie i sporządzanie co pół roku sprawozdań z monitoringu w zakresie oceny postępu rzeczowego, czasowego i finansowego realizacji planu działania w odniesieniu do wskaźników produktu, rezultatu, celów i przedsięwzięć. Dane w zakresie konkretnych produktów i rezultatów realizacji danych przedsięwzięć będą podawane przez Beneficjentów w formie oświadczenia w ankiecie monitorującej wraz z dołączoną dokumentacją potwierdzającą realizację operacji w zakresie zakładanym we wniosku o wsparcie. Ankiety będą składane w biurze LGD (osobiście lub pocztą), weryfikowane, a następnie wprowadzane do elektronicznego zestawienia np. excel. Bieżące monitorowanie wskaźników ma znaczenie w kwestiach ogłaszania naborów na kolejne zakresy tematyczne. Jeśli w danym zakresie zostaną osiągnięte wskaźniki, nabór wniosków nie będzie mógł obejmować takiego wskaźnika bez aktualizacji LSR zatwierdzonej przez SW.

V.9. Stan początkowy wskaźnika oraz wyjaśnienie sposobu jego ustalenia.

Stan początkowy wskaźników oddziaływania został ustalony na podstawie najbardziej aktualnych danych statystyki publicznej – czyli dane na koniec 2014 roku. Natomiast stan początkowy produktu i rezultatu jest ustalony na poziomie „0” ponieważ dotyczy produktów i rezultatów, które powstaną w wyniku realizacji LSR. W odniesieniu do czasu pomiaru realizacji wskaźników produktu i rezultatu stan początkowy został ustalony na 2016 roku, czyli na rok rozpoczęcia realizacji LSR.

V.10 Stan docelowy wskaźnika oraz wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia

Stan docelowy wskaźników produktu jest liczony na koniec 2023 roku, choć dane dostępne mogą być za 2022, należy jednak pamiętać, że oddziaływania realizacji LSR jest odroczone w czasie. Niektóre efekty podjętej interwencji będą widoczne dopiero po kilku latach od zakończenia realizacji LSR. Natomiast wskaźniki produktu i rezultatu odnoszące się do konkretnych celów i przedsięwzięć będą kumulatywnie zliczane na koniec 2018, 2021 i 2023 roku (na podstawie operacji/grantów/działań własnych LGD w ramach funkcjonowania, które zostały rozliczone i wypłacone).

Tabela 5.1. Matryca powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
<p>Niski poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i związane z tym zbyt mała liczba miejsc pracy, Duża liczba osób w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy (niepełnosprawni) Wysoki poziom bezrobocia, Słaba skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych, ograniczony dostęp do placówek opieki nad dziećmi i osobami starszymi, niezaspokojona potrzeba do usług specjalistycznych/ <i>bardzo dobre położenie komunikacyjne, tereny inwestycyjne, dobrze rozwinięta sieć dróg w gminach</i></p>	<p>Cel ogólny 1 Wzrost gospodarczy obszaru LSR Ziemia Gotyku</p>	<p>Cel szczegółowy 1 .1. Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku</p>	<p>Przedsięwzięcie 1.1.1 „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU</p>	<p>Produkt 1 - Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa Produkt 2 - Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa</p>	<p>Rezultat 1 - Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) w tym samozatrudnienie</p>	<p>Oddziaływanie 1 Zmniejszenie udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (ogółem)</p>	<p>Możliwość pozyskania środków z UE, udział w Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych (ZIT) dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Terytorialnego, bliskość Torunia i Bydgoszczy jako dużych aglomeracji miejskich i instytucjami otoczenia biznesu,</p>
		<p>Cel szczegółowy 1 .2. Wzrost konkurencyjności i mikro i małych firm do 2023</p>	<p>Przedsięwzięcie 1.2.1. „CHELMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORC</p>	<p>Produkt 3 - Liczba wspartych inkubatorów przedsiębiorczości Produkt 4 - Liczba usług</p>	<p>Rezultat 2 - Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne)</p>	<p>Oddziaływanie 2 Wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys.</p>	<p>ograniczony potencjał rozwojowy mikro i małych przedsiębiorstw ze względu na wysokie koszty prowadzenia</p>
<p>Brak wsparcia prawno-organizacyjnego dla młodych przedsiębiorców, brak inkubatorów przedsiębiorczości/ <i>funkcjonowanie miejskiego targowiska w Chełmży, bardzo</i></p>							

<i>dobre położenie komunikacyjne</i>		roku	ZOŚCI LOKALNEJ”	(nowych lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości Produkt 5 - liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, w tym dotacje i wsparcie niefinansowe Produkt 5 - liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie ekoinnowacji	Rezultat 3 - Liczba nowych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie Rezultat 4 - Liczba udoskonalanych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie Rezultat 5 - Liczba przedsiębiorstw korzystających z usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości Rezultat 6 - wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach Rezultat 7 - liczba nowych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie Rezultat 9 - liczba udoskonalonych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	ludności	działalności i utrzymania miejsc pracy, utworzenie inkubatora przedsiębiorczości,
Słaba skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych Duża liczba osób w trudnej sytuacji życiowej na rynku pracy (niepełnosprawni), wysoki poziom bezrobocia, wzrost liczby rodzin	Cel ogólny 2 Poprawa standardu życia na obszarze LSR	Cel szczegółowy 2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów	Przedsięwzięcie 2.1.1 „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW”	Produkt 1 - Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach Produkt 2 - Powierzchnia	Rezultat 2 - Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	Oddziaływanie 3 Wzrost podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy	Możliwość pozyskania środków z UE, udział w Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych (ZIT) dla Bydgosko-Toruńskiego

korzystających z pomocy społecznej		społeczno-gospodarczych do 2023 roku		obszarów objętych rewitalizacją Produkt 3 - Długość przebudowanych dróg gminnych		Obszaru Terytorialnego, kompleksowe programy krajowe ukierunkowane na rewitalizację fizyczną, społeczną i gospodarczą terenów wiejskich i miejskich, wzrost popularności instalacji zmniejszających szkodliwe oddziaływania na środowisko, System pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne
Niespełniający nowoczesnych standardów stan większości budynków użyteczności publicznej, w tym bariery architektoniczne, zbyt słabo zagospodarowane centra miejscowości, zbyt małe wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów/ <i>Bogate walory przyrodnicze, bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe</i>		Cel szczegółowy 2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku	Przedsięwzięcie 2.2.1 „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”	Produkt 4 - liczba rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej Produkt 5 - liczba zabytków poddanych pracom restauratorskim lub konserwatorskim Produkt 6 - liczba podmiotów działających w obszarze kultury,	Rezultat 3 - Liczba osób korzystających z rozwiniętej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej Rezultat 4 - Liczba osób odwiedzających obiekty i zabytki Rezultat 5 - Liczba osób korzystających z oferty podmiotów działających w obszarze kultury które otrzymały wsparcie	Możliwość pozyskania środków z UE, Rozwój turystyki i rekreacji, wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznych inwestycjami w infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną,

				które otrzymały wsparcie (w tym wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa kulturowego)			
Niski potencjał organizacyjno-finansowy organizacji społecznych, zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna, małe wsparcie na kultywowanie tradycji lokalnych Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów	Cel ogólny 3 Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR	Cel szczegółowy 3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku	Przedsięwzięcie 3.1.1 „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”	Produkt 1 - liczba inicjatyw promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne Produkt 2 - liczba działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń Produkt 3 - liczba materiałów promocyjno-informacyjnych	Rezultat 1 - liczba osób uczestniczących w inicjatywach promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne Rezultat 2 - liczba uczestników działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń, w tym osób z grup defaworyzowanych Rezultat 3 - liczba odbiorców materiałów promocyjno-informacyjnych	Oddziaływanie 4 Zwiększenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	Możliwość pozyskania środków z UE, nowo powstające organizacje pozarządowe, zwiększona aktywność mieszkańców życiem społecznym, rozwój turystyki i rekreacji
Duża liczba osób w trudnej sytuacji na rynku pracy (w tym niepełnosprawni), Brak aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, zwiększająca się liczba rodzin		Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i	Przedsięwzięcie 3.2.1 „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”	Produkt 4 - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	Rezultat 4 - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu Rezultat 5 - liczba osób zagrożonych	Oddziaływanie 5 Zmniejszenie liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	system pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne, system oświaty nie dostosowany do rynku pracy,

korzystających z pomocy społecznej/ rozwój podmiotów ekonomii społecznej		wykluczeniem społecznym do 2023 roku			ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Rezultat 6 - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna		możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach szkoleń realizowanych ze środków unijnych
Zbyt małe wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej np. świetlic wiejskich z powodu braku stałej obsługi, niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna oraz promocja walorów		Cel szczegółowy 3.3 Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku	Przedsięwzięcie 3.3.1 „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ANIMATOREM ŻYCIA SPOŁECZNEGO”	Produkt 5 -liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD Produkt 6 -liczba osobodni szkoleń dla członków organów LGD Produkt 7 - liczba podmiotów którym udzielono doradztwa Produkt 8 - liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych (spotkanie, konferencja, szkolenie, warsztat, forum, wyjazd studyjny) Produkt 9 - liczba publikacji informacyjno-	Rezultat 7 - Liczba osób i podmiotów, które otrzymały wsparcie po udzielonym doradztwie świadczonym przez biuro LGD Rezultat 8 - Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych LGD Rezultat 9 - Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD Rezultat 10 - Liczba odbiorców publikacji informacyjno-promocyjnych LGD Rezultat 11 - Liczba odbiorców działań promocyjnych LGD Rezultat 12 - Liczba projektów	Oddziaływanie 1-5 ponieważ LGD poprzez swoje działania będzie wpływać na osiąganie wszystkich celów LSR	Możliwość pozyskania środków UE, możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach szkoleń realizowanych ze środków unijnych

				<p>promocyjnych Produkt 10 liczba działań promocyjnych LGD (stoiska, konkursy, artykuły) Produkt 11 - liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym współpracy międzynarodowej Produkt 12 - Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy</p>	<p>współpracy skierowanych do mieszkańców i turystów</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

VI.1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.

Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku działa jako stowarzyszenie specjalne, które w swej strukturze ma wydzielony organ decyzyjny – „Rada”, do którego wyłącznej kompetencji należy ocena i wybór operacji w ramach LSR oraz ustalanie kwot wsparcia. Skład Rady, zasady wyboru członków, zakres kompetencji reguluje statut stowarzyszenia, a wszelkie uregulowania dotyczące sposobu funkcjonowania Rady określa Regulamin Rady przyjęty przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Radę, w jej zadaniach związanych z oceną i wyborem operacji, wspiera Zarząd i biuro LGD, które odpowiadają za przygotowanie naborów wniosków oraz ich monitorowanie ich realizacji i rozliczenia po wyborze dokonany przez Radę. Biuro LGD pod nadzorem Zarządu LGD dba o należyte przygotowanie wniosków o przyznanie pomocy w ramach LSR, dlatego przed każdym naborem wniosków jest przewidziana szeroka działalność informacyjna i doradcza. Co więcej wnioski, które zostaną złożone w ramach naborów do LGD, powinny zostać zweryfikowane przez pracownika LGD podczas doradztwa. Premiowanie projektów / operacji, które zostały zweryfikowane podczas doradztwa w biurze LGD, ma zapewnić jak najwyższą jakość wniosków, które już zostaną złożone w ramach naborów i trafią do oceny i wyboru Rady. Współpraca pomiędzy Radą, Zarządem i biurem LGD ma charakter stały i komplementarny. Rada opiera swoje działania o procedury i kryteria zatwierdzone przez Zarząd po wcześniejszym uzgodnieniu z Walnym Zebraniem Członków Stowarzyszenia, z zachowaniem przepisów prawa i wytycznych określonych w tym zakresie.

Podstawy prawne rozwiązań proceduralnych

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 1303/2013", do zadań LGD należy „opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru oraz obiektywnych kryteriów wyboru operacji, które pozwalają uniknąć konfliktów interesów, gwarantującej, że **co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi i umożliwiają wybór w drodze procedury pisemnej**”.

Za instytucje publiczne uważa się podmioty tworzące sektor publiczny:

- gminy,
- powiaty,
- uczelnie publiczne,
- jednostki badawczo – rozwojowe,
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
- państwowe lub samorządowe instytucje kultury,
- państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych przepisów w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorców.

Podstawy prawne dotyczące zasad wyboru operacji w ramach LSR określają także zapisy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 349), Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015r. poz. 378, dalej: ustawa z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 11 lipca 2014r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1146 oraz z 2015 r. poz. 378 późn. zm.) Zastosowano się także do Wytycznej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi 1/1/2015 w sprawie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania "Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy Leader" objętego PROW na lata 2014-2020.

Sposób powstawania poszczególnych procedur

Założenia do procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR oraz procedury wyboru i oceny grantobiorców w ramach projektów grantowych LSR wraz z lokalnymi kryteriami wyboru operacji zostały określone przez zespół roboczy ds. LSR, składający się z pracowników biura i członków Zarządu LGD. Następnie projekty procedur i kryteriów były konsultowane z zastosowaniem kilku metod partycypacyjnych: z grupą tematyczną w zakresie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – badanie fokusowe w dn. 10.11.2015 w Brąchnówku, z przedstawicielami sektora społecznego podczas Forum Lokalnego w Łysomicach w dniu 12.11.2015, z sektorem gospodarczym przy okazji spotkania związanego z planowaniem strategii dla Miasta Chelmża w dn. 19.11.2015 w Chelmży, z sektorem publicznym – spotkanie zespołu tematycznego w Brąchnówku w dniu 02.12.2015, dopracowywane metodą warsztatową na zespole partycypacyjnym w dniu 25.11.2015 oraz prezentowane na Walnym Zebraniu Członków LGD. Uwagi na temat kryteriów były także zbierane za pośrednictwem formularza konsultacyjnego wysyłanego drogą mailową. W wyniku zebranych uwag, które głównie dotyczyły rekomendacji w zakresie maksymalnego uproszczenia procedur oraz przeformułowania kryteriów, zespół roboczy dopracował wersję końcową procedur i kryteriów.

LGD Ziemia Gotyku opracowała procedury wyboru operacji i kryteria oceny w oparciu o dotychczasowe doświadczenia z okresu 2007-2013 oraz zalecenia z kontroli wyboru prowadzonej przez przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Woj. Kujawsko-Pomorskiego. Procedury i kryteria mają formę pisemną i są upubliczniane na stronie internetowej LGD, co zapewnia sprawny i transparentny wybór operacji w ramach LSR.

VI.2. Kluczowe cele i założenia procedur wyboru operacji

W procedurach wyboru operacji w ramach LSR dla obszaru LGD Ziemia Gotyku zostały określone zasady gwarantujące prawidłowość i przejrzystość całego procesu. Organem decyzyjnym LGD Ziemia Gotyku jest Rada Stowarzyszenia, do której wyłącznej kompetencji należy ocena i wybór operacji do dofinansowania w ramach LSR oraz ustalanie kwoty wsparcia. Rada LGD ocenia i wybiera operacje oraz podejmuje decyzje w formie uchwał podczas posiedzeń zgodnie z zasadami szczegółowo określonymi w Regulaminie Rady. Szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady LGD związanych z oceną i wyborem operacji w ramach LSR określa Regulamin Rady zatwierdzony uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.

W procedurach dotyczących oceny i wyboru operacji i grantów:

1. wskazano sposób ich udostępniania do wiadomości publicznej:
  - pisemne procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR oraz procedury wyboru i oceny wnioskodawców w ramach projektów grantowych LSR wraz z lokalnymi kryteriami wyboru operacji są upublicznione na stronie internetowej LGD: www.lgd.ziemiagotyku.com
2. szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (opisano w Regulaminie Rady);
3. określono sposób organizacji naboru wniosków (zgodnie z zaleceniami Instytucji Zarządzających poszczególnymi funduszami w trybie określonym ustawą o RLKS);
4. przewidziano podawanie do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń Rady LGD:
  - na stronie internetowej LGD, po każdym posiedzeniu, upubliczniany będzie Protokół z posiedzenia Rady LGD zawierający także informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego;
5. określono szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu w odniesieniu do decyzji Rady ;
6. opracowano procedury realizacji projektów grantowych.

Ponadto przyjęte rozwiązania formalno-instytucjonalne:

- a) są niedyskryminujące i przejrzyste (publikowanie informacji o posiedzeniach Rady, wynikach posiedzeń, protokołów z posiedzeń z informacją o wyłączeniach z procesu oceny);
- b) zapewniają przejrzysty podział zadań poszczególnych organów LGD i biura w procesie wyboru operacji i grantów w projektach grantowych (określone w Regulaminach poszczególnych organów i biura LGD);
- c) pozwalają uniknąć konfliktu interesów:
  - przed przystąpieniem do oceny i wyboru operacji/ grantów każdy członek Rady, podczas pierwszego posiedzenia dotyczącego danego konkursu, podpisuje Deklarację poufności i bezstronności.
  - dla uniknięcia ryzyka wystąpienia konfliktu interesu prowadzony jest Rejestr Interesów Członków Rady, wskazujący rodzaj powiązań lub ich brak między wnioskodawcami/ grantobiorcami a oceniającymi.
- d) przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego:
  - w składzie Rady znajduje się więcej niż 50% członków reprezentujących partnerów niepublicznych LGD.
  - członkowie Rady LGD osobiście uczestniczą w posiedzeniach. Członkowie Rady będący osobami fizycznymi uczestniczą w jej pracach, w tym biorą udział w głosowaniu nad jej uchwałami, osobiście, a członkowie będący

- osobami prawnymi - przez organ uprawniony do reprezentowania tej osoby prawnej albo pełnomocnika umocowanego do uczestniczenia w pracach rady. Udzielenie dalszego pełnomocnictwa jest niedopuszczalne.
- decyzje Rady LGD podejmowane są w formie uchwał, zwykłą większością głosów, w obecności przynajmniej 50% członków organu decyzyjnego z zastrzeżeniem, iż na etapie poszczególnych głosowań żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% głosów.
- e) szczegółowo regulują sytuacje wyjątkowe:
- w przypadku operacji/ grantów o równej ilości uzyskanych punktów w ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru, o miejscu na Liście operacji/ grantów zgodnych z LSR zdecyduje procentowy udział wkładu własnego wnioskodawcy/ grantobiorcy lub kryterium kluczowe. W przypadku dalszych trudności w ustaleniu miejsca na liście, o miejscu na liście operacji/ grantów zgodnych z LSR zadecyduje data i godzina złożenia wniosku w miejscu wskazanym w ogłoszeniu o naborze.
- f) zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru (po umieszczeniu na stronie internetowej ogłoszenie nie może ulec zmianie, w sytuacji wystąpienia błędu jest unieważniane i zamieszczane na nowo).
- g) określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu/ przez grantobiorców złożenia odwołania od decyzji Rady LGD.
- h) uwzględniają ustanowienie osoby/ komisji, której zadaniem jest czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu:
- opiekunem procesu decyzyjnego jest osoba wybrana przez Zarząd np. Dyrektor Biura LGD;
  - obsługę techniczną posiedzeń Rady LGD zapewniają pracownicy biura LGD.
- i) dotyczą także realizacji projektów grantowych, w tym również sposobu rozliczania, monitoringu i kontroli grantów.

Dodatkowe informacje:

- Intensywność pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wynosi dla:
  - jednostek sektora finansów publicznych - **nie wyższy niż 63,63%** kosztów kwalifikowalnych;
  - podmiotów wykonujących działalność gospodarczą – maks. 60% kosztów kwalifikowalnych;
  - do 100% kosztów kwalifikowalnych w ramach projektów grantowych.
- Wysokość wsparcia przyznanego na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach PROW wynosi 50 000,00 zł. Pomoc wypłacana jest w formie płatności ryczałtowej.

VI.3. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami

Kryteria wyboru operacji zostały określone łącznie z zasadami procedur wyboru, a więc zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w pkt. 1. niniejszego rozdziału. Kryteria zostały opracowane dla poszczególnych przedsięwzięć, z uwzględnieniem specyficznych wymogów i zasad horyzontalnych w poszczególnych programach. Ostateczny kształt kryteriów został ustanowiony w procesie prac zespołu partycypacyjnego, który pracował nad propozycją zespołu roboczego ds. procedur oraz w oparciu o zebrane uwagi i opinie zespołów tematycznych z różnych sektorów. Kryteria są ściśle powiązane ze specyfiką obszaru LSR, z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. W poszczególnych przedsięwzięciach co najmniej 1 kryterium bezpośrednio odnosi się do diagnozy, analizy SWOT i przyczynia się bezpośrednio do osiągnięcia wskaźnika produktu i rezultatu. W odniesieniu do przedsięwzięć z celu 1 zostało w kryteriach podniesione znaczenie – wsparcia dla osób z grup defaworyzowanych oraz zdefiniowanych jako zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, innowacyjny charakter operacji oraz realizację celów środowiskowych lub klimatycznych.

Zmiany kryteriów wyboru LGD będzie dokonywać w wyniku prowadzonych działań monitorujących i ewaluacyjnych. Jeśli okaże się, że kryteria są nieefektywne, sprawiają trudności oceniającym lub / i wnioskodawcom zostaną zmienione. Projekt zmian zostanie opracowany przez zespół roboczy ds. LSR, a następnie poddany konsultacjom społecznym. Konsultacje będą w formie co najmniej jednego spotkania konsultacyjnego oraz poprzez konsultacje online. Ostateczną wersję kryteriów zatwierdzi Zarząd LGD. Szczegóły zostały ustalone w procedurze zmiany kryteriów wyboru. Wszelkie zmiany wprowadzone zostaną z uwzględnieniem diagnozy obszaru LGD oraz realizacji przyjętych w LSR założeń.

VI.4. Innowacyjność oraz przedstawienie jej definicji i zasad oceny

W kryteriach wyboru operacji została uwzględniona innowacyjność, której definicja znajduje się poniżej.

Kryterium innowacyjności - planowana operacja ma charakter innowacyjny, polegający na wdrożeniu na obszarze LSR nowego lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Minimalnym

wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, usługa, proces, organizacja lub nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla wnioskodawcy.

Zalicza się tu elementy innowacji, które dany wnioskodawca opracował jako pierwszy oraz te, które zostały przyswojone od innych firm lub podmiotów.

Kryterium będzie oceniane na podstawie uzasadnienia przedstawionego przez wnioskodawcę udowadniającego spełnienie kryterium innowacyjności.

VI.5. Informacja o realizacji projektów grantowych i/lub operacji własnych

LGD będzie realizować projekty grantowe we wszystkich programach:

- RPO WK-P Oś 7 – projekty grantowe na wsparcie inwestycyjne mikro i małych przedsiębiorstw z terenu Miasta Chełmża o wartości grantu 10-50 tys. zł w ramach przedsięwzięcia 1.2.1. „CHEŁMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ”

- RPO WK-P Oś 11 – min. 70% budżetu przedsięwzięcia 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO”, ze szczególnym uwzględnieniem w grupie wnioskodawców podmiotów niepublicznych

- PROW – 100% przedsięwzięcia 3.1.1. „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH”

Zgodnie z art. 17 ust. 6 ustawy o rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność wsparcie na **operację własną LGD** może być udzielona pod warunkiem, że inny podmiot uprawniony do wsparcia nie zgłosił zamiaru realizacji takiej operacji. Tak więc, operacje własne na etapie planowania LSR nie są zakładane do realizacji. Jednak w ramach ewaluacji będą prowadzone badania pod kątem identyfikacji typów operacji, na które nie zostały złożone wnioski lub nie zostały zrealizowane wskaźniki. W uzasadnionych przypadkach LGD podejmie się aktualizacji LSR w procesie konsultacji społecznych i zaplanuje procedurę wyboru operacji własnych w LSR, a następnie ogłosi nabór wniosków zgodnie z procedurą operacji własnych. **W przypadku projektów własnych LGD planuje większy udział środków własnych od wymaganego minimum w danym funduszu finansującym LSR.**

Rozdział VII. Plan działania

Plan działania to dokument przedstawiający szczegółowy harmonogram osiągania poszczególnych celów i wskaźników określonych w poszczególnych przedsięwzięciach zaplanowanych w LSR dla obszaru LGD „Ziemia Gotyku”. Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR opisaną w rozdziale V dotyczącym celów i przedsięwzięć oraz budżetem opisanym w rozdziale VIII. Określone w strategii cele są ukierunkowane na rozwiązanie specyficznych problemów lokalnych zdiagnozowanych w procesie partycypacyjnym. Przyjęte założenia są ambitne, ale także realne i możliwe do osiągnięcia. Opierają się o rozpoznane potrzeby i potencjał przewidywanych wnioskodawców, zarówno organizacyjny jak i finansowy.

Plan działania jest skorelowany z harmonogramem ogłaszania naboru wniosków. Największe wyzwanie stanowi pierwszy "kamień milowy", czyli rok 2018. Dotyczy to zwłaszcza projektów konkursowych, bo ich wartość oznacza, że odnoszą się do operacji (tak inwestycyjnych jak i miękkich) złożonych i rozciągniętych w czasie. Dla realizacji obowiązku umownego, czyli osiągnięcia minimum 20% wszystkich wskaźników produktu, LGD zdecydowała się na ogłoszenie naboru wniosków we wszystkich celach w możliwie najbliższym terminie

Poszczególne cele ogólne i cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia i przypisane im wskaźniki zostały w planie działania podzielone na 3 czasookresy 2016-2018, 2019-2021, 2022-2023, w których LGD będzie się rozliczać z osiągniętych efektów, zgodnie z zapisami projektu umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Część wskaźników będzie osiągnięta w jednym przedziale czasowym, część zostanie rozłożona w czasie. Zaplanowany harmonogram osiągania wskaźników został określony także w aspekcie finansowym. Przyjęte rozwiązania zostały poprzedzone szczegółowymi analizami złożonych do LGD fiszek projektowych i koncepcji projektów oraz uzgodnione w procesie dyskusji z uczestnikami spotkań konsultacyjnych. Planując rozłożenie działań w czasie uwzględniono terminy zapisane w obowiązujących aktach prawnych, jak i złożoność merytoryczną oraz formalną zaplanowanych operacji. Podstawą było doświadczenie z realizacją LSR w poprzednim okresie programowania 2007-2013.

Działania związane z rozwojem przedsiębiorczości, w tym wsparciem dla osób z grup defaworyzowanych zostały w potraktowane jako najpilniejsze do realizacji. Wysoki poziom wskaźników zostanie osiągnięty w pierwszym przedziale czasowym, także w odniesieniu do aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, ponieważ jest to także powiązane z ożywieniem na lokalnym rynku pracy i polepszeniem sytuacji osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Natomiast działania inwestycyjne, związane z rewitalizacją zostaną odsunięte w czasie głównie na lata 2019-2021, z powodu braku dokumentacji w postaci zatwierdzonych przez samorządy lokalne Gminnych Programów Rewitalizacji (będą opracowane w 2016 roku). Także realizacja pozostałych typów projektów z osi 7 RPO WK-P tj. tworzenie inkubatorów i wsparcie inwestycyjne dla mikro i małych firm została zaplanowana do osiągnięcia w okresie 2019-2021 z powodu na złożoność przedsięwzięcia 1.2.1. „CHEŁMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ”. Zakłada ono utworzenie podmiotu otoczenia biznesu jakim jest inkubator przedsiębiorczości, w tym zmodernizowanie obiektu na potrzeby inkubatora, a następnie stworzenie i świadczenie usług inkubatora dla lokalnych przedsiębiorstw w początkowej fazie rozwoju. Jest to przedsięwzięcie innowacyjne na obszarze LSR, wymagające odpowiedniego procesu przygotowania i wdrożenia, a następnie wykazania efektów. Powiązane z inkubatorem będzie wsparcie inwestycyjne dla firm, które ma być wdrożone przez LGD w tzw. trybie projektu grantowego, który jest nowym instrumentem wdrożeniowym, dotychczas nie stosowanym na terenie LSR.

Operacje inwestycyjne w ramach przedsięwzięcia „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW”, realizowane głównie przez lokalne samorządy będą wdrażane w formie konkursów w 2 okresach 2016-2018 i 2019-2021. Zarówno wskaźniki, kwoty, jak i czas realizacji został skonsultowany z potencjalnymi wnioskodawcami, co wynika z ich możliwości finansowych i organizacyjnych.

LGD Ziemia Gotyku zaplanowała różne tryby wdrożenia: konkursowy i grantowy we wszystkich funduszach finansujących LSR.

Tryb konkursowy będzie stosowany w ramach PROW 2014-2020 w ramach przedsięwzięć:

- 1.1.1. „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU (PROW 2014-2020)
- 1.2.1. „CHEŁMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ” (RPO WK-P 2014-2020 w części dotyczącej tworzenia i rozwoju inkubatora przedsiębiorczości)
- 2.1.1. „ODNOWIONE WSIE SZANSĄ DLA ICH MIESZKAŃCÓW” (RPO WK-P 2014-2020)
- 2.2.1. „ZIEMIA GOTYKU ATRAKCYJNA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW” (PROW 2014-2020)
- 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO” (RPO WK-P 2014-2020, do 30% budżetu przedsięwzięcia)

Tryb wyboru grantobiorców w ramach projektu grantowego LGD będzie zastosowany w ramach przedsięwzięć:

- 1.2.1. „CHEŁMŻA OŚRODKIEM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ” (RPO WK-P 2014-2020 w części dotyczącej wsparcia inwestycyjnego dla mikro i małych przedsiębiorstw)
- 3.1.1. „RAZEM DLA SIEBIE I DLA INNYCH” (PROW 2014-2020)
- 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO” (RPO WK-P 2014-2020, min. 70% budżetu przedsięwzięcia)

Projekty grantowe będą realizowane przez LGD w 2 osiach, ze środków 3 funduszy: EFRROW, EFRR, EFS i przewidziane są w całym okresie wdrożenia LSR. Jest to pełne odzwierciedlenie idei RLKS – rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Lokalna Grupa Działania w ramach projektu grantowego zapewnia lokalne wdrażanie grantów w procedurze uzgodnionej z lokalną społecznością w oparciu o lokalne kryteria wyboru.

Zwięzła charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR znajduje się w załączniku nr 3 do LSR.

VIII. 1. Ogólna charakterystyka budżetu w tym wskazanie funduszy EFSI stanowiących źródło finansowania LSR

LSR jest strategią wielofunduszkową, współfinansowaną z 3 źródeł zgodnie z poniższym:

Nazwa funduszu UE	Program	Działanie	Maksymalna kwota [PLN]
Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW)	Poddziałanie 19.2 – Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	6 000 000,00
		Poddziałanie 19.3 – Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania	150 000,00
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WK-P)	Oś priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Działanie 7.1. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	5 564 664,00
Europejski Fundusz Społeczny		Oś priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	2 258 409,00
Fundusz wiodący	Wsparcie funkcjonowania LGD (koszty bieżące i aktywizacja/animacja)		2 050 000,00
SUMA LSR			16 023 073,00

Zasady ustalania kwot:

- Maksymalna kwota poddziałania 19.2 uzależniona jest od liczby ludności zamieszkującej obszar objęty LSR tj. gminę Chełmża, Łubianka, Łysomice, Papowo Biskupie i miasto Chełmża na dzień 31.12.2013 r. tj. 45 033 osób
- Wysokość kosztów na działanie 19.3 PROW ustalono zgodnie z dokumentem „Sposób ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR” na poziomie 3% kwoty limitu przeznaczonej na działanie 19.2 PROW
- Zgodnie z założeniem PROW 50% budżetu wskazanego na poddziałanie 19.2 przeznaczono na realizację przedsięwzięć związanych z tworzeniem miejsc pracy
- W przypadku PROW kwota zaplanowana w ramach LSR obok pomocy przewidzianej na wsparcie beneficjentów obejmuje także krajowy wkład środków publicznych pochodzących ze środków własnych beneficjentów, będących podmiotami sektora finansów publicznych w wysokości zapewniającej współfinansowanie wkładu EFRROW
- Kwoty do RPO WK-P zostały oszacowane w oparciu o wskaźniki przyjęte Stanowiskiem Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 czerwca 2015 r. do wyliczenia wartości wsparcia na wdrażanie operacji w ramach LSR
- Koszt funkcjonowania LGD (koszty bieżące i aktywizacja/animacja) z uwagi na wielofunduszkowy charakter LSR zostaną pokryte z 1 wyznaczonego funduszu tzw. funduszu wiodącego, który zostanie wskazany LGD przez Samorząd Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

VIII.2. Opis powiązań budżetu z celami LSR

Przedsięwzięcia	Wartość [PLN]	Cele szczegółowe LSR	Wartość [PLN]	Cel ogólny LSR	Wartość [PLN]
1.1.1 „Tu żyję tu pracuję” – nowe miejsca pracy na Ziemia Gotyku	3 000 000,00	1.1. Tworzenie nowych miejsc pracy , w tym dla grup defaworyzowanych	3 000 000,00	1. Wzrost gospodarczy LSR Ziemia Gotyku	4 836 339,00
1.1.2 Chełmża ośrodkiem przedsiębiorczości lokalnej	1 836 339,00	1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku	1 836 339,00		
2.1.1 Odnowione wsie szansą dla ich mieszkańców	3 728 325,00	1.2. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku	3 728 325,00	2. Poprawa standardu życia na obszarze LSR	6 428 325,00
2.2.1 Ziemia Gotyku atrakcyjna dla mieszkańców i turystów	2 700 000,00	1.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku	2 700 000,00		
3.1.1. Razem dla siebie i dla innych	300 000,00	3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku	300 000,00	3. Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR	4 758 409,00
3.2.1. Lokalne Ośrodki włączenia społecznego	2 258 409,00	1.3. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku	2 258 409,00		
3.3.1. Lokalna grupa działania animatorem życia społecznego	2 200 000,00	3.3. Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku	2 200 000,00		
RAZEM LSR					16 023 073,00

3. Zasady premiowania projektów, w których wkład własny Wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy:

Intensywność pomocy dla poszczególnych przedsięwzięć w ramach LSR oraz zasady premiowania projektów zostały szczegółowo określone w rozdziale V Cele i wskaźniki oraz VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanowienia kryteriów wyboru

Projekty, w ramach których wkład własny Wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy premiowane są w dwojaki sposób:

- **po pierwsze** – poprzez preferencje w ramach lokalnych kryteriów wyboru w ramach następujących przedsięwzięć LSR:

Nazwa przedsięwzięcia	Nazwa kryterium	Ocena punktowa
Przedsięwzięcie 1.1.1 „Tu żyję i tu pracuję” – nowe miejsca pracy na Ziemi Gotyku – operacje w ramach rozwijania działalności gospodarczej	Wkład własny wnioskodawcy w kosztach realizacji projektu	4 pkt - wnioskodawca zakłada wyższy poziom wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR o minimum 5 punktów procentowych
		2 pkt – wnioskodawca zakłada wyższy poziom wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR o minimum 2 punkty procentowe
		0 pkt – wnioskodawca nie zakłada wyższego poziomu wkładu

		własnego niż minimalny wkład określony w LSR
Przedsięwzięcie 1.2.1 Chełmża ośrodkiem przedsiębiorczości lokalnej – w ramach projektów grantowych	Wkład własny wnioskodawcy (Grantobiorcy) w kosztach realizacji grantu	5 pkt - Grantobiorca zakłada wyższy poziom wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR o minimum 5 punktów procentowych 3 pkt – Grantobiorca zakłada wyższy poziom wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR o minimum 3 punkty procentowe 0 pkt – Grantobiorca nie zakłada wyższego poziomu wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR
Przedsięwzięcie 2.1.1. – Odnowione wsie szansa dla ich mieszkańców	Wkład własny wnioskodawcy w kosztach realizacji projektu	5 pkt - wnioskodawca zakłada wyższy poziom wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR o minimum 5 punktów procentowych 3 pkt – wnioskodawca zakłada wyższy poziom wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR o minimum 3 punkty procentowe 0 pkt – wnioskodawca nie zakłada wyższego poziomu wkładu własnego niż minimalny wkład określony w LSR
Przedsięwzięcie 3.1.1 – Razem dla siebie i dla innych w ramach projektów grantowych	Wkład własny wnioskodawcy (Grantobiorcy) w kosztach realizacji grantu	5 pkt – Grantobiorca zakłada wkład własny na poziomie minimum 10% wnioskowanej kwoty kosztów kwalifikowalnych 3 pkt – Grantobiorca zakłada wkład własny na poziomie minimum 5% wnioskowanej kwoty kosztów kwalifikowalnych 0 pkt – Grantobiorca nie zakłada wkładu własnego

- **po drugie** – w przypadku równej liczby punktów o miejscu na liście operacji wybranych decyduje kryterium kluczowe:
- w pierwszej kolejności wysokość wkładu własnego Wnioskodawcy, tj.** Wnioskodawca zakładający większy udział wkładu własnego w kosztach kwalifikowalnych zostanie sklasyfikowany na wyższym miejscu listy operacji wybranych, a w przypadku przedsięwzięć, gdzie nie ma kryterium „wkładu własnego”, decyduje tzw. „kryterium kluczowe” wskazane w każdym przedsięwzięciu,
  - w dalszej kolejności** – decyduje data i godzina złożenia wniosku o przyznanie pomocy w miejscu wskazanym w ogłoszeniu o naborze.

Budżet na operacje w przedsięwzięciu 1.1.1. „TU ŻYJĘ I TU PRACUJĘ” - NOWE MIEJSCA PRACY NA ZIEMI GOTYKU dedykowane w LSR grupom defaworyzowanym oraz na tworzenie nowych miejsc pracy w tym samozatrudnienie, natomiast budżet na projekty w przedsięwzięciu 3.2.1. „LOKALNE OŚRODKI WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO” dedykowany jest osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Rozdział IX. Plan komunikacji

Plan komunikacji LSR opisuje cele, działania komunikacyjne i środki przekazu, służące przekazywaniu i pozyskiwaniu informacji w relacjach pomiędzy społecznością lokalną a LGD Ziemia Gotyku. Realizacja działań komunikacyjnych LGD w latach 2016-2023 ma zapewnić prawidłowe i efektywne wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. W wyniku zastosowania instrumentu RLKS czyli “Rozwój lokalny kierowany przez społeczność”, LGD za swoje zadanie stawia systematyczne rozwijanie potencjału społeczności lokalnej do świadomego osiągnięcia celów strategii.

Ten etap prac nad przygotowaniem LSR opierał się na założeniach planu włączenia społeczności lokalnej w opracowanie LSR poprzez zastosowanie różnych metod partycypacji. W celu wypracowania najtrafniejszych form komunikacji dwustronnej przeprowadzono kilka metod partycypacji z różnymi grupami odbiorców: badania ankietowe za pomocą formularza online, badanie fokusowe z osobami działającymi w obszarze wykluczenia społecznego, warsztaty zespołu partycypacyjnego, debaty i dyskusje oraz konsultacje za pomocą strony internetowej LGD (możliwość złożenia uwag za pomocą formularza word). Zapisane w planie komunikacji treści wynikały w znacznej mierze z wyników badań ankietowych, które zostały przeprowadzone w I poł. listopada 2015 roku. Wyniki badań są opublikowane na stronie internetowej LGD www.lgd.ziemiagotyku.com (Raport z konsultacji społecznych z zakresu planu komunikacji LGD Ziemia Gotyku). W badaniu a następnie w planie komunikacji zostały określone szczególne formy komunikowania się z osobami z grup defaworyzowanych oraz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W komunikacji z tymi grupami szczególnie nacisk LGD położy na komunikację bezpośrednią (spotkania, wywiady indywidualne, animacja w środowisku

lokalnym). Uczestnicy konsultacji do projektu planu zaproponowali włączenie wymianę dobrych praktyk poprzez wyjazdy studyjne do innych LGD oraz uwzględnienie szerokiej kampanii w formie materiałów informacyjnych w 2016 roku. Uwagi zostały zaakceptowane.

Znaczenie działań komunikacyjnych – promocji LSR i LGD zostało ujęte także w **kryteriach wyboru operacji i grantów**, gdzie premiowane będą różnorodne formy informowania i promowania o LSR i źródłach finansowania LSR.

Plan komunikacji jest dokumentem pokazującym, w jaki sposób LGD tworzy warunki do aktywnego i ciągłego uczestnictwa lokalnej społeczności w bieżącym wdrażaniu LSR oraz podnoszeniu potencjału kapitału społecznego na obszarze LSR.

Plan określa podstawowe zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych LSR, sposób pozyskiwania informacji zwrotnych, a w szczególności cele i adresatów, wskazuje zakładane działania informacyjne i promocyjne, planowane efekty działań promocyjnych i informacyjnych oraz budżet przewidziany na działania komunikacyjne. Plan komunikacji jest spójny z harmonogramem wdrażania LSR, na początku planuje się dużą kampanię informacyjną i promocyjną ukierunkowaną na dotarcie z informacją o LGD i LSR do jak największej ilości mieszkańców obszaru LSR, zainteresowanie mediów i innych ważnych interesariuszy lokalnych działalnością LGD i możliwościami wynikającymi z LSR.

Plan komunikacji, tak jak cała działalność LGD będzie monitorowany i będzie podlegał ewaluacji. LGD przewiduje cykliczne badanie stosowanych środków przekazu i zaproponowanych działań komunikacyjnych pod kątem osiągnięcia planowanych efektów, a także racjonalnego wykorzystania budżetu planu komunikacji.

LGD przewiduje badanie jakości usług świadczonych przez Biuro LGD i działających na jego zlecenie wykonawców. Badania oceny efektywności działań komunikacyjnych będą prowadzone poprzez ankiety satysfakcji np. ze szkoleń, spotkań informacyjnych, jakości świadczonego doradztwa oraz co 2 lub 3 lata prowadzone badania efektywności komunikacyjnej działalności LGD w ramach badań ewaluacyjnych LGD. Miernikiem efektywności będzie również wzrost świadomości mieszkańców na temat funkcjonowania LGD i korzyści z niej płynących. Szczególnym zadaniem badawczym jest ewaluacja zaplanowana w latach 2018, 2021, 2023.

Szczegółowy opis jego celów i wskaźników działań komunikacyjnych oraz grup docelowych znajduje się w Planie komunikacji stanowiący załącznik nr 5 do LSR.

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach LSR zakładają podjęcie wielu spójnych ze sobą działań, projektów, inicjatyw, przez różne grupy beneficjentów, pozytywnie wpływając na obszar. Zintegrowane podejście do rozwoju obszaru LSR daje szansę na realizację założonych w LSR celów i przedsięwzięć.

Przedsięwzięcia 1.1.1 „Tu żyje i tu pracuję – nowe miejsca pracy na Ziemia Gotyku” oraz przedsięwzięcie 1.2.1 Chelmska ośrodkiem przedsiębiorczości lokalnej wiąże się mocno z rozwojem przedsiębiorczości. W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą osoby podejmujące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorcy rozwijający swoją firmę, dzięki czemu nastąpi wzrost zatrudnienia, zwiększy się konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw. Mieszkańcy z obszaru LGD będą mieli możliwość pracować blisko miejsca swojego zamieszkania. Działania są skierowane głównie do osób z grup defaworyzowanych w tym osób bezrobotnych. Samorządy lokalne tworząc tereny inwestycyjne i zachęcając potencjalnych przedsiębiorców do zainwestowania wpływają korzystnie na rozwój przedsiębiorczości. Współpraca pomiędzy tymi podmiotami przyniesie obojętne korzyści.

Przedsięwzięcie 2.1.1. „Odnowione wsie szansą dla ich mieszkańców” charakteryzuje się zintegrowaniem różnych podmiotów. Samorządy lokalne realizują projekty na obszarach o szczególnych problemach społeczno-gospodarczych, zmierzają do ożywienia lokalnej społeczności, angażując mieszkańców w działania na rzecz swoich miejscowości. Uzupełnieniem tych działań jest przedsięwzięcie 3.2.1 „Lokalne ośrodki włączenia społecznego”, za pomocą którego będą wspierane osoby zagrożone ubóstwem oraz wykluczone społecznie. Aktywizacja społeczności lokalnej wpłynie pozytywnie na rozwój społeczno-zawodowy obszaru. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami pozwoli na realizację projektów edukacyjnych, podnoszących kwalifikację zawodową osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie, w konsekwencji zatrudnienie tych osób przez lokalnych przedsiębiorców.

Na obszarze LSR będą również realizowane projekty dotyczące rozwoju atrakcji turystycznych, obiektów rekreacyjnych i kulturalnych. I tak w ramach Przedsięwzięcia 2.2.1 „Ziemia Gotyku atrakcyjna dla mieszkańców i turystów” planuje się zintegrowanie różnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w oparciu o wykorzystanie zabytków, lokalnych tradycji i kultury. W rozwój atrakcji turystycznych będą zaangażowane podmioty z sektora publicznego, społecznego i mieszkańcy. Uzupełnieniem powyższych działań będzie Przedsięwzięcie 3.1.1 „Razem dla siebie i dla innych”, rozwijając lokalne inicjatywy społeczne i kulturalne. Współpraca organizacji społecznych z mieszkańcami pozwoli na wypracowanie wspólnych projektów aktywizujących lokalną społeczność. **Przedsięwzięcie służy do realizacji celu szczegółowego 3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku, który w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod (działania szkoleniowe, imprezy promocyjne, materiały promocyjne) i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów (publicznego, społecznego i mieszkańców) służy problemom i potrzebom wskazanym w analizie SWOT: Niezaspokojona potrzeba dostępu do usług specjalistycznych w zakresie edukacji, zdrowia; Niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR; Zbyt małe wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej np. świetlic wiejskich z powodu braku stałej obsługi i oferty; Zbyt słabo rozwinięta oferta kulturalna, małe wsparcie na kultywowanie tradycji lokalnych.**

Cele LSR są spójne i powiązane, w efekcie wzajemnie się wzmacniają, dając efekt synergii w płaszczyźnie rozwoju społeczno-gospodarczego. W tym kontekście integrują 4 branże gospodarki wskazane w diagnozie i w wynikach badań własnych oraz konsultacji społecznych jako kluczowe w rozwoju konkurencyjności gospodarczej i społecznej obszaru. Rozwój społeczny i gospodarczy są ze sobą ściśle powiązane, dlatego na obszarze LSR **kluczowe branże gospodarki** wymagające szczególnego wsparcia wg sekcji PKD:

1/ - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ (Sekcja R), z wyłączeniem działalności bibliotek i archiwów publicznych oraz działalności klubów sportowych; 2/ EDUKACJA (Sekcja P); 3/ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI (Sekcja I); 4/ OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA (Sekcja Q) z wyłączeniem działalności szpitali i pogotowia ratunkowego.

Z badań w zakresie potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR oraz przeprowadzonych konsultacji wynika, że w niewystarczającym stopniu zaspokojone są potrzeby mieszkańców w zakresie: dostępu do żłobków i przedszkoli, oświaty i edukacji, kultury, rekreacji i wypoczynku oraz ochrony zdrowia. Zdiagnozowano popyt na usługi niepubliczne w ww. zakresach. Ze zgłoszonych koncepcji projektów osób prowadzących działalność gospodarczą lub planujących podjęcie działalności wynika także zainteresowanie rozwojem usług o charakterze użytecznym dla lokalnej społeczności (np. prywatne szkoły, pozaszkolne formy edukacji, prywatne domy pomocy społecznej dla osób starszych, praktyka lekarska i dentystryczna, usługi turystyczne i rekreacyjne).

Wszystkie cele LSR integrują ww. branże gospodarki – cel 1 zakłada bezpośrednie wsparcie rozwoju i działalności gospodarczej z premiowaniem działalności określonych jako kluczowe branże gospodarki LSR, cel 2 będzie służyć poprawie infrastruktury, która poprawi atrakcyjność obszaru w aspekcie społecznym i gospodarczym poprzez rewitalizację obszarów zdegradowanych, poprzez rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej; cel 3 będzie wzmacniał lokalny kapitał społeczny, niezbędny do rozwoju gospodarczego obszaru, a w szczególności wzmacniał kompetencje mieszkańców, promował walory obszaru i aktywny styl życia z poszanowaniem dla środowiska naturalnego.

Lokalna Strategia Rozwoju LGD Ziemia Gotyku jest spójna i komplementarna z innymi dokumentami strategicznymi dotyczącymi jej obszaru, zarówno na poziomie krajowym, regionalnym czy na poziomie gmin.

Spójność na poziomie krajowym				
Dokument strategiczny	Cel ogólny/priorytet	Cel szczegółowy/zadania/	zakres	Powiązanie z celami LSR Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	Oś priorytetowa 9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	-	Silne powiązanie ubóstwa i wykluczenia społecznego z sytuacją osób na rynku pracy, potrzeba realizacji działań poprawiających zdolność do pracy i dostęp do wysokiej jakości usług włączających. Potrzeba przebudowy systemu świadczeń społecznych w celu stymulowania aktywności zawodowej oraz lepszego ich adresowania i dostosowania do potrzeb odbiorców oraz konieczność rozwoju systemu aktywnej integracji.	Wymieniona oś priorytetowa jest spójna z celem 3.2 LSR – Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Komplementarność odnosi się do działań z zakresu pomocy osobom wykluczonym społecznie, zwiększenie aktywności osób na rynku pracy, aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców. Uzupełnieniem jest cel 1.1 preferujący zakładanie działalności i zatrudnianie osób z grup defaworyzowanych w tym osób bezrobotnych.
Spójność na poziomie regionalnym (województwa)				
Dokument strategiczny	Cel ogólny/priorytet	Cel szczegółowy/zadania/	zakres	Powiązanie z celami LSR Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020, plan modernizacji do roku 2020	-	1. Gospodarka i miejsca pracy 2. Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	a. Zwiększenie liczby miejsc pracy, a więc ograniczenie bezrobocia poprzez aktywne działania związane z poprawą warunków tworzenia miejsc pracy i zwiększania zatrudnienia, celem pośrednim jest także rozwój przedsiębiorczości, rozumiany zarówno jako zwiększanie liczby zarejestrowanych podmiotów, jak i zwiększanie potencjału	Cel ten jest zgodny z celem LSR 1.1. oraz 1.2 gdzie środki finansowe mają być przeznaczone na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych, oraz utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, co znacznie wpłynie na zwiększenie zatrudnienia na obszarze LSR. Cel ten jest zgodny z celem 3.1, który obejmuje działania rozwijające lokalne inicjatywy społeczne i kulturalne, integrację oraz aktywizację organizacji pozarządowych oraz mieszkańców. Uzupełnieniem będą cele 3.2, oraz 3.3 gdzie realizowane działania w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru LSR, w

		3. Tożsamość i dziedzictwo	<p>podmiotów już funkcjonujących.</p> <p>b. Podniesienie kapitału ludzkiego i społecznego województwa, a także zapewnienie wysokiego standardu usług publicznych dla mieszkańców regionu</p> <p>c. Zbudowanie identyfikacji regionalnej mieszkańców oraz rozpoznawalnego i pozytywnie postrzeganego wizerunku województwa na zewnątrz.</p>	<p>szczegółności osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, również Lokalna Grupa Działania w ramach swoich środków będzie prowadziła działania edukacyjne, informacyjne, promocyjne co również przyczyni się do podnoszenia poziomu kapitału społecznego. Dodatkowo cele 2.1. oraz 2.2 pośrednio również są powiązane z celem aktywne społeczeństwo i sprawne usługi. W ramach celów LSR mają być realizowane projekty infrastrukturalne, dzięki czemu miejscowości zostaną odnowione, powstaną nowe miejsca rekreacji, kultury i turystyki, co pozytywnie wpłynie na aktywizację lokalnej społeczności. Cel jest spójny z celem 2.2 - Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej, który swoim zakresem obejmuje działania w oparciu o wykorzystanie zabytków, lokalnych tradycji i kultury obszaru LSR.</p>
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego	Konsolidacja potencjału partnerów ZIT na rzecz rozwoju nowoczesnych funkcji metropolitalnych BTOF	Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy i wsparcie procesów inkluzji w BTOF	Cel dotyczy podstawowego zasobu, kluczowego dla rozwoju obszaru funkcjonalnego, ale też i całego regionu – mianowicie szeroko rozumianych istniejących zasobów ludzkich. Zdiagnozowany na obszarze funkcjonalnym poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym oraz biernością zawodową związaną z urodzeniem i posiadaniem dziecka nakazuje podjąć interwencję skierowaną nie tylko na tworzenie przyszłych kadr nowoczesnej gospodarki, ale przede wszystkim na	Cel jest spójny z celem 3.2 obejmujący zakresem aktywność społeczno-zawodową osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, poprzez aktywizację zawodową i animację społeczną podniesie się poziom życia mieszkańców, zwłaszcza osób w szczególnie trudnych sytuacjach życiowych. Uzupełnieniem będzie cel 2.1 - Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych, dzięki któremu wspierane będą obszary zdegradowane o negatywnych zjawiskach gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych

			uwolnienie uśpionego potencjału zasobów już istniejących. Interwencja nakierowana na zwalczanie szeroko rozumianego wykluczenia społecznego przynosi jednocześnie szanse obniżenia nakładów na opiekę społeczną w przyszłości, a także ma niezbywalny walor edukacyjny i wspierający w zakresie poczucia wpływu na swoje życie, szczególnie w środowiskach zagrożonych dziedziczeniem dysfunkcji społecznych (bezrobocie, zależność od instytucji opiekuńczych, itp.)	
Strategia Polityki Społecznej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020	Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu	Wsparcie działalności społeczno-zawodowej mieszkańców regionu	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych poprzez realizację programów rynku pracy i inne formy aktywnej integracji, promowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej jako instrumentu integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych, aktywizacja społeczna i zawodowa osób korzystających z pomocy społecznej poprzez pracę socjalną i aktywne formy integracji społecznej w szczególności osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy oraz rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, upowszechnianie i kształtowanie postaw przedsiębiorczych w ramach systemu edukacji formalnej i nieformalnej, upowszechnianie i wspieranie programów wdrażających innowacyjne metody integracji społecznej, w tym także profilaktyki dzieci i młodzieży oraz wzmacniania relacji międzypokoleniowych i sąsiedzkich	Cel Strategii Polityki Społecznej województwa wpisuje się w cel 3.2 LSR, gdzie wspierane będą osoby z grup defaworyzowanych oraz osoby wykluczone społecznie, ze szczególnym naciskiem na osoby bezrobotne, bez wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Będą realizowane projekty aktywizujące lokalną społeczność, dzieci i młodzież, powodując wzrost poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR. Uzupełnieniem będzie cel 1.1, który będzie preferował pomoc dla osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy oraz przedsiębiorców, którzy zatrudnią taką osobę.
Strategia Rozwoju	Rozwój	Dobrze	Wysoka aktywność społeczna,	Cel Strategii Rozwoju Powiatu Toruńskiego jest spójny z

Powiatu Toruńskiego 2012-2020	przedsiębiorczości i infrastruktury zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców powiatu	funkcjonujący system wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	przeciwdziałanie przemocy w środowisku, aktywizacja osób wykluczonych, aktywna współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi.	celem 3.2 LSR obejmujący aktywność społeczno-zawodową osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, uzupełnieniem jest również cel 2.1. obejmujący zadania na obszarach o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych
Spójność na poziomie gmin				
Dokument strategiczny	Cel ogólny/priorytety	Cel szczegółowy/zadania	zakres	Powiązanie z celami LSR Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku
Strategia Rozwoju Miasta Chełmża na lata 2007-2016	Przyjazne miasto	Atrakcyjna oferta rekreacyjno-turystyczna, kulturalna i edukacyjna	Promocja oferty rekreacyjno- turystycznej, kulturalnej i edukacyjnej miasta, organizacja imprez, współpraca z organizacjami turystyczno-kulturalnymi, rewitalizacja śródmieścia, rekultywacja jeziora i jego otoczenia, rozbudowa terenów zieleni miejskiej, modernizacja i rozbudowa obiektów oświatowych, rozbudowa infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i kulturalnej miasta	Cel szczegółowy Strategii Miasta Chełmża jest ściśle powiązany z celem 2.2 Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej. W ramach celu przewiduje się projekty uatrakcyjnijające miejscowości obszaru LGD, utworzenie i odnowienie miejsc turystycznych i rekreacyjnych, rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej
Strategia Rozwoju Gminy Chełmża na lata 2015-2025	Zrównoważony rozwój gminy Chełmża z wykorzystaniem istniejącego potencjału gospodarczego, infrastrukturalnego i ludzkiego	Rozwój przedsiębiorczości turystyki i rekreacji	Opracowanie gminnego programu wspierania przedsiębiorczości, Wsparcie oraz aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w zakresie nierealizowanym przez wyspecjalizowane instytucje np. spółdzielnie socjalne, Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym ekologicznego, Opracowanie oferty terenów przeznaczonych pod inwestycje, Dozbrojenie terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod działalność gospodarczą, rozwój gospodarstw agroturystycznych, Promocja walorów turystycznych i historycznych gminy, Rozwój sektora usług gastronomiczno-	Cel ten jest zgodny z celem 1.1 LSR, który będzie obejmował osoby podejmujące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorców planujących rozwój swojej firmy, wspierane będą osoby z grup defaworyzowanych w tym osoby bezrobotne. Dodatkowo cel Strategii Rozwoju Gminy Chełmża jest również zgodny z celem 2.2 LSR który swoim zakresem będzie obejmował inwestycję w infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną, kulturalną, zabytkową.

			hotelarskich, Udostępnienie turystom cennych miejsc historycznych	
Strategia Rozwoju Gminy Papowo Biskupie na lata 2009-2016	Wysoka spójność społeczno-gospodarcza i przestrzenna Gminy Papowo Biskupie	Wysoki standard życia społecznego, opartego o dobry system zarządzania	Aktywizacja organizacji pozarządowych, bogata i szeroka oferta kulturalna, wprowadzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych, duża liczba zajęć pozalekcyjnych, pełne wykorzystanie świetlic wiejskich	Cel Strategii Rozwoju Gminy Papowo Biskupie jest spójny z celem 3.1 Lokalnej Strategii Rozwoju, obejmujący rozwój lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych, aktywizowanie w życie społeczne organizacji pozarządowych i mieszkańców obszaru.
Strategia Rozwoju Gminy Łubianka na lata 2015-2023	zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy łubianka	Zwiększenie ilości podmiotów gospodarczych oraz ilości trwałych miejsc pracy	Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie zakładania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz rozwoju działalności rolniczej, Pełne wykorzystanie potencjału gospodarczego, w tym terenów inwestycyjnych, Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym usług gastronomiczno-hotelarskich, Zwiększenie skali promocji gminny i jej zasobów, większe zaangażowanie samorządu lokalnego w tworzenie warunków do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej, w tym poprzez tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości	Cel ten jest zgodny z celem 1.1 LSR - Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych. Środki finansowe skierowane będą do osób podejmujących i rozwijających działalność gospodarczą, preferowane wsparcie dla osób bezrobotnych
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Łysomice na 2007-2015	-	Zadania obejmujące poprawę warunków jakości życia. i	Rozwój komunalnego budownictwa mieszkaniowego, Tworzenie nowych miejsc pracy, Aktywizacja bezrobotnych poprzez organizację robót interwencyjnych i zmiany przygotowania zawodowego, Kontynuacja polityki związanej ze stosowaniem ulg i zwolnień podatkowych, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych,	Zadania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Łysomice są powiązane z celem 1.1 Tworzenie nowych miejsc pracy, tym dla grup defaworyzowanych, środki skierowane dla osób podejmujących i rozwijających działalność gospodarczą

Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania oraz wdrażanie zaplanowanej LSR będzie na bieżąco **monitorowane** i poddawane okresowym **badaniom ewaluacyjnym** w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działania. Ewaluacja jest konieczna do sprawnego i efektywnego wydatkowania środków publicznych w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego.

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych danych na temat strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, w celu weryfikacji zgodności przedsięwzięć/ projektów z założonymi celami. Dotyczy to głównie monitorowania wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania w poszczególnych celach LSR oraz harmonogramu i budżetu lokalnej strategii rozwoju. Monitoring spełnia funkcję wewnętrznej kontroli realizacji LSR i funkcjonowania LGD, systematycznego sprawdzania czy wytyczone cele zostały osiągnięte.

Zadania monitoringu realizacji LSR i funkcjonowania LGD to:

a. Monitoring na potrzeby kontroli

Monitoring ma na celu pomiar postępu, systematyczne kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD.

b. Monitoring na potrzeby sprawozdawczości

Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania są analizowane i wykorzystywane do przygotowywania raportów/sprawozdań okresowych i końcowych.

c. Monitoring na potrzeby zarządzania jakością

Zarządzanie jakością oznacza czuwanie nad wypracowywaniem pożądaných rezultatów LSR, porównywanie ich adekwatnie do oczekiwań oraz podejmowanie działań zaradczych, gdy zidentyfikuje się odstępstwa.

d. Monitoring na potrzeby zarządzania zmianą

Wspomaganie procesu decyzyjnego, ułatwia znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostały zidentyfikowane zagrożenia, korekta planów, pozwala na wprowadzenie koniecznych działań korygujących (zmian i aktualizacji).

e. Monitoring na potrzeby ewaluacji (ocena okresowa i końcowa - wartościowanie)

Efekty monitorowania będą kluczowym źródłem informacji dla bieżącej oceny i ewaluacji okresowej i końcowej.

Osobą odpowiedzialną za monitoring jest Dyrektor biura LGD, który sporządza sprawozdania półroczne w zakresie elementów podlegających monitorowaniu. Sprawozdania są przekładane do akceptacji Zarządu LGD.

Ewaluacja jest oceną jakości podejmowanych działań, mocnych i słabych stron działania. LGD planuje i prowadzi proces ewaluacji sposobu realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD w celu systematycznego podnoszenia efektywności rezultatów LSR oraz jakości swoich działań i usług prowadzonych przez biuro LGD. W ramach działalności LGD bardzo ważną rolę odgrywają działania informacyjne i doradcze skierowane do szerokiej grupy odbiorców tj. mieszkańców obszaru działania LGD określone w planie komunikacji.

LGD będzie prowadzić ewaluację wewnętrzną w formie corocznych ćwiczeń analityczno-refleksyjnych oraz ewaluację zewnętrzną w formie zleconego jednorazowego badania ewaluacyjnego w okresie 2020-2022.

Planowane metody i techniki badania ewaluacyjnego

W badaniach ewaluacyjnych zastosowane będzie podejście triangulacji, czyli wykorzystanie różnorodnych metod badawczych zbierających dane ilościowe i jakościowe.

Rekomendowane metody badania ewaluacyjnego:

1. Analiza danych zastanych (desk research) – analiza danych dostępnych w biurze Lokalnej Grupy Działania, m.in. wnioski o przyznanie pomocy złożone do biura LGD przez wnioskodawców wraz z dokumentacją konkursową, listy obecności ze spotkań/szkoleń, materiały informacyjne i promocyjne, dokumenty Zarządu i Komisji Rewizyjnej, oraz dokumentacja dotycząca wyboru operacji i projektów grantowych w zakresie działalności Rady Stowarzyszenia.
2. Badania ankietowe wśród członków Zarządu i Rady.
3. Wywiady z przedstawicielami Rady i pracownikami biura LGD.
4. Badania oceny efektów wdrażania LSR i oceny funkcjonowania biura LGD wśród lokalnych liderów w formie ankiety online.
5. Analiza stworzonych przez LGD opracowań, badań i analiz w obszarze zgodnym z przedmiotem badania.

Proces ewaluacji z perspektywy Lokalnej Grupy Działania został podzielony na następujące etapy, które będą realizowane w odpowiednio przyjętym harmonogramie ewaluacji:

1. Zarząd LGD identyfikuje potrzebę ewaluacji – oceny swoich działań oraz strategii rozwoju obszaru, na którym działa, a następnie podejmuje decyzję o rozpoczęciu procesu ewaluacji z użyciem odpowiednich metod poprzez wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za ten proces z ramienia Zarządu LGD;
2. Określenie zakresu i czasu przeprowadzenia zadania ewaluacyjnego oraz wyłonienie wykonawcy badania ewaluacyjnego tzw. ewaluatora zewnętrznego który współpracuje z przedstawicielem Zarządu w całym procesie badania.
3. Ewaluator opracowuje zbiór pytań dotyczących zakresu ewaluacji oraz ustala model ewaluacji wraz z harmonogramem;
4. Ewaluator zbiera dane do oceny poprzez użycie rekomendowanych metod i narzędzi;
5. Ewaluator analizuje pozyskane dane i opisuje wnioski z ewaluacji;
6. Ewaluator prezentuje wyniki ewaluacji podczas posiedzenia Walnego Zebrania Członków, a następnie zostają przedstawione działania naprawcze, które muszą zostać podjęte w celu usprawnienia działań pod kątem realizacji założonych celów rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
7. Raport z ewaluacji jest publikowany na stronie internetowej LGD.
8. Wdrożenie zaleceń wyników badań ewaluacyjnych.

Organem odpowiedzialnym za proces ewaluacji jest Zarząd LGD, który zleca przeprowadzenie badania ewaluacyjnego, czuwa nad jego przebiegiem i prezentacją raportu ewaluacyjnego, a następnie nad wykonaniem zaleceń lub działań naprawczych, wynikających z badania ewaluacyjnego.

LSR obejmująca teren miasta Chełmży oraz gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie stanowi instrument realizacji założeń Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020, poprzez wykorzystanie m.in. środków pomocowych Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020, w tym pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

W myśl art. 48 ust. 1 oraz ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą środowiskową, organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 pkt 2 przedmiotowej ustawy, może - po uzgodnieniu z właściwymi organami – odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień tego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia zawierającego informacje, o których mowa w art. 49 ww. ustawy środowiskowej.

Mając na uwadze powyższe, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku z siedzibą w Brąchnówku, wystąpiła do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność w okresie programowania 2014-2020, obejmującej teren miasta Chełmży oraz gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie. W odpowiedzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 25 września 2015 r., znak WOO.410.421.2015.KJ, oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy, pismem z dnia 25 września 2015 r., znak NNZ.9022.3.531.2015, uzgodnili możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowiska dla przedmiotowego dokumentu.

Uzasadniając powyższe, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy ustalił, iż założenia LSR stanowią, z punktu widzenia ochrony środowiska, niewielką modyfikację ustaleń zawartych w przyjętej „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+” i w „Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Dla wymienionych powyżej dokumentów przeprowadzone zostały postępowania SOOŚ w myśl ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym, nie występuje zasadność powielania procedury ocenowej, mając na względzie w szczególności stopień ogólności informacji zawartych w przedłożonym dokumencie i biorąc pod uwagę uwarunkowania wskazane w art. 49 ustawy środowiskowej, Regionalny Dyrektor uznał na tym etapie postępowania, iż realizacja założeń przesłanego opracowania nie powinna znacząco oddziaływać na środowisko.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy orzekł, iż opracowany dokument dotyczy wyłącznie niewielkich modyfikacji przyjętego już dokumentu, tj. uszczegółowienia „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+”, dla którego przeprowadzono postępowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Biorąc pod uwagę łączne uwarunkowania wynikające z art. 49 ustawy środowiskowej, uznał, że przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie jest konieczne.

Mając na względzie ww. stanowiska organów, uwarunkowania określone w art. 49 ustawy środowiskowej, a w szczególności fakt, że przygotowywana Lokalna Strategia Rozwoju w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w okresie programowania 2014-2020 obejmująca teren miasta Chełmży oraz gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice oraz Papowo Biskupie stanowi instrument wykorzystania środków unijnych w okresie programowania 2014 – 2020, wskazując listę przedsięwzięć, spośród których realizacja części z nich poprzedzona będzie stosowną analizą z zakresu oddziaływania na środowisko (zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami), Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku odstąpiła od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

Na podstawie art. 49 ustawy środowiskowej przy odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko analizie poddano następujące uwarunkowania:

a. Charakter działań przewidzianych w LSR

W ramach Strategii realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu żywienia społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich poprzez aktywizację mieszkańców oraz poprawę uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym. Dokument wyznacza jedynie ogólne ramy realizacji przedsięwzięć nie wskazując ich szczegółowych parametrów, takich jak ich dokładna lokalizacja, typ oraz skala czy też powierzchnia zabudowy. Strategia określa jedynie ogólny charakter oraz rodzaj działań, które objęte zostaną wsparciem.

Zadania inwestycyjne i nieinwestycyjne w projektowanej LSR skupiać się będą m. in. na działaniach infrastrukturalnych przyczyniających się do rewitalizacji społeczno-gospodarczej miejscowości wiejskich, wsparciu inwestycyjnym mikro i małych przedsiębiorstw, wspieraniu tworzenia i rozwoju małych inkubatorów przedsiębiorczości poprzez zagospodarowanie istniejącej infrastruktury, wspieraniu rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości społecznej. Zakres przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii obejmować będzie również działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz animowania społeczności lokalnej, a także wspierania udziału społeczności lokalnej w realizacji LSR lub wzmocnienia kapitału społecznego, w tym przez podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych.

Wszystkie planowane przedsięwzięcia realizowane będą na obszarze obejmującym teren czterech gmin powiatu toruńskiego i jednej gminy powiatu chełmińskiego, spójnym pod względem terytorialnym i funkcjonalnym, a ich skala również będzie miała wymiar lokalny. Ze względu na charakter możliwych działań oraz skalę oddziaływania, w ramach Strategii nie będą realizowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.

Dodatkowo zaproponowane w przedmiotowym dokumencie przedsięwzięcia będą poddawane odrębnej ocenie środowiskowej w trakcie ich przygotowania i realizacji.

LSR jest instrumentem realizacji założeń „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+” umożliwiające wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej, w tym środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Przygotowanie LSR w myśl założeń instrumentu RLKS w okresie programowania 2014-2020 stanowi uszczegółowienie powyższych dokumentów w wymiarze terytorialnym. RPO WK-P jest dokumentem programowym wyznaczającym ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, więc wpisuje się w art. 46 ust. 2 ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie. Wymienione powyżej opracowania poddane zostały strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko w myśl ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dodatkowo wskazane w Strategii przedsięwzięcia, na etapie ich projektowania, wdrażania i realizacji, poddane zostaną odrębnym procedurom oceny oddziaływania na środowisko.

Założenia, cele, a w szczególności przewidywane w LSR działania wspierają zrównoważony rozwój obszaru jej oddziaływania oraz bezpośrednio przyczyniają się do wdrażania prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska. Zadania zaplanowane są spójne z polityką ekologiczną kraju i województwa, a ich realizacja nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

b. Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko

Bezpośredni zasięg oddziaływań przedsięwzięć przewidzianych w przedmiotowej Strategii obejmuje stanowiący spójną całość obszar pięciu gmin, w tym czterech z powiatu toruńskiego i jednej z powiatu chełmińskiego, położony w północnej części Polski oraz w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w znacznej odległości od granic kraju. W związku z tym realizacja lokalnych działań przewidzianych w niniejszej LSR nie spowoduje wystąpienia oddziaływań transgranicznych. Nie przewiduje się również wystąpienia oddziaływań skumulowanych.

Realizacja wszystkich przedsięwzięć ujętych w omawianej Strategii nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a czas ich oddziaływania winien ograniczać się jedynie do okresu wykonywania prac budowlanych i organizacyjnych. Może wówczas wystąpić okresowe oddziaływanie związane ze zwiększonym poziomem emitowanego hałasu podczas wykonywania robót budowlanych. Oddziaływanie to będzie miało charakter krótkotrwały i odwracalny, bezpośrednio związany z realizacją inwestycji, a jego zasięg pozostanie ograniczony do obszaru objętego pracami budowlanymi. W trakcie, ani w wyniku realizacji zapisanych w Strategii przedsięwzięć infrastrukturalnych nie wystąpi ryzyko dla zdrowia ludzi, ani zagrożenie dla środowiska naturalnego.

Wszystkie możliwe do wystąpienia w wyniku realizacji inwestycji negatywne oddziaływania będą w miarę możliwości eliminowane lub minimalizowane. Realizacja zakładanych inwestycji odbywać się będzie z zachowaniem wszystkich zasad i norm, w tym bezpieczeństwa i polityki, związanych z gospodarowaniem powstałymi w wyniku ich realizacji odpadami. Ponadto nie będą one miały negatywnego wpływu na obszary Natura 2000 oraz na inne obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.

c. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

W obszarze pięciu gmin objętych oddziaływaniem LSR wskaźnik lesistości jest niewielki, łączna powierzchnia wynosi 3 688 ha co stanowi 9,4% ogólnej powierzchni obszaru. Wskaźnik ten jest niższy w stosunku do średniej województwa kujawsko-pomorskiego wynoszącej 23,4% oraz średniej dla kraju - 29,4%. Największe zasoby leśne położone są w gminie Łysomice, które wynoszą 2 922 ha, na tę powierzchnię składa się największy kompleks leśny – rezerwat przyrody „Las Piwnicki” oraz otoczenie jeziora Kamionkowskiego. Z kolei w gminie Łubianka zasoby leśne wynoszą 449 ha, a w gminie Chełmża 281 ha. Najmniejsza powierzchnia leśna występuje w gminie Papowo Biskupie – 35 ha oraz w mieście Chełmża – 1 ha.

Działania przewidziane w LSR nie wpłyną w negatywny sposób na obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego i nie spowodują przekroczenia standardów jakości środowiska czy intensywnego wykorzystania terenu. Prace w obiektach zabytkowych objętych rewitalizacją realizowane będą w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, dzięki czemu zapewniona zostanie właściwa ochrona konserwatorska i planistyczna obiektów i zespołów zabytkowych. Prace związane z realizacją projektów zostaną przeprowadzone w sposób wywierający minimalny wpływ na środowisko przyrodnicze.

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku należy do obszarów o niskim udziale powierzchni chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.). Obszary chronione zajmują 4977 ha, co stanowi 10,6% całej powierzchni obszaru. Występuje tu jeden rezerwat przyrody „Las Piwnicki” o powierzchni 37,2 ha, z chronionym lasem grądowym (300-letnie dęby) i innymi zbiorowiskami roślin leśnych. Ponadto w południowej części gminy Łysomice znajduje się kompleks leśny, który jest włączony do obszaru chronionego krajobrazu zwanego „Obszarem strefy krawędziowej Kotliny Toruńskiej”. Jezioro Kamionkowskie wraz z otoczeniem znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Obszar doliny Drwęcy”. Na terenie gminy Chełmża występuje fragment obszaru chronionego krajobrazu „Obszar kompleksu torfowiskowo-jeziorno-leśnego Zgniłka-Wieczno-Wronie oraz jeden użytek ekologiczny w Zelgnie obejmujący tereny łąk i podmokłych nieużytków w tej miejscowości. Natomiast w południowym fragmencie gminy Łubianka znajduje się część obszaru chronionego krajobrazu nazywanego „Obszarem strefy krawędziowej Kotliny Toruńskiej”.

Poza tym na obszarze LGD Ziemia Gotyku występuje 30 pomników przyrody w postaci pojedynczych wiekowych drzew lub ich skupień.

Działania przewidziane w LSR nie wpłyną w negatywny sposób na wymienione formy ochrony przyrody jak i cały stan środowiska naturalnego. Lokalna Strategia Rozwoju nie będzie realizowana na obszarach chronionych Natura 2000 i w żaden sposób nie będzie na nie oddziaływać.

Reasumując powyższe, jak również biorąc pod uwagę wszelkie wymogi związane z polityką ochrony środowiska, dnia 7 października 2015 r. opublikowana została Informacja o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w okresie programowania 2014-2020 obejmującej teren Miasta Chełmży oraz gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie, która została zamieszczona na stronie internetowej: www.lgd.ziemiagotyku.com w zakładce Aktualności.

Na tym etapie zakończona została procedura związana z przeprowadzeniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla LSR.

Wykaz tabel:

Tabela 1.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD.....	str. 2
Tabela 1.2. Wykaz dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD.....	str. 6-7
Tabela 2.1. Podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną tj. daty spotkań, ilość uczestników – zestawienie.....	str.14-16
Tabela 3.1. Liczba ludności na terenie LGD w latach 2010-2013 według zamieszkania/ zameldowania.....	str. 19
Tabela 3.2. Ludność wg funkcjonalnych grup wieku w podziale na gminy w roku 2013.....	str. 19
Tabela 3.3. Liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem w latach 2010-2014.....	str. 20
Tabela 3.4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	str. 21
Tabela 3.5. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców.....	str. 22
Tabela 3.6. Bezrobotni zarejestrowani wg płci (liczba osób) wg stanu na dzień 31.12.2014 na obszarze LGD.....	str. 23
Tabela 3.7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%) na obszarze LGD w 2014 roku.	str. 23
Tabela 3.8. Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia.....	str. 25
Tabela 3.9. Zestawienie podmiotów sektora społecznego obszaru LSR na dzień 31.08.2015r.....	str. 25
Tabela 3.10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.....	str. 26
Tabela 3.11. Liczba osób objętych pomocą społeczną na obszarze LGD.....	str. 27
Tabela 3.12. Liczba osób niepełnosprawnych na obszarze LSR	str. 28
Tabela 3.13. Liczba osób długotrwale bezrobotnych.....	str. 28
Tabela 3.14. Liczba osób bezdomnych na obszarze LSR.....	str. 29
Tabela 3.15. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w budżecie (%).....	str. 32
Tabela 3.16. Gospodarstwa rolne na obszarze LSR.....	str. 36
Tabela 4.1. Diagram powiązania elementów SWOT z elementami diagnozy.....	str. 39-40
Tabela 5.1. Matryca powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników.....	str.68

Wykaz wykresów:

Wykres 3.1. Struktura ludności według klasyfikacji ekonomicznej w roku 2013 (w %)	str. 20
Wykres 3.2. Liczba bezrobotnych w latach 2010 - 2014 na obszarze LGD.....	str. 24
Wykres 3.3. Osoby bezrobotne do 30 roku życia na dzień 30.06.2015 roku	str. 24
Wykres 3.4. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego.....	str. 27
Wykres 3.5. Liczba osób którym przyznano świadczenia w latach 2011 – 2013.....	str. 28
Wykres 3.6. Wydatki gmin na pomoc społeczną na 1 mieszkańca w 2013 i 2014 roku (zł)	str. 29
Wykres 3.7. Koszty dofinansowania projektów z UE zakończonych na dzień 05.11.2015 r. (mln zł)	str. 31

Wykaz map:

Mapa 1.1. Obszar Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku z podziałem administracyjnym gmin.....	str. 3
Mapa 3.1. Stopa bezrobocia.	str. 23

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2015, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane.
2. Podręcznik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie realizacji instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) w województwie kujawsko-pomorskim (załącznik nr 9 do SZOOP RPO WK-P).
3. Wspólne Wytyczne Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej, AGRI, EMPL, MARE i REGIO, na temat rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
4. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, dokument został opracowany przez ekspertów w dziedzinie rozwoju lokalnego: Paula Soto i Petera Ramsdena oraz zredagowany przez Komisję Europejską, maj 2014 roku.
5. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Warszawa, kwiecień 2014 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
6. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014
7. Wytyczne Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 1/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”
8. Bienias S. i in., Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
9. Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju, Warszawa 2010
10. Dziemianowicz W. i in., Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
11. Kot T., Weremiuk A., Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012

Załączniki do LSR

Nr 1. Procedura aktualizacji LSR

Nr 2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Nr 3. Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

Nr 4. Budżet LSR i Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

Nr 5. Plan komunikacji.

Procedura aktualizacji LSR

1. MONITOROWANIE I EWALUACJA POSTĘPU RZECZOWEGO I FINANSOWEGO LGD

Wdrożenie Lokalnej Strategii Rozwoju Kierowanego przez Społeczność będzie na bieżąco monitorowana przez pracowników biura LGD. Za monitoring odpowiedzialny będzie Dyrektor biura LGD, który będzie co roku sporządzał zestawienia z postępu rzeczowego i finansowego LSR i przedstawiał Zarządowi LGD a następnie członkom Stowarzyszenia LGD. Planowane jest także jedno badanie ewaluacyjne zlecone podmiotowi zewnętrznemu oraz co roczne ewaluacje wewnętrzne w zakresie wdrażania LSR i efektywności działań komunikacyjnych LGD.

2. ZALECENIA DO AKTUALIZACJI LSR

Jeśli w wyniku monitoringu lub ewaluacji zostaną określone działania naprawcze wymagające aktualizacji LSR zostanie podjęta praca nad projektem zmiany LSR przez Zarząd LGD. Ponadto LSR będzie aktualizowana w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań prawnych i zaleceń Instytucji Wdrażających i Zarządzających Programami. Dostosowania nie będą traktowane jak aktualizacja, a tym samym nie będą polegać na procesie konsultacji.

3. PRZYGOTOWANIE PROJEKTU AKTUALIZACJI LSR W PROCESIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Jeśli zakres zmian LSR dotyczy kluczowych elementów celów, przedsięwzięć i wskaźników, to aktualizacja LSR wymagać będzie przeprowadzenia konsultacji społecznych. W takiej sytuacji opracowany przez Zarząd projekt aktualizacji LSR zostanie następnie poddany procesowi konsultacji społecznych, polegających na zamieszczeniu na stronie internetowej LGD tekstu aktualizowanej LSR z zaznaczeniem zmian oraz ich uzasadnieniem oraz zorganizowaniu co najmniej jednego spotkania konsultacyjnego z mieszkańcami. Czas konsultacji minimum **7 dni**. Dane zebrane z konsultacji zostaną przeanalizowane przez pracowników biura LGD i Zarząd LGD, a następnie zostanie sporządzony projekt do zatwierdzenia przez Walne Zebranie Członków LGD.

4. ZATWIERDZENIE AKTUALIZACJI LSR.

Po procesie konsultacji dokument zmiany LSR zostanie przedstawiony na Walnym Zebraniu Członków, który zatwierdzi zaktualizowaną LSR w trybie przewidzianym przez statut. Zgodnie ze statutem LGD aktualizacje LSR na wezwanie instytucji zarządzających i wdrażających RLKS mogą być dokonane przez Zarząd LGD, który odpowiada za właściwie wdrożenie LSR. Następnie zmiana LSR zostanie zgłoszona do Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w celu akceptacji i jeśli będzie to konieczne zmiany zapisów umowy ramowej na wdrożenie LSR.

Załącznik nr 2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Procedury opisują w formie tabelarycznej:

- a) elementy funkcjonowania LGD, które będą podlegać ewaluacji
- b) elementy wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji
- c) elementy, które LGD zamierza monitorować
- d) kryteria, na podstawie których będzie przeprowadzana ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR
- e) czas, sposób i okres objęty pomiarem.

Zakres procesu monitoringu LSR i LGD

Elementy podlegające monitorowaniu	Wykonawca monitoringu	Metody zbierania danych	Źródła zbierania danych	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena pozyskanych danych
Realizacja założeń planu komunikacji LGD z lokalną społecznością	Dyrektor Biura LGD	- desk research - analiza materiałów z działań komunikacyjnych - kontrola prowadzonych działań typu spotkania informacyjne, usługi doradcze i konsultacyjne	- materiały informacyjno-promocyjne - listy obecności ze spotkań, materiały informacyjne i szkoleniowe, ankiety monitorujące	- bieżące monitorowanie i sporządzanie co pół roku Informacji Monitorującej	Analiza form komunikacji, środków przekazu, grup odbiorców, harmonogramu i budżetu działań komunikacyjnych pod kątem założeń zawartych w planie komunikacji. Ocena postępu rzeczowego, czasowego i finansowego realizacji planu komunikacji.
Realizacja zapisów regulaminów biura i Rady LGD	Zarząd LGD	- kontrola na miejscu w biurze LGD oraz podczas posiedzeń Rady	- listy obecności, zakresy obowiązków, protokoły z posiedzeń	- co najmniej 1 w roku	Ocena zgodności działań biura LGD i Rady LGD z zapisami regulaminów.
Realizacja planu szkoleń personelu biura LGD i członków Rady	Zarząd LGD	- analiza danych zastanych, - kontrola podczas szkolenia	- programy szkoleń, listy obecności, potwierdzenie pobytu służbowego, wyniki testów	- co najmniej 1 w roku	Ocena stopnia realizacji planu oraz zadowolenia z efektów szkoleń.
Realizacja planu działania LSR	Dyrektor Biura LGD	- analiza danych zastanych własnych oraz otrzymywanych z Urzędu Marszałkowskiego	- rejestry biura LGD - raporty wewnętrzne i zewnętrzne - sprawozdania z realizacji operacji i projektów - ankiety monitorujące beneficjentów	- bieżące monitorowanie i sporządzanie co roku sprawozdań z realizacji LSR	Ocena postępu rzeczowego, czasowego i finansowego realizacji planu działania w odniesieniu do wskaźników produktu, rezultatu, celów i przedsięwzięć.

Harmonogram naboru wniosków	Dyrektor Biura LGD	- analiza danych zastanych własnych oraz otrzymywanych z Urzędu Marszałkowskiego	- rejestry biura LGD - strona internetowa LGD - prasa lokalna - ogłoszenia na tablicach	- bieżące monitorowanie i uzgadnianie zmian z Zarządem	Ocena zgodności naboru wniosków z harmonogramem uzgodnionym z Samorządem Województwa pod kątem zachowania odpowiednich terminów i procedur ogłoszenia i naboru wniosków.
Stosowanie procedur wyboru operacji oraz kryteriów oceny	Dyrektor Biura LGD	- analiza danych zastanych - kontrola przebiegu posiedzeń Rady	- dokumentacja z posiedzeń Rady – listy obecności, rejestr interesów członków, karty oceny, uchwały Rady, protokoły	- bieżące monitorowanie i dostosowanie do zmieniających się wytycznych i rekomendacji SW	Ocena zgodności stosowanych przez Radę procedur pod kątem zapisów Procedur wyboru i kryteriów oceny zatwierdzonych przez Walne Zebranie Członków LGD
Budżet LSR	Dyrektor Biura LGD	- analiza danych zastanych własnych oraz otrzymywanych z Urzędu Marszałkowskiego	- wnioski o płatność - raporty finansowe - sprawozdania - zlecenia płatności	- bieżące monitorowanie i sporządzanie co roku sprawozdań z realizacji LSR	Analiza poziomu wydatkowania środków w odniesieniu do zapisów umów z Samorządem Województwa, w tym w zakresie realizacji LSR, projektów współpracy, kosztów bieżących i aktywizacji/animacji.

Zakres procesu ewaluacji LSR i LGD

Badania ewaluacyjne będą prowadzone z zachowaniem Standardów ewaluacji określonych przez Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne wg katalogu kryteriów (standardów) ewaluacyjnych takich jak:

- **trafność (ang. relevance)** - pozwala ocenić, w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora czy regionu,
- **efektywność (ang. efficiency)** - pozwala ocenić poziom ekonomiczności danego programu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych produktów,
- **skuteczność (ang. effectiveness)** - pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania wpływu zostały osiągnięte,
- **użyteczność (ang. utility)** - pozwala ocenić, do jakiego stopnia produkty, rezultaty i oddziaływania programu odpowiadają potrzebom grupy docelowej,
- **trwałość (ang. sustainability)** - pozwala ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem projektu będą trwałe po jego zakończeniu.

LGD będzie prowadzić ewaluację wewnętrzną w formie corocznych ćwiczeń analityczno-refleksyjnych oraz ewaluację zewnętrzną w formie zleconego jednorazowego badania ewaluacyjnego w okresie 2020-2022.

Elementy podlegające ewaluacji zewnętrznej	Wykonawca ewaluacji	Metody zbierania danych	Źródła zbierania danych	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Jakość pracy biura LGD	Zarząd LGD	- kontrola w biurze - analiza danych z monitoringu	- rozmowa z pracownikami biura - wywiady z przedstawicielami organów LGD - ankiety badające jakość świadczonych usług: doradztwa, spotkań informacyjnych, szkoleń	Czas pomiaru: raz w roku Okres pomiaru: cały rok kalendarzowy	Ocena rzetelności i staranności wykonywanej pracy przez pracowników biura LGD, jakość obsługi w zakresie informowania, doradztwa, efektywność świadczonego doradztwa przekładająca się na ilość złożonych wniosków, jakość współpracy personelu biura z członkami organów LGD.
Jakość realizacji procedur wyboru operacji i trafności lokalnych kryteriów oceny	Ewaluator zewnętrzny	- analiza danych zastanych - wywiad grupowy z członkami Rady - badanie ankietowe z beneficjentami	- dokumentacja z posiedzeń Rady - raport z wywiadu - wyniki ankiet	Czas pomiaru: 2020-22 Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2016-2022	Analiza i ocena pracy Rady pod kątem stosowania zasad procedur i kryteriów wyboru operacji.
Skuteczność i efektywność planu komunikacji LGD z lokalną społecznością	Ewaluator zewnętrzny	- badania ankietowe - wywiady z przedstawicielami lokalnej społeczności	- raport z wynikami ankiet online - kwestionariusze wywiadów	Czas pomiaru: 2020-22 Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2016-2022	Analiza jakości, skuteczności i celowości form komunikacji, środków przekazu, grup odbiorców, harmonogramu i budżetu działań komunikacyjnych pod kątem założeń zawartych w planie komunikacji. Ocena poziomu satysfakcji odbiorców działań komunikacyjnych.
Jakość i efektywność interwencji LSR	Ewaluator zewnętrzny	- analiza danych zastanych - badania ankietowe - wywiady z przedstawicielami lokalnej społeczności	- raporty wewnętrzne i zewnętrzne z realizacji LSR - raport z wynikami ankiet online - kwestionariusze wywiadów	Czas pomiaru: 2020-22 Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2016-2022	Analiza i ocena celowości i trafności założeń określonych w LSR w zakresie planowanych celów, przedsięwzięć, wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania oraz nakładów finansowych.

Załącznik nr 3. Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

CEL OGÓLNY	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 1.1. Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla grup defaworyzowanych do 2023 roku												PROW / RPO		
Przedsięwzięcie 1.1.1. Tu żyje i tu pracuje - nowe miejsca pracy na Ziemi Gotyku	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	10 sztuk	66%	500 000,00	5 sztuk	100%	250 000,00	-	-	-	15	750 000,00	PROW	Realizacja LSR
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	10 sztuk	66%	1 500 000,00	5 sztuk	100%	750 000,00	-	-	-	15	2 250 000,00		Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.1.				2 000 000,00			1 000 000,00			0,00		3 000 000,00		

Cel szczegółowy 1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku														
Przedsięwzięcie 1.2.1 Chelmska ośrodkiem przedsiębiorczości	Liczba wspartych inkubatorów przedsiębiorczości	-	-	-	1	100%	1 436 339,00	-	-	-	1	1 436 339,00	RPO	Realizacja LSR
	Liczba usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości	-	-	-	3	100%		-	-	-	3			Realizacja LSR
	liczba przedsiębiorstw w otrzymujących wsparcie, w tym dotacje i wsparcie niefinansowe	-	-	-	7	100%	350 000,00	-	-	-	7	350 000,00		Realizacja LSR
	liczba przedsiębiorstw w wspartych w zakresie ekoinnowacji	-	-	-	1	100%	50 000,00	-	-	-	1	50 000,00		Realizacja LSR
	Razem cel szczegółowy 1.2.			0,00			1 836 339,00			0,00		1 836 339,00		

Wskaźnik rezultatu 1¹ Liczba nowych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	-	-	-	4	100%	-	-	--	-	4	-	RPO	Realizacja LSR	
Liczba udoskonalanych produktów / usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie	-	-	-	4	100%	-	-	--	-	4	-		Realizacja LSR	
wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	-	--	-	2	100%	-	-	--	-	2	-		Realizacja LSR	
Liczba przedsiębiorstw korzystających z usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości	-	--	-	12	100%	-	-	--	-	12	-		Realizacja LSR	
liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu (inkubatora)	-	--	-	5	100%	-	-	--	-	5	-		Realizacja LSR	
Razem cel ogólny 1				2 000 000,00				2 836 339,00			0,00			4 836 339,00

¹ Dotyczy funduszu EFRR i EFS.

CEL OGÓLNY 2 Poprawa Standardu życia na obszarze LSR	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Podziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 2.1. Rewitalizacja miejscowości wiejskich o dużej koncentracji problemów społeczno-gospodarczych do 2023 roku *												PROW/ RPO		
Przedsięwzięcie 2.1.1 Odnowione wsie szansą dla ich mieszkańców	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	4 szt.	50%	1 250 000,00	4 szt.	100%	2 478 325,00	-	-	-	8 szt.	3 728 325,00	RPO	Realizacja LSR
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	1 ha	33%		2 ha	100%		-	-	-	3 ha			Realizacja LSR
	Długość przebudowanych dróg gminnych	380 m	60%		250 m	100%		-	-	-	630 m			Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.1.				1 250 000,00			2 478 325,00			0,00		3 728 325,00		
Wskaźnik rezultatu														
Liczba osób korzystających ze		700	58%	-	500 osób	100%	-	-	-	-	1200	-		Realizacja

zrewitalizowanych obszarów	osób										osób			a LSR
Cel szczegółowy 2.2. Powstanie i rozwój atrakcyjnej bazy rekreacyjnej, kulturalnej, turystycznej i zabytkowej do 2023 roku														
Przedsięwzięcie 2.2.1. Ziemia gotyku atrakcyjna dla mieszkańców i turystów”	- liczba rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej	5 szt.	50%	1 000 000,00	5 sztuk	100%	1 360 000,00	-	-	-	10 szt.	2 360 000,00	PROW	Realizacja LSR
	liczba zabytków poddanych pracom restauratorskim lub konserwatorskim	1 szt.	100%	100 000,00	-	-	-	-	-	-	1 szt.	100 000,00		Realizacja LSR
	- liczba podmiotów działających w obszarze kultury, które otrzymały wsparcie (w tym wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa kulturowego)	2 szt.	50%	120 000,00	2 szt.	100%	120 000,00	-	-	-	4 szt.	240 000,00		Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.2				1 220 000,00			1 480 000,00			0,00		2 700 000,00		
Razem cel ogólny 2				2 470 000,00			3 958 325,00			0,00		6 428 325,00		

*Wartości wskaźników dotyczących projektów rewitalizacyjnych oraz planowany czas ich realizacji i rozliczenia został określony w oparciu o konsultacje z lokalnymi samorządami. Dane są szacunkowe, zostaną **zweryfikowane** i zaktualizowane w momencie opracowania przez samorzady lokalne Gminnych Programów Rewitalizacji.

CEL OGÓLNY 3 Podniesienie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Podziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowa wartość wsparcia w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowa wartość wsparcia w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowa wartość wsparcia w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 3.1. Rozwijanie lokalnych inicjatyw społecznych i kulturalnych do 2023 roku												PROW/ RPO		
Przedsięwzięcie 3.1.1. „Razem dla siebie i dla innych”	liczba inicjatyw promujących lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne oraz inne atrakcje turystyczne i produkty lokalne	5 szt.	41,6 %	94 000,00	4 szt.	75%	48 000,00	3 szt.	100%	42 000,00	12 szt.	184 000,00	PROW	Realizacja LSR
	liczba działań edukacyjnych podnoszących wiedzę, w tym szkoleń	1 szt.	25%	6 000,00	1 szt.	50%	6 000,00	2 szt.	100%	18 000,00	4 szt.	30 000,00		Realizacja LSR
	liczba materiałów promocyjno-informacyjnych	-	-	-	10 szt.	100%	86 000,00	-	-	-	10 szt.	86 000,00		Realizacja LSR

Razem cel szczegółowy 3.1.				100 000,00			140 000,00			60 000,00		300 000,00		
Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku														
Przedsięwzięcie 3.2.1 Lokalne ośrodki	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	250 osób	86%	1 784 409,00	20 osób	93%	200 000,00	20 osób	100%	274 000,00	290 osób	2 258 409,00	RPO	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3.2				1 784 409,00			200 000,00			274 000,00		2 258 409,00		
Wskaźnik rezultatu	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	12 osób	52%	-	5 osób	74%	-	6 osób	100%	-	23 osoby	-	RPO	Realizacja LSR
	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	7osób	54%	-	3 osoby	77%	-	3 osoby	100%	-	13 osób	-		Realizacja LSR

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna		129 osób	85%	-	10 osób	91 %	-	13 osób	100%	-	152 osoby	-		Realizacja LSR
Cel szczegółowy 3.3. Aktywizacja i animacja lokalnej społeczności do 2023 roku														
Przedsięwzięcie 3.3.1. Lokalna grupa działania animatorem życia społecznego	liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	24 osobodni	80%	-	6 osobodni	100%	-	-	-	-	30 osobodni	-	PROW	Aktywizacja
	liczba osobodni szkoleń dla członków organów LGD	40 osobodni	100%	-	-	-	-	-	-	-	40 osobodni	-		Aktywizacja
	liczba podmiotów którym udzielono doradztwa	50 szt.	50%	-	30 szt.	80%	-	20 szt.	100%	-	100 szt.	-		Aktywizacja
	liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych (spotkanie, konferencja, szkolenie, warsztat, forum, wyjazd studyjny)	10 szt.	42%	-	10 szt.	84%	-	4 szt.	100%	-	24 szt.	-		Aktywizacja
	liczba publikacji informacyjno-promocyjnych	4 szt.	40%	-	4 szt.	80%	-	2 szt.	100%	-	10 szt.	-		Aktywizacja

	liczba działań promocyjnych LGD (stoiska, konkursy, artykuły)	35 szt.	43%		30 szt.	80%		17 szt.	20%	-	82 szt.	-		Aktywizacja
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym współpracy międzynarodowej	1	27%	40 000,00	1	73%	110 000,00	-	-	-	2	150 000,00		Współpraca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	3	60%		2	100%		-	-	-	5			Współpraca
	Razem cel szczegółowy 3.3.			Łączny budżet na aktywizację 150 000,00 + 40 000,00 na współpracę			Łączny budżet na aktywizację 100 000,00 + 110 000,00 na współpracę			Łączny budżet na aktywizację 50 000,00		Łączny budżet na aktywizację 300 000,00 Na współpracę 150 000,00		
	Razem cel ogólny 3			2 074 409,00			550 000,00			384 000,00		3 008 409,00		
	Razem LSR			6 544 409,			7 344			384 000,		14 273		

		00		664,00		00		073,00		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW:									% budżetu poddziałania Realizacja LSR	
									3 000 000,00 zł	50%
Koszty bieżące z poddziałania 19.4. nie ujęte w planie działania ze względu na brak możliwości przypisania im wskaźników traktowane jako koszty operacyjne LGD									1 750 000,00 zł	

Tabela 1. Budżet

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)				
	PROW	RPO		Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR		
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	6 000 000,00	2 258 409,00	5 564 664,00		13 823 073,00 zł
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	150 000,00				150 000,00 zł
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	0,00	0,00	0,00	1 750 000,00	1 750 000,00 zł
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	0,00	0,00	0,00	300 000,00	300 000,00 zł
Razem	6 150 000,00	2 258 409,00	5 564 664,00	2 050 000,00	16 023 073,00 zł

Uwaga: do budżetu został dodany wzrost do 3% kwoty na projekty współpracy w kwocie 30 000,00 zł

Tabela 2. Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 099 790,00	1 200 210,00		3 300 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 718 010,00		981 990,00	2 700 000,00
Razem	3 817 800,00	1 200 210,00	981 990,00	6 000 000,00

Wstępne założenia

Plan komunikacji LSR LGD Ziemia Gotyku w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014 – 2020) zapewnia realizację działań komunikacyjnych LGD w latach 2016-2023, w celu prawidłowego i efektywnego wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Stosując instrument RLKS, czyli „Rozwój lokalny kierowany przez społeczność”, LGD za swoje zadanie stawia systematyczne rozwijanie potencjału społeczności lokalnych do świadomego osiągania celów strategii. Etap przygotowania strategii opierał się na planie włączenia społeczności lokalnej w wypracowanie założeń do LSR poprzez zastosowanie metod partycypacji na każdym kluczowym etapie. Na tym nie kończy się włączenie lokalnej społeczności, która ma być zaangażowana także w proces wdrożenia LSR.

1. Główne cele i przesłanki leżące u podstaw opracowania planu

Plan komunikacji jest dokumentem odnoszącym się do strategii komunikacji LGD, która określa warunki aktywnego i ciągłego uczestnictwa lokalnej społeczności w bieżącym wdrażaniu LSR oraz budowaniu potencjału kapitału społecznego na obszarze LSR. Plan komunikacji LSR jest ściśle powiązany z procesem wdrażania LSR, z planem działania i budżetem LSR. Strategia komunikacji stanowi podstawę do przygotowania i wdrożenia planu komunikacji.

Strategia komunikacji polega na zaplanowaniu koncepcji komunikacji z lokalną społecznością w oparciu o analizy dotychczasowej działalności informacyjno-promocyjnej LGD, analizy otoczenia LGD, przegląd możliwych form i środków komunikacji, a następnie dostosowanie ich do lokalnych potrzeb i możliwości zasobów ludzkich i finansowych LGD.

Analiza wstępna: Przed opracowaniem strategii komunikacji i planu komunikacji została przeprowadzona głęboka analiza otoczenia i dotychczasowej działalności komunikacyjnej LGD. Zagadnienia związane w komunikacją „LGD – lokalna społeczność – LGD” zostały poruszone podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami (25.08-3.09.2015, obszar LSR), debaty z przedsiębiorcami (19.11.2015, Chełmża), forum lokalnego z przedstawicielami sektora pozarządowego (dn. 12.11.2015, Łysomice) , badania fokusowego dotyczącego grup defaworyzowanych (dn.10.11.2015, Brąchnówko) oraz zbadane w formie ankiety online (2-11.11.2015). Ponadto LGD Ziemia Gotyku od września do listopada 2015 r. prowadziła konsultacje z zespołem partycypacyjnym, którego członkowie w trakcie dyskusji nad wypracowaniem założeń do LSR zidentyfikowali problemy także w obszarze komunikacji. Badanie w zakresie potrzeb komunikacyjnych pomiędzy LGD a mieszkańcami obszaru LSR wykazało, że spośród ankietowanych 72% znała dotychczasową działalność informacyjno-promocyjną LGD, a 82 % uznało ją za dobrą i skuteczną. W szczególności pozytywnie ocenione zostały artykuły zamieszczone na stronie internetowej LGD oraz na stronach gmin partnerskich. Ponadto dobrze zostały ocenione materiały wydawnicze LGD m.in. ulotki, plakaty, foldery, artykuły umieszczane w bezpłatnej gazecie POZA TORUŃ oraz spotkania bezpośrednie, zarówno w formie szkoleń, jak i konsultacji indywidualnych. Ankietowani przekazali również sugestie dotyczące poprawy skuteczności działań komunikacyjnych poprzez większe wykorzystanie portali społecznościowych, dotarcie z informacjami do innych mediów lokalnych np. lokalnych gazet, rozgłośni radiowych, telewizji internetowych, a także zwiększenie udziału w życiu lokalnej społeczności np. spotkaniach sołeckich, spotkaniach rad gmin. W ankiecie internetowej wzięły udział 32 osoby, z czego kobiety stanowiły 41%, mężczyźni 59%. Założenia planu komunikacji były konsultowane za pomocą e-formularz poprzez stronę internetową LGD Ziemia Gotyku w dniach 4-14.12.2015r.

Działania komunikacyjne LGD mają pełnić funkcje informacyjne, konsultacyjne, włączenia w proces decyzyjny oraz kontroli społecznej. W oparciu o informacje zwrotne zebrane dzięki technikom partycypacyjnym zostały wytyczone **cele działań komunikacyjnych LGD Ziemia Gotyku:** Skuteczne i systematyczne podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), celów i przedsięwzięć.

- a. Upowszechnienie informacji o możliwości skorzystania ze środków LSR, zasadach przyznawania pomocy i realizacji operacji.
- b. Zwiększenie poziomu włączenia społecznego grup defaworyzowanych oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez bezpośrednie formy komunikacji.
- c. Rozwinięcie działań aktywizacyjnych i animacyjnych na obszarze LSR, w szczególności skierowanych do grup defaworyzowanych oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- d. Zwiększenie poziomu współpracy pomiędzy kluczowymi partnerami rozwoju społeczno-gospodarczego LSR.
- e. Promowanie zasobów lokalnych obszaru LSR.
- f. Uzyskanie informacji zwrotnej na temat jakości działań LGD i wdrażania LSR.

2. Opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu

W oparciu o prowadzone analizy i techniki partycypacyjne określono wybrane rodzaje działań i środków komunikacyjnych, które zostaną zastosowane w realizacji planu komunikacji.

- **Kampanie informacyjne** rozumiane jako zestaw różnych działań zaplanowanych w konkretnym czasie, skierowanych do określonej grupy docelowej, których celem jest doprowadzenie do wzrostu wiedzy, zmiany myślenia, zachowania wobec określonego problemu społecznego lub rozwiązanie problemu społecznego blokującego osiągnięcie dobra wspólnego zdefiniowanego jako cel marketingowy. LGD planuje kampanie w zakresie przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, rozwoju przedsiębiorczości, ochrony środowiska i zmian klimatu w celu zwiększenia zainteresowania mieszkańców obszaru tematyką interwencji zaplanowanej w LSR i włączenia w realizację celów LSR poprzez planowanie i realizację projektów.
- **Szkolenia** rozumiane jako działanie edukacyjne o charakterze wykładowo-warsztatowym, którego celem jest podniesienie wiedzy i kompetencji w danej dziedzinie. Od odniesieniu do działalności LGD szkolenia będą dotyczyć w szczególności podnoszenia wiedzy o LSR. Szkoleniami objęte zostaną grupy 10-20 osobowe. Szkolenia będą miały kilka form:
  - otwarte – organizowane przez LGD do ogółu społeczności lub wybranych grup wnioskodawców lub potencjalnych wnioskodawców, dostępne dla wszystkich zainteresowanych; udział w nich jest dobrowolny,
  - wewnętrzne – skierowane do członków LGD oraz pracowników biura LGD, w szczególności do członków Rady odpowiedzialnej za wybór projektów realizowanych w ramach LSR (zalecany lub obowiązkowy udział),
  - zewnętrzne – skierowane do pracowników LGD, organów LGD, organizowane przez podmioty zewnętrzne (zalecany lub obowiązkowy udział).
- **Warsztaty tematyczne** rozumiane jako spotkania w formie aktywnego udziału członków ukierunkowane na wypracowanie konkretnego rezultatu np. wniosku o przyznanie pomocy, wniosku o płatność, metod promocji projektów, budowania marki lokalnej, budowania produktu turystycznego. W warsztatach zakłada się pracę w grupach 5-15 osobowych.
- **Materiały informacyjne i promocyjne** (w formie drukowanej i elektronicznej) zawierające treści odnoszące się do obszaru LSR oraz do zagadnień związanych z LSR i LGD – będą wykorzystane częściowo w kampanii informacyjnej i promocji LGD i LSR. Materiały będą opracowywane z należytą starannością w oparciu o wytyczne zawarte w Księdze wizualizacji PROW 2014-2020 oraz RPO WK-P 2014-2020 (logotypy i hasła promujące programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej).
- **Seminaria, konferencje, otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne** są to formy zakładające szeroki udział lokalnej społeczności i podmiotów funkcjonujących na obszarze LSR dla min. 20 osób. Formy te zawierają elementy komunikacji dwustronnej, debaty, dyskusji, wymiany doświadczeń. Ukierunkowane na przekazywanie informacji dotyczących wdrażania

LSR i otrzymywania informacji zwrotnej oraz zwiększenia poziomu zaangażowania społeczności we wdrażanie LSR i działalność LGD.

- **Stoiska promocyjne i informacyjne na imprezach lokalnych typu festyny, festiwale** – organizowane przez LGD w partnerstwie z podmiotami publicznymi i społecznymi lub/i uczestnictwo przedstawicieli LGD w imprezach organizowanych przez inne podmioty publiczne lub społeczne.
- **Artykuły informacyjne i promocyjne na stronach internetowych** – strony www Lokalnej Grupy Działania oraz podmiotów wchodzących w skład LGD, a także profile LGD i innych współpracujących podmiotów na portalach społecznościowych. Materiały i artykuły do prezentacji wszystkich dokumentów związanych z wdrażaniem LSR, a także do bieżącego informowania, np. o terminach naboru wniosków, planowanych konkursach; rodzajach i wysokości wsparcia projektów, etc. Wszystkie informacje udostępniane na portalach internetowych będą miały formę przejrzystą i zrozumiałą dla każdego potencjalnego beneficjenta. Będą także zawierać adresy kontaktowe do osób odpowiedzialnych za wdrażanie LSR. Na stronach będą zamieszczane narzędzia do wyrażania opinii mieszkańców np. sondaże, fora dyskusyjne, ankiety online.
- **Artykuły w prasie lokalnej** – materiały pisemne informujące o kluczowych działaniach LGD i ważnych etapach wdrażania LSR oraz prezentujące efekty wdrażania LSR.
- **Krótkie filmy promujące obszar LSR** – materiały audiowizualne na temat obszaru LSR, promujące lokalne zasoby, inicjatywy i działania LGD, zachęcające do współpracy na rzecz rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność.
- **Konkursy dla dzieci, młodzieży i dorosłych np. plastyczny, fotograficzny, filmowy** – jako forma promocyjna zachęcająca do aktywnego włączenia się w realizację celów LSR np. dotyczące promocji lokalnych zasobów, ochrony środowiska.
- **Doradztwo indywidualne i zbiorowe** – forma komunikacji dwustronnej z aktywnym zaangażowaniem dwóch stron, pracownika biura LGD lub wynajętego przez biuro specjalisty skierowane do potencjalnego wnioskodawcy lub wnioskodawcy już uczestniczącego w procesie wdrożenia LSR.
- **Udzielanie informacji w biurze LGD** – wizyta w biurze, telefon lub e-mail od osoby zainteresowanej działalnością LGD lub LSR, udzielenia odpowiedzi, zachęcenie do aktywnego włączenia się w działania w ramach LSR.
- **Forum współpracy** – działania animacyjne zmierzające do pobudzenia aktywności osób, grup i instytucji w przestrzeni publicznej, pobudzenia społeczności lokalnej poprzez inicjowanie różnego rodzaju aktywności oraz polegające na pracy z wieloma grupami w środowisku lokalnym na rzecz rozwoju lokalnego (instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, parafie, organizacje charytatywne, przedsiębiorcy, lokalni liderzy, media lokalne), wzmocnienia kapitału społecznego, budowania partnerstw na rzecz rozwoju, w szczególności wspierania środowisk grup defaworyzowanych oraz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- **Komunikacja wewnętrzna w LGD** - komunikację tę definiują podstawowe dokumenty pracy biura (np. zakresy czynności, umowy cywilnoprawne, regulamin pracy biura) i działalności organów LGD, które zapewnią prawidłowość procesu komunikowania, w tym także prowadzenie odpowiedniej dokumentacji związanej z procesem, jego monitorowaniem i ewaluacją działań komunikacyjnych.
- **Badania satysfakcji odbiorców działań komunikacyjnych LGD** – będą miały formę ankiet zadowolenia z poziomu obsługi w biurze LGD, jakości doradztwa, informowania, szkolenia itp. Informacje na temat zadowolenia/satysfakcji osób korzystających z działań LGD będą źródłem wiedzy pracowników LGD i Zarządu na temat efektywności i jakości działań komunikacyjnych LGD i podstawą do wdrożenia zmian korygujących.

Działania komunikacyjne są kierowane do określonych **grup docelowych**, do których LGD zamierza docierać z przekazem komunikacyjnym:

- potencjalni wnioskodawcy LSR,
- wnioskodawcy LSR,
- grupy defaworyzowane,
- członkowie LGD,
- instytucje i organizacje współpracujące z LGD,
- ogół społeczności lokalnej.

Z szerokiej grupy **ogółu społeczności lokalnej** można wyodrębnić podgrupy, do których będą kierowane inne formy i środki przekazu: młodzież, osoby starsze, rolnicy, przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, potencjalni uczestnicy projektów realizowanych przez wnioskodawców, uczestnicy projektów realizowanych przez wnioskodawców, osoby korzystające w efektów projektów realizowanych przez wnioskodawców.

Potencjalni Wnioskodawcy LSR to grupa osób, do których dotarł ogólny komunikat dotyczący LGD i LSR, którzy zainteresowali się ofertą LGD. Do nich kierowany będzie duży zakres działań komunikacyjnych LGD. Do potencjalnych wnioskodawców zaliczani są przedstawiciele: jednostek samorządu terytorialnego, w tym jednostek organizacyjnych JST, organizacji pozarządowych, mikro i małych przedsiębiorców, rolników, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów ekonomii społecznej (w tym spółdzielni socjalnych), grup formalnych nie posiadających osobowości prawnej typu stowarzyszenia zwykle, koła gospodyń wiejskich, kluby seniora, kluby młodzieży, osób fizycznych.

- **Wnioskodawcy** to grupa osób, która złożyła lub zamierza złożyć wnioski do LGD na realizację projektów w ramach LSR. Komunikacja z tą grupą będzie miała formę bezpośredniego kontaktu, najczęściej w formie konsultacji i doradztwa, związanego z przygotowaniem, realizacją i rozliczeniem projektu.
- **Grupy defaworyzowane** – zgodnie z definicją określoną w diagnozie LSR.
- **Członkowie LGD** czyli zadeklarowani przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego, publicznego i mieszkańców, którzy współtworzą LGD, mają realny wpływ na decyzje podejmowane przez władze LGD i kontrolują wykonywanie misji i wizji LGD poprzez realizację LSR. Komunikacja wewnętrzna członków LGD ma fundamentalne znaczenie dla budowania pozytywnego wizerunku LGD na zewnątrz, dlatego powinna wzmacniać wszelkie formy komunikacji dwustronnej.
- **Instytucje i organizacje współpracujące** z LGD w zakresie działań komunikacyjnych LGD stanowią ważną grupę odbiorców i przekazujących informacje zwrotne. LGD realizując LSR współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami, wymieniając się informacjami, współtworząc komunikaty i formy przekazu.
- W zależności od rodzaju działań komunikacyjnych planuje się użycie różnych środków przekazu dostosowanych do konkretnych grup odbiorców.

Środki komunikacji indywidualnej:

- komunikacja bezpośrednia – werbalna i niewerbalna
- komunikacja pośrednia: pismo (papier, ekran itp.), telefon, komunikator internetowy, poczta elektroniczna, forum dyskusyjne, facebook.

Środki zbiorowego przekazu (mass media, media, publikatory) – środki społecznego komunikowania o szerokim zasięgu, czyli [prasa](#), [radio](#), [telewizja](#), [Internet](#), plakat, ulotka, filmik, folder, mapa, opracowanie i inne.

Działania komunikacyjne LGD będą prowadzone na obszarze LSR oraz poza obszarem LSR.

3. Opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów działań komunikacyjnych

Szczegółowy plan komunikacji określa wskaźniki działań komunikacyjnych i efektów w odniesieniu do poszczególnych celów komunikacyjnych, działań i środków przekazu dostosowanych do różnych grup docelowych. Analizując wyniki badań w zakresie komunikacji oraz w oparciu o dyskusje zespołu partycypacyjnego LGD dokonało analizy dotychczasowych form działań komunikacyjnych i postawiło na **komunikację dwustronną** oraz podjęcie wysiłków w kierunku stworzenia rzeczywistych warunków włączenia lokalnej społeczności w planowanie i realizację Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz szerzej – budowanie podstaw społeczeństwa obywatelskiego, zaangażowanego w lokalne sprawy.

W planie komunikacji LGD zakłada liczne i zróżnicowane działania komunikacyjne (np. kampanie informacyjne, badania satysfakcji, konferencje, szkolenia, seminaria, warsztaty tematyczne itp.), za pomocą których zamierza skutecznie dotrzeć do społeczności lokalnych i przekonać je, iż warto aktywnie uczestniczyć w bieżącej realizacji LSR i włączyć się w lokalne sprawy.

W oparciu o badania w zakresie komunikacji LGD Ziemia Gotyku planuje następujące działania komunikacyjne, odpowiadające im wskaźniki i efekty:

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Środki przekazu	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Wskaźniki wraz z wartościami	Planowane efekty działań komunikacyjnych (wskaźniki rezultatu) / sposób pomiaru efektów
I połowa 2016	Skuteczne i systematyczne podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), celów i przedsięwzięć	Kampanie informacyjne o Lokalnej Grupie Działania, o Lokalnej Strategii Rozwoju, jej celach, przedsięwzięciach i planowanych efektach Spotkania informacyjno-konsultacyjne Konsultacje w biurze LGD Szkolenia wewnętrzne dla Rady i pracowników biura w zakresie procedur wyboru operacji	Komunikacja zbiorowa poprzez strony internetowe i prasę lokalną Komunikacja bezpośrednia poprzez spotkania informacyjno-konsultacyjne Konsultacje bezpośrednie i pośrednie pracowników LGD Komunikacja bezpośrednia – przekaz ustny i za pomocą materiałów pisanych	Ogół społeczności lokalnej - mieszkańcy obszaru LGD, wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, grupy defaworyzowane oraz osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym członkowie Rady i pracownicy biura LGD	- 2 artykuły w prasie o zasięgu lokalnym - 4 artykuły na stronie internetowej LGD i gmin partnerskich - 2 spotkania otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne - 6 miesięcy funkcjonowania Rady LGD i biura LGD - 26 osobodni szkolenia dla członków Rady i biura LGD	- min. 1000 osób poinformowanych o LSR po przeczytaniu artykułów w prasie / nakład gazety ok. 30 tys. x maksymalnie 5% czytelników zapozna się z treścią artykułów o LGD i LSR - min. 200 osób poinformowanych o LSR po przeczytaniu artykułów na stronie internetowej LGD i gmin partnerskich / odsłony poszczególnych artykułów na stronie LGD min. 50 osłon na artykuł - min. 40 osób biorących udział w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych / średnio 20 osób na spotkanie – weryfikacja na podstawie list obecności - min. 20 osób poinformowanych przez pracowników LGD / weryfikacja na podstawie kart konsultacji - min. 12 osób przeszkolonych w zakresie procedur wyboru operacji weryfikacja na podstawie list obecności
II połowa 2016 roku	Upowszechnienie informacji o możliwości skorzystania ze środków LSR, zasadach przyznawania pomocy i realizacji operacji.	Konferencja otwierająca wdrażanie LSR Artykuły o planowanych naborach wniosków Szkolenia / spotkanie informacyjne związane z naborem wniosków w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Doradztwo indywidualne związane z naborem wniosków w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju	Komunikacja bezpośrednia – przekaz ustny i prezentacja, dyskusja Komunikacja zbiorowa poprzez Internet i prasę Komunikacja bezpośrednia – przekaz ustny i za pomocą materiałów pisanych Rozmowy indywidualne / informowanie / doradzanie / przygotowywanie dokumentów	Przedstawiciele lokalnej społeczności, stanowiący ważny przebieżnik informacji: sołtysi, radni, urzędnicy, lokalni liderzy organizacji społecznych, lokalne media Potencjalni wnioskodawcy operacji planowanych w LSR, w tym w szczególności przedstawiciele grup defaworyzowanych na rynku pracy Osoby zainteresowane złożeniem wniosku o	- 1 konferencja - 2 artykuły w prasie o zasięgu lokalnym - 4 artykuły na stronie internetowej LGD i gmin partnerskich - 2 szkolenia związane z naborem wniosków - min. 2 ulotki i broszury informacyjne o LGD i LSR	- min. 50 uczestników konferencji weryfikacja na podstawie list obecności - min. 1000 osób poinformowanych o LSR po przeczytaniu artykułów w prasie / nakład gazety ok. 30 tys. x maksymalnie 5% czytelników zapozna się z treścią artykułów o LGD i LSR - min. 500 osób poinformowanych o LSR po przeczytaniu artykułów na stronie internetowej LGD i gmin partnerskich / odsłony poszczególnych artykułów na stronie

		Szkolenia dla Rady i pracowników biura w zakresie Wdrażania LSR	Komunikacja bezpośrednia – przekaz ustny i za pomocą materiałów pisanych	przyznanie pomocy na operacje przewidziane w LSR Członkowie Rady i pracownicy biura LGD	- 6 miesięcy funkcjonowania biura LGD - 18 osobodni szkolenia dla członków Rady i pracowników biura LGD	LGD min. 50 osłon na artykuł - min. 40 osób biorących udział w szkoleniach / średnio 20 osób na szkolenie – weryfikacja na podstawie list obecności - min. 3000 odbiorców materiałów informacyjnych / liczba odbiorców odpowiada liczbie egzemplarzy - min. 30 osób, którym udzielono doradztwa w zakresie przygotowania wniosku o przyznanie pomocy / weryfikacja na podstawie rejestru doradztwa - min. 12 osób przeszkolonych weryfikacja na podstawie list obecności/ certyfikatów/ zaświadczeń
2017-2022	Upowszechnienie informacji o możliwości skorzystania ze środków LSR, zasadach przyznawania pomocy i realizacji operacji.	Artykuły o planowanych naborach wniosków Szkolenia / spotkanie informacyjne związane z naborem wniosków w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju	Komunikacja zbiorowa poprzez Internet i prasę Komunikacja bezpośrednia – przekaz ustny i za pomocą materiałów pisanych	Potencjalni wnioskodawcy operacji planowanych w LSR, w tym w szczególności przedstawiciele grup defaworyzowanych na rynku pracy	- 12 artykułów w prasie o zasięgu lokalnym - 50 artykułów na stronie internetowej LGD i gmin partnerskich - 12 szkoleń związanych z naborami wniosków	- min. 5000 osób poinformowanych o LSR po przeczytaniu artykułów w prasie /nakład gazety ok. 30 tys. x ok. 17% czytelników zapozna się z treścią artykułów o LGD i LSR - min. 2000 osób poinformowanych o LSR po przeczytaniu artykułów na stronie internetowej LGD i gmin partnerskich / odsłony poszczególnych artykułów na stronie LGD min. 40 odsłon na artykuł - min. 120 osób biorących udział w szkoleniach / weryfikacja na podstawie list obecności
	Uzyskanie informacji zwrotnej na temat jakości działań LGD i wdrażania LSR.	Badanie satysfakcji odbiorców działań komunikacyjnych LGD	Komunikacja pośrednia i bezpośrednia. - zbieranie informacji zwrotnej nt. oceny poziomu obsługi w biurze LGD, jakości doradztwa, informowania, szkolenia,	- odbiorcy bezpośrednich form komunikacji LGD	- bieżące badania satysfakcji zbierane i analizowane w trakcie badania ewaluacyjnego LSR w okresie 2020-22	- analiza min. 200 ankiet w każdym badaniu ewaluacyjnym / pomiar wg ilości ankiet opracowanych z wynikami

	<p>- Zwiększenie poziomu włączenia społecznego grup defaworyzowanych oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez bezpośrednie formy komunikacji.</p> <p>- Rozwinięcie działań aktywizacyjnych i animacyjnych na obszarze LSR, w szczególności skierowanych do grup defaworyzowanych oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Warsztat tematyczny</p> <p>Kampanie informacyjne o możliwościach wsparcia grup defaworyzowanych w ramach LSR</p> <p>Materiały informacyjne i promocyjne</p>	<p>promocji</p> <p>Komunikacja bezpośrednia – przekaz ustny i za pomocą materiałów pisanych</p> <p>Artykuły w prasie lokalnej i na stronach internetowych</p> <p>Komunikacja pośrednia za pomocą plakatów i ulotek</p>	<p>Przedstawiciele grup defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osoby działające w tym środowisku (Ośrodki Pomocy Społecznej, Urzędy Pracy, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, parafie, komisje gminne ds. społecznych)</p>	<p>- min. 2 warsztaty tematyczne w zakresie projektów dotyczących rozwiązywania problemów grup wykluczonych społecznie oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym</p> <p>- min.4 artykuły w prasie lokalnej i na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych</p> <p>- min. 1 plakat dotyczący włączenia społecznego</p> <p>- min. 1 ulotka na temat wsparcia w zakresie włączenia społecznego</p>	<p>- min. 20 osób uczestniczących w warsztacie tematycznym / weryfikacja na podstawie list obecności</p> <p>- min. 1000 odbiorców artykułów w prasie lokalnej i na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych / nakład gazety ok. 30 tys. x ok. 3% czytelników zapozna się z treścią artykułów nt. wykluczenia społecznego oraz min. po 50 odsłon artykułów na stronie LGD</p> <p>- min. 100 poinformowanych przez plakat / nakład plakatu jako podstawa pomiaru efektu</p> <p>- min. 200 poinformowanych przez ulotkę / nakład ulotki jako podstawa oszacowania pomiaru efektu</p>
2017-2022	<p>Zwiększenie poziomu współpracy pomiędzy kluczowymi partnerami rozwoju społeczno-gospodarczego LSR</p>	<p>Forum współpracy</p> <p>Zadania z zakresu animacji i współpracy</p>	<p>Komunikacja bezpośrednia – animacja, dyskusja, wymiana doświadczeń</p>	<p>Przedstawiciele organizacji, instytucji, przedsiębiorstw, osoby z grup defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osoby działające w tym środowisku (Ośrodki Pomocy Społecznej, Urzędy Pracy, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, parafie, komisje gminne ds. społecznych) oraz inne LGD</p>	<p>- 1 forum współpracy / rok</p> <p>- min. 1 wyjazd studyjny w celu wymiany doświadczeń i poznawania dobrych praktyk w zakresie RLKS</p> <p>- min.15 spotkań animacyjnych</p>	<p>- min. 6 partnerów forum współpracy / rok / 20 osób / weryfikacja efektu poprzez listę partnerów oraz listę uczestników forum</p> <p>- min. 20 uczestników wyjazdu studyjnego / weryfikacja efektu poprzez listę uczestników forum</p> <p>- min. 45 uczestników spotkań animacyjnych / weryfikacja na podstawie rejestru zadań z zakresu animacji lokalnej i współpracy wraz z ich pomiarem</p>
2017-2022	<p>Skuteczne i systematyczne podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), celów i przedsięwzięć</p>	<p>Promocja LGD i LSR podczas imprez organizowanych na terenie LGD poprzez Gminy i inne podmioty</p>	<p>Komunikacja bezpośrednia na stoiskach promocyjnych</p>	<p>Ogół lokalnej społeczności</p>	<p>- organizacja min. 5 stoisk promocyjnych LGD i LSR</p>	<p>- min. 500 odwiedzających stoiska / weryfikacja poprzez liczbę wydanych gadżetów promocyjnych</p>
	<p>Promowanie zasobów lokalnych obszaru LSR.</p>	<p>Konkursy</p> <p>Krótkie filmy</p>	<p>Komunikacja bezpośrednia – konkurs</p>	<p>Ogół lokalnej społeczności</p>	<p>- organizacja min. 2 konkursów</p>	<p>- udział min. 50 osób / weryfikacja poprzez listę zgłoszonych</p>

		Materiały drukowane np. foldery promocyjne	Komunikacja pośrednia za pomocą środków audiowizualnych i wydawnictw		<ul style="list-style-type: none"> - wydanie min. 2 filmików promocyjnych - wydanie min. 3 rodzajów materiałów promocyjnych, w tym: folderów, ulotek, plakatów 	<p>uczestników konkursów</p> <ul style="list-style-type: none"> - emisja w min. 2 środkach przekazu np. youtube, telewizja internetowa / pomiar poprzez screen stron gdzie zamieszczone będą firmy - min. 1000 odbiorców materiałów drukowanych nakład materiałów jako podstawa oszacowania pomiaru efektu
2023	Uzyskanie informacji zwrotnej na temat jakości działań LGD i wdrażania LSR.	Badanie satysfakcji odbiorców działań komunikacyjnych LGD	- zbieranie informacji zwrotnej od uczestników procesu komunikacji ankiety nt. zadowolenia z poziomu obsługi w biurze LGD, jakości doradztwa, informowania, szkolenia, promocji	- odbiorcy bezpośrednich form komunikacji LGD	- bieżące badania satysfakcji zbierane i analizowane w trakcie badania ewaluacyjnego LSR w okresie 2020-2022	- analiza min. 200 ankiet / pomiar wg ilości ankiet opracowanych z wynikami

4. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Komunikowanie społeczne zastosowane przez LGD ma interaktywny charakter. Oznacza to z jednej strony, że LGD w sposób efektywny przekazuje mieszkańcom informacje, z drugiej, że stworzone są kanały przekazu pozwalające mieszkańcom wyrażać ich opinie i poglądy.

Wyżej wymienione działania komunikacyjne i użyte środki przekazu mają doprowadzić do wykreowania pozytywnego wizerunku LGD jako organizacji potrafiącej w efektywny sposób zarządzać i wykorzystywać fundusze Unii Europejskiej w ramach instrumentu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Poprzez działania promocyjne LGD będzie promowała na bieżąco także efekty realizacji LSR, aktywność instytucji i przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków poprzez informowanie o liczbie wniosków i zrealizowanych inwestycjach ze środków unijnych. Działalność LGD i możliwości wynikające z LSR będą ukazywane za pomocą prostych i pozytywnych technik medialnych, docierających do jak najszerszej grupy odbiorców, które będą miały charakter ciągły i będą podlegały ocenie pod kątem ich efektywności. Badania oceny efektywności działań komunikacyjnych będą prowadzone poprzez ankiety satysfakcji np. ze szkoleń, spotkań informacyjnych, jakości świadczonego doradztwa oraz co 2 lub 3 lata prowadzone badania efektywności komunikacyjnej działalności LGD w ramach badań ewaluacyjnych LGD. Miernikiem efektywności będzie również wzrost świadomości mieszkańców na temat funkcjonowania LGD i korzyści z niej płynących.

LGD przewiduje cykliczne badanie stosowanych środków przekazu i zaproponowanych działań komunikacyjnych pod kątem osiągnięcia planowanych efektów, a także racjonalnego wykorzystania budżetu planu komunikacji. Dane są zbierane na bieżąco w trakcie realizacji działań komunikacyjnych, w szczególności bezpośrednich form przekazu np. ankiety zadowolenia z doradztwa, ankiety oceny szkoleń, konferencji, spotkań konsultacyjnych. W sytuacji, gdy zakładane efekty będą niezadowolające, LGD będzie poszukiwać innych form komunikacji i środków przekazu korygując plan komunikacji.

5. Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji LSR

LGD w planie komunikacji przewiduje cel związany z uzyskaniem informacji zwrotnej na temat jakości działań LGD i wdrażania LSR. Informacje te będą pozyskiwane poprzez badanie satysfakcji odbiorców działań komunikacyjnych LGD, w szczególności bezpośrednich form komunikacji, pozwalających na uzyskanie bieżącej informacji zwrotnej po uzyskaniu usługi doradczej, po udziale w szkoleniu, seminarium, konferencji, spotkaniu informacyjnym itp. Ponadto w trakcie spotkań z wnioskodawcami i potencjalnymi wnioskodawcami, co najmniej raz w roku planuje się dokonać przeglądu kluczowych elementów LSR: celów, przedsięwzięć, wskaźników, procedur i kryteriów wyboru, a następnie ich analizę pod kątem ewentualnych aktualizacji i korekt czy też zmiany sposobu funkcjonowania poszczególnych organów LGD czy biura. Za zbieranie opinii i przedstawianie ich w formie analiz i rekomendacji odpowiada Dyrektor Biura LGD, który następnie może rekomendować zmiany Zarządowi. W uzasadnionych przypadkach Zarząd LGD może podjąć decyzję o skierowaniu LSR do ponownych konsultacji społecznych. **Wyniki badania satysfakcji, badań ewaluacyjnych, konsultacji będą zatwierdzane przez Zarząd, a następnie publikowane na stronie internetowej LGD.**

6. Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne w okresie realizacji LSR

LGD będzie finansowało działania komunikacyjne w ramach kosztów funkcjonowania LGD, przewidzianych dla LGD w ramach funduszu wiodącego. Całkowity koszt związany z realizacją działań komunikacyjnych będzie wynosił maksymalnie 300 000,00 zł, w tym wynagrodzenie animatora LGD.

Brąchnówko, 04 grudnia 2018